

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**DEVLETİN GÜVENLİĞİNE KARŞI İŞLENEN BİLİŞİM
SUÇLARININ İSLAM HUKUKU AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice YALÇIN

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ANKARA, 2019

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**DEVLETİN GÜVENLİĞİNE KARŞI İŞLENEN BİLİŞİM
SUÇLARININ İSLAM HUKUKU AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice YALÇIN

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Dr. Öğretim Üyesi Aytaç AYDIN

DANIŞMAN

ANKARA, 2019

ONAY SAYFASI

Hatice YALÇIN tarafından hazırlanan “Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçlarının İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvan Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Dr. Öğrt. Üyesi Aytaç AYDIN	AYBU/İSLAMİ İLİMLER FAK. /TEMEL İSLAM BİLİMLERİ	
Dr. Öğrt. Üyesi Yüksel SALMAN	AYBU/İSLAMİ İLİMLER FAK. /TEMEL İSLAM BİLİMLERİ	
Doç. Dr. Oğuzhan TAN	A.Ü./İAHİYAT FAK/İSLAM HUKUKU	

Tez Savunma Tarihi: 20. 06. 2019

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ünvan Ad Soyad

.....

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

....../....../....

İmza

Adı SOYAD

ÖZET

Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçlarının İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Her geçen gün hızla gelişen teknoloji, insanın gündelik yaşantısına birçok fayda ve kolaylıklar sağlamaktadır. Bununla birlikte teknolojik gelişmeler sağladığı faydaların yanında birey, toplum dahası devletler için bile yıkım gücü yüksek bir suç unsuru olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda bilişim sistemleri aracılığı ile ortaya çıkabilecek yıkım ve zararların önlenmesi ve en aza indirgenmesi adına kısmen ya da müstakil olarak yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Dinamik yapısı ve her çağın problemine adil, hakkaniyetli ve âlimler paradigmasının ilmi yetilerine göre değişmekle birlikte evrensel çözüm üretebilen İslam Hukuku, devletin, bireyin ve toplumun maslahatını gözetmek suretiyle -içtihat yöntemini göz ardı etmeden- bilişim çağının en problemli taksir türü olan dahası bireyin kendilik değerlerine devletinse güvenliğine karşı işlenen bilişim suçlarına tatbik edilebilecek cezaî yöntemleri ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada devletin güvenliğine yönelik işlenen bilişim suçlarının İslam hukuku açısından değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde bilişim suçlarının özellikleri, işlenme şekilleri ve tasnifi açıklanıp, devletin güvenliğini ne boyutta etkilediğine yer verilerek siber güvenlik ve siber terörizm kavramlarına da kısaca değinilmiştir. Tezin ikinci bölümünde ceza kavramı kısaca ele alındıktan sonra, bilişim suçlarının İslam ceza hukukuna göre devlete karşı hırsızlık, casusluk, isyan ve terör olması açısından fikhî bir değerlendirmeye tabi tutularak, modern hukukta bilişim suçlarına yönelik tatbik edilen cezalara da yer verilmiştir.

Çalışmamızın çerçevesi modern kanunlar ile çizilen bilişim suçlarının, İslam hukukunun asli kaynakları doğrultusunda incelenmesini ve İslam hukukunun klasik yöntemlerinin modern hukuk ile karşılaştırması yapılarak teknoloji çağının ortaya çıkardığı bu yeni probleme çözüm odaklı yaklaşımını içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilişim Suçu, Devlet Güvenliği, İslam Hukuku, Siber Güvenlik

ABSTRACT

The Evaluation of Cyber Crimes Committed Against the State Security in Terms of Islamic Law

The rapidly developing technology provides many benefits and conveniences to the everyday life of people. In addition to this, besides the benefits they provided, the technological developments are used as a high destructive power of element of crime for individual, society even states. Within this scope, legal arrangements are made partially or independently in order to prevent and minimize destruction and damages that may arise through information systems. In this context, Islamic law which can produce fair, righteous and depending on science skills of the paradigm of scholars' international solutions to the problems of every age with its dynamic structure, by regarding the concerns of the state, individual and society, and also, not ignoring the *ijtihad* (judicial opinion) method can produce criminal methods that can be applied to cyber crimes which is the most problematic kind of crime in information age against individuals' self-values the state security.

In this study, the cyber crimes committed against the state security have been tried to evaluate in terms of Islamic law. In the first part, of the study after explaining the concepts related to cyber crimes, the features of cyber crimes, the ways of committing and classification of the crime and including to what extent it affects the security of the state, the concepts of cyber security and cyber terrorism were briefly mentioned, too. In the second part, of the thesis after briefly reviewing the concept of crime, the penalties against cyber crimes in modern law have been also included by applying a *fiqh* assessment to the cyber crimes committed against the state in terms of theft, spying, rebellion and terrorism according to Islamic criminal law.

The study includes the investigation of the cyber crimes, the framework of which was drawn by modern law and which is in line with the original sources of Islamic law, and the solution oriented to this new problem occurred at the technology age by comparison of the classical methods of Islamic law and modern law.

Keywords: Cyber Crime, State Security, Islamic Law, Cyber Security.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR.....	xii
ÖNSÖZ	xiv
GİRİŞ	1
1. Konunun Önemi	1
2. Konunun Sunulması	4
3. Kaynakların Değerlendirilmesi	4
BİRİNCİ BÖLÜM	6
DEVLETİN GÜVENLİĞİ VE BİLİŞİM SUÇLARI.....	6
1. Devletin Güvenliği	6
1.1.Devlet güvenliğinin Tarihi Arka Planı.....	6
1.2.Devletin Güvenliği Kavramı ve Devlet Güvenliğinin Sınırları	9
2. Bilişim Suçları.....	12
2.1.Bilişim Suçlarının Tarihi Arka Planı	12
2.2.Tanım ve Mahiyeti.....	14
2.3.Bilişim Suçlarının Özellikleri	17
2.4.Bilişim Suçlarının İşlenme Şekilleri	19
2.4.1.Truva atı (Trojan Horse).....	19

2.4.2.Ağ Solucanları (Network Worms).....	19
2.4.3.İstem Dışı Alınan Elektronik Postalar (Spam)	19
2.4.4.Çöpe Dalma	19
2.4.5.Bilgisayar Virüsleri	20
2.4.6.Bilişim Korsanları (Hacking)	20
2.5.Bilişim Suçlarının Tasnifi	20
2.5.1.Bilişim Sistemine Karşı İşlenen Suçlar	20
2.5.1.1.Bilişim Sistemine Yetkisiz Erişim	21
2.5.1.2.Verilere Yönelik Suçlar	22
2.5.1.3.Bilgisayar Sabotajı	24
2.5.2.Bilişim Sistemi Aracılığıyla İşlenen Suçlar	24
2.5.2.1.Siber Hırsızlık	24
2.5.2.2.Siber Casusluk.....	25
2.5.2.3.Siber Hakaret.....	27
2.5.2.4.Siber Tehdit ve Şantaj	28
2.5.2.5.Siber Terör ve Propaganda.....	28
3. Siber Güvenlik.....	29
3.1.Tanım ve Mahiyeti.....	29
3.2.Siber Güvenlik ve Milli Güvenlik İlişkisi.....	30
4. Siber Terörizm.....	31
4.1.Tanım ve Mahiyeti.....	31

4.2.Siber Terörizmin Özellikleri	32
4.3.Siber Terörün Çeşitleri.....	33
4.4.Siber Terörizm Hakkındaki Yaklaşımlar	33
4.5.Siber Terörizm ve Milli Güvenlik İlişkisi.....	34
İKİNCİ BÖLÜM.....	36
İSLAM HUKUKUNDA CEZA VE DEVLETİN GÜVENLİĞİNE KARŞI İŞLENEN BİLİŞİM SUÇLARI.....	36
1. İslam Ceza Hukukunda Ceza Kavramı	36
1.1.Tanım ve Mahiyeti	36
1.2.Cezaların Prensipleri.....	37
1.2.1.Kanunîlik	37
1.2.2.Şahsîlik	38
1.2.3.Umumîlik.....	40
1.2.4.Suç-Ceza Dengesi.....	41
1.2.5.Adalet ve Hakkaniyet	42
1.3.Cezaların Tasnifi.....	43
1.3.1.Had Cezaları	43
1.3.2.Kıyas Cezaları.....	44
1.3.3.Ta'zir Cezaları	46
2. Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçlarının Modern Hukuk ve İslam Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi.....	49

2.1.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Hırsızlık Suçları	50
2.1.1.Modern Hukukta Hırsızlık Suçları ve Yaptırımları.....	50
2.1.1.1.Bilişim Sistemine Yönelik İşlenen Hırsızlık Suçu.....	50
2.1.1.2.Bilişim Sistemi Aracılığıyla İşlenen Hırsızlık Suçu	51
2.1.1.3.Veri Hırsızlığı	53
2.1.2.İslam Hukukunda Hırsızlık Suçları ve Yaptırımları.....	54
2.1.2.1.Hırsızlık Suçunun Tanım ve Mahiyeti	54
2.1.2.2.Hırsızlık Suçunun Hukuki Dayanağı	55
2.1.2.3.Hırsızlık Suçunun Teşekkülünde Aranılan Şartlar.....	56
2.1.2.4.Hırsızlık Suçunun Hükmü.....	59
2.1.3.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Hırsızlık Suçlarının Fıkḥî Tahlili.....	59
2.1.3.1. Siber Hırsızlık ile Hırsızlık Suçlarının Şartları Açısından Benzeme Yönleri.....	60
2.1.3.2.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Hırsızlık Suçlarının Hükmü.....	62
2.2.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Casusluk Suçları.....	65
2.2.1.Modern Hukukta Casusluk Suçları ve Yaptırımları	65
2.2.1.1.Siyasi ve Askerî Casusluk.....	66
2.2.1.2.Uluslararası Casusluk.....	67
2.2.1.3.Ekonomik Casusluk	68

2.2.2.İslam Hukukunda Casusluk Suçları ve Yaptırımları	69
2.2.2.1.Casusluk Suçunun Tanım ve Mahiyeti	69
2.2.2.2.Casusluk Suçunun Hukuki Dayanağı.....	70
2.2.2.3.Casusluk Suçunun Hükümü	72
2.2.2.3.1.Müslüman Casusun Cezası.....	73
2.2.2.3.2.Zimmî Casusun Cezası.....	74
2.2.2.3.3.Müste'men Casusun Cezası	74
2.2.2.3.4.Harbi Casusun Cezası.....	75
2.2.3.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Casusluk Suçlarının Fıkhî Tahlili ve Hükümü	75
2.3.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen İsyân Suçları	77
2.3.1.Modern Hukukta İsyân Suçları ve Yaptırımları	78
2.3.2.İslam Hukukunda Bağy Suçu ve Yaptırımları.....	80
2.3.2.1.Bağy Suçunun Tanım ve Mahiyeti.....	80
2.3.2.2.Bağy Suçunun Hukuki Dayanağı	80
2.3.2.3.Bağy Suçunun Gerçekleşmesinde Aranılan Şartlar	82
2.3.2.4.Bağy Suçunun Hükümü	84
2.3.3.Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçları Kapsamında İsyân Suçlarının Fıkhî Tahlili	85
2.3.3.1.Bilişim Sistemi Aracılığıyla İşlenen İsyân Suçları ile Klasik İsyân suçlarının Şartları Açısından Benzeme Yönleri...	85

2.3.3.2.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen İsyan Suçlarının Hükmü	87
2.4.Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçları Kapsamında Terör Suçları	89
2.4.1.Modern Hukukta Terör Suçları ve Yaptırımları.....	90
2.4.2.İslam Hukukunda Terör Suçları ve Yaptırımları.....	92
2.4.2.1.Hırâbe Suçunun Tanım ve Mahiyeti	93
2.4.2.2.Hırâbe Suçunun Hukuki Dayanağı	93
2.4.2.3.Hırâbe Suçunun Gerçekleşme Şartları	94
2.4.2.4.Hırâbe Suçunun Hükmü.....	96
2.4.3.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Terör Suçlarının Fıkhî Tahlili.....	98
2.4.3.1.Terör suçları ile Hırâbenin Şartları Açısından Benzeme Yönleri	99
2.4.3.2. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Terör Suçlarının Hükmü.....	101
SONUÇ	104
KAYNAKÇA.....	107

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ATM	: Automatic Teller Machine
b.	: İbni
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
c.	: Cilt
CD	: Compact Disk
CIA	: Central Intelligence Agency
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İşleri Ansiklopedisi
edt.	: Editör
EDAM	: Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Derneği
E-GİFDER	: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi
FBI	: Federal Bureau of Investigation
FETÖ	: Fetullahçı Terör Örgütü
G8	: Sekizler Grubu
H.	: Hicrî
H.z.	: Hazreti
İHA	: İnsansız Hava Aracı
İLTED	: İlahiyat Tetkikleri Dergisi
LAN	: Local Area Network
m.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
NATO	: North Atlantic Treaty Organisation
no	: Numara
OECD	: Organisation of Economic Cooperation and Development
PDY	: Paralel Devlet Yapılanması

PKK	: Partiya Karkerên Kurdistan
r.a.	: Radıyallahu Anh
rh.a	: Rahmetullahi Aleyh
s.	: Sayfa
sa.	: Sayı
sav	: Sallallahu Aleyhi ve Sellem
STM	: Savunma Teknolojileri Mühendislik A.Ş.
T.C.K.	: Türk Ceza Kanunu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
T.M.K.	: Terörle Mücadele Kanunu
t.y.	: Tarih yok
TASAM	: Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
vb.	: Ve benzeri
y.y.y.	: Yayın yeri yok

ÖNSÖZ

Hayatımızın vazgeçilemez unsuru haline gelen bilgisayar ve internetin bir araya gelmesiyle oluşan bilişim sistemleri zamanla değişime uğrayan suç türlerinin de alanı olmaya başlamıştır. Özellikle devletin güvenliğine yönelik klasik yöntemlerle işlenen suçlar günümüz teknolojisini takiben bilişim sistemleri aracılığıyla da işlenir hale gelmiştir. Klasik suçların, bilişim sistemleri aracılığıyla işlenebilmesinin yanı sıra devlet kurum ve kuruluşlarının güvenliğini sağlayan bilişim sistemlerine karşı gerçekleştirilen saldırılar sonucunda da farklı bir suç türü ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm devletler, güvenliklerine karşı tehdit olarak algıladıkları her türlü bilişim suçları için yasal düzenlemeler yapmakta ve uluslar arası güvenlik stratejileri oluşturarak yaptırım ve tedbir alma hususunda anlaşmalar imzalamaktadır.

Evrensel bir niteliğe sahip olan İslam hukuku Hz. Peygamber (sav) döneminden bu yana insanların ve toplumun maslahatını gerektiren zarurâtı hamseyi korumak amacıyla bireylerin bu kapsamda zarar görmesini engellemek için fikhî hükümler koymuştur. Bu hükümlerin bazıları, şerî kaynaklarda kesin bir ifade ile geçmekte, şerî kaynaklarda hükmü bulunmayan diğer meseleler ise işâretü'n-naslardan faydalanan müctehid imamların ileri görüşlülüğü ve zekâsıyla çözüme kavuşturularak her dönemde tatbik edilebilme salâhiyetine sahip olmaktadır. Bu bağlamda devletlerin ve bireylerin maslahatını korumayı hedefleyerek modern hukuka ışık tutan İslam hukuku, çağımızın problemi olan devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçlarının önlenmesi ve bu tür suçlara uygulanabilmesi mümkün olan yaptırımlar hususunda yaklaşımlar öne sürmektedir.

Çalışmamızın ilk bölümünde modern hukuk tarafından çerçevesi çizilen bilişim suçlarının, tanım, mahiyet, özellikler, işlenme şekilleri ve sınıflandırılmasına ve bilişim suçları ile alakalı olarak siber güvenlik ve siber terörizm ile ilgili genel bilgilere yer vereceğiz. İkinci bölümde ise İslam hukukunda ceza kavramına değindikten sonra devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçlarını İslam hukuku açısından hırsızlık, casusluk, isyan ve terör kapsamında kategorize ederek, klasik

suçlarla karşılaştırmak suretiyle değerlendirmeye tabi tuttuktan sonra modern hukuktaki cezaî durumuna da değinerek fikhî durumunu ortaya koymaya çalışacağız.

Çalışmanın her aşamasında desteklerini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Aytaç AYDIN'a, değerli hocam Prof. Dr. Ahmet ÜNSAL'a, çalışmanın bu seviyeye gelmesinde her türlü fedakârlığı üstlenen eşime, anne ve babama, kardeşlerime ve canım kızıma teşekkür ediyorum.

Hatice YALÇIN

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde konunun önemi, sunumu ve araştırmada takip edilen yöntem ile devlet güvenliği ve bilişim suçlarının tarihi arka planına yer verilmiştir.

1. Konunun Önemi

Devlet, milletlerin ve aynı toprakta hayatlarını idame ettirmek isteyen kişilerin kamu iktidarından yararlanma salahiyetini verdikleri bir yapıdır. Devletin, farazi bir şahsiyeti haiz olmasının yanı sıra devlete ait gizli bilgilerin korunması da ferdin ve halkın korunması anlamına gelmektedir. Devletin muhafazasından maksat, bir savaş esnasında devletin topraklarının haricî tehditlere karşı korunmasıydı. Devlet güvenliği kavramı iç güvenliğin bir parçası olarak Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra evrensel bir boyut kazanmış olup İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında ikmal olmuştur. Devlet güvenliği kavramının toplumlarda önem kazanmasıyla birlikte BM, NATO, Varşova Paktı, AGİT gibi kuruluşlar oluşmaya başlamış ve bu kavram artık olgunlaşma evresine ulaşmıştır.

Devlet güvenliği, fertlerle birlikte devletin toprak sınırlarının iç ve dış tehlikelere karşı korunması anlamına gelmektedir. Bu tehlikeler devleti zayıflatmak, topraklarını paylaşıp ortadan kaldırmak amacı gütmektedir. Devletler de buna uygun olarak güvenlik stratejileri geliştirmektedir. Çağımızda bu tehditler direkt ve indirekt olarak vuku bulmaktadır. Soğuk savaşın sona ermesiyle 20. yüzyılın sonlarında teknoloji gelişiminin hızlanması sonucu tehdit kavramı daha da genişlemiştir. 21. yüzyılda internet ortaya çıkmış ve bu sayede dünya üzerindeki çoğu işlemler bilgisayar sistemi üzerinden gerçekleştirilmeye başlamıştır. Bireyler ve devletler, teknolojinin sunduğu bu imkândan yararlanma, hayatlarını konforlu ve işlerini daha kolay hale getirme fırsatını elde etmiştir.

Bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler askeri stratejileri etkilemekle birlikte iletişim alanında da büyük bir çığır açmıştır. İnternet sayesinde insanlar bilgiye çok daha hızlı ulaşır olmuştur. İnternet ile birlikte siber ortam denilen, zaman ve mekândan bağımsız, soyut bir alan ortaya çıkmıştır. Günümüzde resmî evraklar dahi e-devlet gibi bilişim sistemleri üzerinden oluşturulmaktadır. Diğer taraftan bilgiye erişilebilirliğin kolaylığı aynı zamanda bir tehlike haline gelmeye başlamıştır. Hırsızlık, dolandırıcılık, casusluk, terörizm, devlete karşı isyan gibi klasik suçlar bilişim sistemleri üzerinden işlenmeye başlamıştır.

Bilişim suçlarını diğer suçlardan ayıran temel özellik, işleniş biçimidir. Nitekim bu tür suçlar kolay ve hızlı bir şekilde işlenebilmektedir. Bu suç türü ilk ortaya çıktığı sıralarda failleri bu konuda uzman ve teknik anlamda deneyimli kimseler iken, programcılığın ve yazılımın gelişmesiyle günümüzde basit bir bilgisayar kullanıcısının bile kolaylıkla bu suçu işleyebilmesi mümkün hale gelmiştir. Bilgisayar alanında tecrübe kazanmış bu kişiler; truva atı, solucanlar, bukalemunlar, virüsler, mantık bombaları, çöpe dalma, veri aldatmacası, gizli dinleme gibi zararlı yazılım teknikleriyle tüm işleyişi çökertebilmektedir. Siber ortamın ortaya çıkardığı en tehlikeli sonuç ise siber terör kavramının oluşmasıdır. Siber terör klasik terörizmin aksine dağlara çıkmayı, şehrin dışında yaşamayı gerektirmeyen, toplum içerisinde faaliyet gösterip görüntüsünden dahi terörist olduğu anlaşılmayan kişiler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Bugün bu kişiler bilgisayar sistemine girip verdiği komutlarla baraj kapaklarının açılıp tüm şehrin sular altında kalmasına ya da bir uçağın uçuş sistemine girip verdiği komutlarla koordinatlarını değiştirmesi sonucu kazalara ve ölümlere sebep olabilecek imkâna sahiptirler. Günümüzde, devletin stratejik öneme sahip en üst kurum ve kuruluşlarına direkt olarak yapılan terör faaliyetleri ile sosyal medya kullanılarak, terör propagandası içeren paylaşımlar yapılarak toplumun devlete karşı ayaklanmasına yol açabilmektedirler.

Günümüzde devlet güvenliği siber güvenliğe entegre olmuş ve devletler, güvenliklerine karşı işlenmesi muhtemel olan bilişim suçları hakkında kanunlar çıkararak önlemler almayı amaçlamışlardır. Ülkemizde ilk olarak 1991 yılında 765 sayılı T.C.K.'nın 525. maddesinde bilişim suçlarına yer verilmiş olup, 2005 yılında

bu yasanın kaldırılmasıyla 5237 sayılı oluşturulan yeni yasada ‘Bilişim alanında suçlar’ başlığı altında 243, 244 ve 245. maddelerde bilişim sistemine karşı işlenen suçlarda uygulanacak cezalara yer verilmiş, diğer bazı maddelerde de bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suçlara yönelik uygulanacak cezalara yer verilmiştir. Yalnızca devletlerin bilişim suçlarına yönelik çıkaracakları kanunlar, devlete ya da bireylere karşı işlenen suçların bitmesinde veya azalmasında yeterli olmayacaktır. Ancak uluslararası alanda siber güvenlik bazında uygulanabilecek yaptırım kararları alınarak tüm devletlerin bu kararları onaylamasıyla dış tehditler önlenebilecek ya da minimum seviyeye düşürülebilecektir. Bu kapsamda, BM, AB, G8, OECD gibi kuruluşlara üye ülkelerin öncülüğüyle başta ABD olmak üzere Rusya, Japonya ve birçok Avrupa ülkelerinde yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Dünya çapında yapılan yasal düzenlemelerin yanı sıra İslam hukuku da dinamik yapısı sayesinde hiçbir dönemde meselelere çözüm bulmaktan geri kalmamıştır. İslam hukuku fertlerin ve devletlerin maslahatı amacıyla din, can, akıl, mal ve ırzın korunmasına her daim büyük önem vermiştir. İslam Ceza Hukuku insanlık tarihi kadar köklü olan suç unsurlarını göz önünde bulundurarak bu eylemlere son vermeyi hedeflemiştir. Ancak bugüne kadar devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçlarına yönelik bir ceza uygulaması İslam hukuk literatüründe ele alınmamıştır. Bu hususta ictihad kapısı açık tutulmuş, çağdaş sorunlara çözüm arayışı getirilmiştir. İslam hukuku devlet müessesine ciddi boyutta önem vermiştir. Bu bağlamda İslam tarihinde devletin güvenliğini korumaya yönelik alınan tedbir örneklerine rastlanmaktadır. Hulefâi Râşidin döneminden itibaren Emevi, Abbasi ve Osmanlı devletlerinde devlet idaresine karşı çıkan isyanlar bir şekilde bastırılmış ve İslam hukukunun her dönemde isyanları bastıracak hukuk uygulama kapasitesinin varlığı görülmüştür.

Günümüzde devlete karşı işlenen suçlardan farklı olarak bilişim suçları olgusunun ortaya çıkmasıyla İslam hukukunun da ictihad yöntemi ile bu tür suçları işleyen şahıslara caydırıcı olması bakımından cezalar uygulayabilmesi mümkün olmuştur. Devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçlarını; İslam hukuku açısından devletin hazinesine yönelik siber ortamda yapılan hırsızlıklara had gerektiren klasik hırsızlık cezalarının nasıl uygulanabileceğini, devletin sırları

sayılabilecek saklı verilerin ele geçirilip bozulması, değiştirilmesi, yok edilmesi veya kopyalanması halinde ne tür cezalar uygulanabileceğini, halkı siber ortamda, sosyal medyada kışkırtıp devlete isyana sürükleyici propaganda yapanlara İslam hukukunun nasıl cevap vereceğini ve terörün siber ortamda bazı sistemlere girilerek devletin güvenliğini tehdit edici unsur olması açısından eli silahsız bu suçlulara nasıl cezalar tatbik edilebileceğini açıklayacağız. İslam hukukunun devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçları olan çağımız problemine çözüm yöntemi geliştirdiğini ifade etmek adına çalışmamız İslam ceza hukuku açısından önem arz etmektedir.

2. Konunun Sunulması

Çalışma giriş kısmı dışında iki bölümden oluşmuştur.

İlk bölümde devlet güvenliği ve bilişim suçlarının kavramsal tahlili yapılmış, bilişim suçlarının özelliklerine ve işleniş şekillerine yer verilmiş ve bu bağlamda geliştirilen siber güvenlik olgusu açıklanmış, devletler nezdinde siber güvenliğin milli güvenlik ile bağlantısı ortaya konulmuş ve ayrı bir başlıkta siber terörizme yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise İslam hukukundaki ceza kavramına kısaca değinilip, devletin güvenliğine yönelik işlenen bilişim suçlarına karşı İslam ceza hukuku açısından verilmesi muhtemel cezalar; hırsızlık, casusluk, isyan ve terör eylemleri olması bakımından değerlendirilmiş ve Türk Ceza Kanunu ile de karşılaştırılması yapılarak bir sonuca varılmıştır.

3. Kaynakların Değerlendirilmesi

Çalışmamızda klasik fıkıh literatürü başta olmak üzere günümüz hukuk kaynaklarına sıkça başvurulmuştur. Bu bağlamda Hanefi fıkıh kaynak eserleri olan Serahsî'nin *el-Mebsût*, Kâsânî'nin *Bedâiü's-Sanai'*, Mevsilî'nin *el-İhtiyar*, İbni Âbidin'in *Reddu'l-Muhtar* en çok yararlanılan kaynak kitaplar olmuştur. Ayrıca İslam ceza hukuku konularında Muhammed Ebû Zehra'nın *el-Cerîme*, Abdulkâdir Udeh'in *et-Teşrî'u'l-Cinâiyyü'l-İslâmî*, M. Cevat Akşit'in *İslam Ceza Hukuku ve İnsani Esasları*, Abdullah Çolak'ın *İslam Ceza Hukuku*, Yaşar Yiğit'in *İslam Ceza Hukuku Hükümlerinin Yürürlüğü* isimli eserlerinden faydalanılmıştır. Bilişim

suçlarını modern hukuk açısından değerlendirmede Murat Volkan Dülger'in *Bilişim Suçları*, Zakir Avşar ve Gürsel Öngören'in *Bilişim Hukuku*, İsmail Ergün'ün *Siber Suçların Cezalandırılması ve Türkiye'de Durum*, devlet güvenliği ile ilgili konularda Ünal Acar ve Ömer Urhal'in *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terörizm*, Bekir Çınar'ın *Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terör*, Çetin Kartal'ın *Küreselleşme Sürecinde Devlet ve Ordu İlişkileri* eserleri başta olmak üzere birçok eserden istifade edilmiştir. Bu eserler dışında çalışmamızla alakalı birçok makale, tez ve internet sitesi taramaları yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DEVLETİN GÜVENLİĞİ VE BİLİŞİM SUÇLARI

1. Devletin Güvenliği

1.1. Devlet güvenliğinin Tarihi Arka Planı

Tarihte devletler, varlıklarını sürdürebilmek için her türlü tehdide karşı önlem alma ihtiyacı hissetmişlerdir. Güvenlik anlayışı, karşı karşıya kalınan tehdide bağlı olarak geliştiği için dönemsel farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin; Sümer Site Devletleri arasında çıkan çekişme zamanla, karşılıklı olarak bir tehdide dönüşmüş ve bir site devletin diğerleri üzerinde hâkimiyet kurması ile sonuçlanmıştır. Aynı şekilde M.Ö. 16. yüzyılda Hititler kendi varlıklarına tehdit olarak algıladıkları Mısır'a karşı Suriye'deki küçük krallıklar ile işbirliği yapmıştır. Ve yine uzun yıllar Akdeniz çevresinde hüküm süren Roma imparatorluğunun iç ve dış tehditlere karşı merkeziyetçi bir yönetim sistemi kurmuş olması ve güvenliği hukuk kuralları dairesinde sağlaması tarihte çok önemli bir yere sahiptir.¹

İslam devlet teorisindeki güvenlik anlayışına gelince; Hz. Peygamber (sav) davet ile emrolunduğu vakit, Hicaz bölgesinde yaşayan Arap toplumunda merkezî bir devlet anlayışı mevcut değildi. İslam öncesi dönemde de Mekke'de güvenlik geleneğe dayalı bir anlayışla 'kabileler' tarafından sağlanmaktaydı.

İslam devletinin kuruluşu çeşitli dini kültürel yapıdaki toplumun bir arada güven içerisinde yaşayabilmesi için temel kurallar koyan uzlaşma metni diye ifade edebileceğimiz Medine Vesikası ile sağlanmıştır. Hatta bununla birlikte Hz. Peygamber (sav) İslam'da ilk devlet başkanlığı görevini üstlenmiştir. Bunun sonucunda Medine Şehir Devleti içte ve dışta kabul gören sınırları tüm Arap yarımadasına yayılmış ilk İslam Devleti olmuştur.

Arap yarımadasında devlet, İslam'ın doğuşu ile kurulduğundan dolayı devletin güvenliği de bu dönemde Kuran'a göre şekillenmiştir. Mekke döneminde

¹ Kartal, Çetin, Küreselleşme Sürecinde Devlet ve Ordu İlişkileri, Galeati Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 19.

yapılan Akabe biatleri ve sonrasında Hz. Peygamber (sav) hicret için yola çıktığında müşriklerin kurdukları oyunu bozmak amacıyla Hz. Peygamber (sav)'in yatağına yatan Hz. Ali (ra)'nin bu davranışı Hz. Peygamber (sav)'i korumak ve İslam devletinin güvenliğini sağlamak adına önemli adımlardandır.

Hz. Peygamber (sav) döneminde güvenlik, Hz. Peygamber (sav)'in şahsının, evinin ve Medine'nin korunmasından ibaretti. Farklı suçlar için belli bir emniyet teşkilatı yoktu. Hz. Peygamber (sav)'i korumak, İslam devletinin güvenliğini sağlamak demekti. Peygamberimiz (sav)'in emniyetini sağlayan kimselere 'hâcib' ismi verilirdi.² Hâcib; gizlemek, engellemek anlamına gelmektedir. Bu kimselerin 'Sâhibü's-Şurta'³ konumunda olduğundan bahseden rivayetler vardır. Bu da o dönemde bu konumun belli ve yerleşik olduğu anlamına gelmektedir.

Râşit Halifeler döneminde de emniyeti sağlayan şurta teşkilatı, Emeviler döneminde Sâhibü's-Şurta ismi ile önemli gelişme göstererek devlet bürokrasisinin ana unsuru haline gelmiş, Abbasiler döneminde de devletin güvenliğini sağlama hususunda adlî ve idarî açıdan büyük gelişme kaydetmiştir. Ayrıca bu dönemde şehir dışındaki bölgelerin güvenliğini sağlamak üzere Sâhibü'l-Ahdas isminde jandarma teşkilatı kurulmuştur.⁴

Osmanlı dönemine kadar emniyet teşkilatlanmasına İslamiyeti kabul eden Türk-İslam devletlerinden olan Selçuklu Devleti'nde rastlanmaktadır. Selçuklu Devleti himayesi altındaki, Bizans ve Moğollar ile mücadele halinde olan Anadolu beylikleri göçebe hayatı sürdürmekteydiler. Türklerin savaşçı yapısı sayesinde onlardan gelebilecek herhangi bir tehlikeye karşı savaşa her an hazır haldeydiler. Selçuklular dönemindeki toplumun savaşçı karakteri Osmanlı dönemine de yansımıştır. Öyle ki daima seferberlik halinde olan Osmanlı ordusu, casusları sayesinde düşmanın nereden, ne zaman geleceğini ve hatta savaşmak için en uygun

² Akarsu, Murat, Kabileden Devlete Medine Tecrübesi, Ankara Okulu Yayınları, 2018, s. 105-106.

³ Sâhibü's-Şurta: İslam devletlerinde şehirlerde emniyet ve asayiş sağlamla görevli teşkilattır. (Yılmaz, Metin, Şurta, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2010, c. 39, s. 242.)

⁴ Yılmaz, M., Şurta, a.g.e., c. 39, s. 242.

yeri dahi bilirdi.⁵ Anadolu topraklarında Türklerin temelini attığı Osmanlı Devleti'nde padişahlar, devletin güvenliğine tehlike arz ettiği düşünülen kişilerin ölümüne hemen hükmetmeyip, sebep olduğu hareketin İslam hukukuna uygunluğunu araştırarak dönemin Şeyhu'l-İslam'ından fetva alıyorlardı. Böylece fetva Şeyhu'l-İslam'a danışılıyor, hüküm Osmanlı Devleti tarafından veriliyordu.⁶

Jeopolitik ve jeostratejik açıdan ele alındığında Osmanlı Devletinin konumu önemli bir yere sahipti. İstanbul'un fethedilmesiyle birlikte Karadeniz ve Akdeniz'i birbirine bağlayan stratejik öneme sahip boğazların yönetimi ele geçirilmiş, bunun sonucunda dış tehditler artmış ve güvenlik stratejileri bu duruma göre şekillenmiştir.⁷ Önemli bir konuma sahip olmasıyla birlikte zaman içerisinde geniş bir alanda hüküm süren Osmanlı Devleti, içerden ve dışarıdan yabancı devletlerin de desteklediği bazı grupların başarılı olması sonucu dünya üzerindeki egemenliğini kaybetmiştir.

Cumhuriyet döneminde de jeopolitik önemini korumakta olan ve çeşitli güvenlik tehditlerine karşı mücadele veren Türkiye Cumhuriyeti, bazı darbelerle karşı karşıya kalmıştır. 1960 yılında yapılan darbeden sonra oluşturulan yeni anayasada milli güvenlik kavramına yer verilerek, Milli Güvenlik Kurulunun temelleri ilk kez 1961 anayasası ile atılmıştır. Daha sonra yine bir askeri darbe ile yönetimin ele geçirilmesiyle 1982 anayasası oluşturularak otoritenin hâkim olduğu askeri yönetimin kurduğu hükümet, devlet güvenliği bağlamında katmerli kısıtlama sistemi getirmiştir. Bununla birlikte yine bu dönemde, devlet güvenliğinin etki ve kapsamının artırılması adına Milli Güvenlik Kurulu Sekreterliği kurulmuş ve ülke genelinde güvenlik; asker, polis ve jandarma ile sağlanır olmuştur. 2001 Anayasa değişikliği paketiyle bu katı kısıtlamalar yumuşatılmış, özgürlükçü devlet anlayışı hâkim olmuş ve devlet organları sivilleştirilmeye başlanmıştır.⁸

⁵ Aydın, Mithat, 19-20. Yüzyıllarda Osmanlı Balkanlarında Rusya'nın Casusluk Faaliyetleri, Denizli, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/18/1779/18787.pdf>, s. 23.

⁶ İnalçık, Halil, Padişah, a.g.e., İstanbul, 2007, c. 34, s. 143, Ekinci, Ekrem Buğra, Osmanlı Devleti Bir İslâm Devleti Değil miydi?, <http://www.ekrembugraekinci.com/makale.asp?id=623>, 14.07.2019.

⁷ Şener, Bülent, Tarihsel Boyutla Boğazlar'ın Jeopolitik ve Jeostratejik Önemi, Jasss International Journal of Social Science, y.y.y., 2015, sa. 35, s. 332.

⁸ Gürpınar, Bulut, 1982 Anayasası'na Göre Milli Güvenlik Kavramı, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Gaziantep, 2012, sa. 2, s. 124-148.

Günümüzde ise küreselleşen dünyanın getirdiği teknoloji devrimi güvenlik anlayışını daha da genişletmiştir. Teknoloji ve bilişim sistemlerinin gelişiminin hız kazanmasının yanı sıra dünya çapında bir etkiye sahip olan siber suçun en zirvede işlendiğini gördüğümüz tüm dünyada adeta şok etkisi oluşturan 11 Eylül saldırıları sonrası siber güvenlik denilen bilgisayarlarda yazılımlar, şifrelemeler ile oluşturulmuş güvenlik modeli devlet güvenliği kapsamında ön planda tutulmaya ve devletler tarafından bu birime ciddi anlamda bütçe ayrılmaya başlanmıştır. Hatta günümüzde teknoloji devi ABD’de siber komutanlık ve siber ordular oluşturulmuş, silahlı kuvvetlere verilen önem büyüklüğünde siber güvenliğe de oldukça önem verilmiştir.

1.2. Devletin Güvenliği Kavramı ve Devlet Güvenliğinin Sınırları

Güvenlik, insan hayatını çok boyutlu bir şekilde çevreleyen, kişinin emniyette olmasını sağlayan önemli bir etkidir. Güvenlik ihtiyacını oluşturan iki ana unsur tehdit ve tehlikedir. Birbirine çok benzeyen bu iki kavramdan tehdit, kişinin başkasının düşmanlığını hissetmesi; tehlike ise kişinin doğal afetler sonucu güven ihtiyacı hissetmesidir diyebiliriz. Maslow’a göre; güvenlik, insan ihtiyaçları hiyerarşisinde ikinci sırayı almaktadır. Fizyolojik ihtiyaçları giderildiğinde kişinin ihtiyaç hissedeceği ilk kaygı alanı güvenlik olacaktır.⁹

Toplumu oluşturan bireylerin güvenliğini sağlayan ilk soyut ve tüzel kişilik devlettir. Devlet, insanların hayatlarında öncelikli güvenlik kurumudur. Çünkü bir devleti meydana getiren toplumun güvenliğinin sağlanması devletin güvenliğinin sağlanması demektir. Önceleri devlet güvenliği denildiğinde akla ilk olarak askerî güç ve emniyet teşkilatından oluşan fiziki güvenlik güçleri gelmekte iken; günümüzde devletlerin büyümesi, güçlenmesi ve gelişmesi sonucu güvenlik stratejileri daha geniş bir alana yayılmıştır.

Devlet güvenliğini kavram açısından ele alacak olursak bununla alakalı birçok tanımlama yapılmıştır. Devlet güvenliği birçok yerde iç ve dış güvenlikle

⁹ Acar, Ünal, Urhal, Ömer, Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terörizm, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 77.

birlikte güvenlik stratejilerini de kapsayan milli güvenlik kavramıyla da ifade edilmiştir. Bu tanımlardan birkaçını şu şekilde ifade edebiliriz:

Devlet güvenliği, devletin varlığını devam ettirmek, geliştirmek, kendini tehdit edebilecek iç ve dış tehlikelere karşı her türlü savunma tedbirlerini almak ve gerekiyorsa kuvvet kullanılmasına başvurmaktır.¹⁰

Devlet güvenliği bir bütün olarak ele alındığında devletin sınırları içerisinde kalan kişileri de kapsayacak şekilde iç güvenliğin ve devlete karşı dışarıdan gelebilecek tehlikelere yönelik olarak dış güvenliğin tümüdür.¹¹

Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yönetmeliğinin 3. maddesinde Milli Güvenlik dışarıdan ve içeriden yapılacak her çeşit taarruzlara, bozguncu teşebbüslere, doğal afetlere ve büyük yangınlara azimle karşı koyabilmek, devlet otoritesini muhafaza ve devam ettirmek ve bir savaştan galip çıkabilmek için bütün milli güç, gayret ve faaliyetlerin tam olarak kullanılmasıdır.

Milli Güvenlik iç ve dış güvenlikten ibaret olup, dış güvenlik; devletin ve ülkenin savaşta ve barışta dış ülkelerden, yabancı devletlerden gelen tehlikelere karşı devlet tüzel kişiliğinin korunması, iç güvenlik ise devletin silahlı ayaklanma ve yıkıcı eylemlere karşı korunmasıdır.¹²

Yukarıda yapılan tanımlamalardan yola çıkarak daha kapsamlı olarak devlet güvenliği devletin varlığını ve bütünlüğünü devam ettirmek, uluslararası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik tüm menfaatlerini korumak, tehdit sayılabilecek klasik veya teknolojik yollarla gelebilecek iç ve dış tehlikelere karşı her türlü savunma tedbirlerini almak ve gerekiyorsa kuvvet kullanılmasına başvurmak şeklinde anlaşılmaktadır. İç ve dış güvenlik her ne kadar ifadede ayrı olarak yazılmışsa da aslında birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Bir devletin bireyleri güven

¹⁰ Çınar, Bekir, Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terörizm, Sam Yayınları, Ankara, 1997, s. 60'tan Yunusoğlu, Kürşat, Devlet Güvenliği, Ankara 1987, s. 1.

¹¹ Acar, Urhal, a.g.e., s. 134.

¹² Yayla, Mehmet, Devlet Sırlarına Karşı Sırlar ve Casusluk, Ankara, 2010, s. 16'dan Bilgen, Pertev, 1961 Anayasasına Göre Sıkıyönetim, İstanbul, 1976, s. 70-75.

içerisinde olmazsa o devletin dış tehditlere karşı güven içerisinde olması da düşünülemez.

Yakın geçmişe baktığımızda; iç güvensizliklerin sebep olduğu Arap baharı ile başlayan Suriye, Mısır, Libya, Bahreyn, Cezayir, Yemen, Ürdün ülkelerindeki yıkıntılara rastlamaktayız. Ülke yönetimi, adalet ve özgürlüklerini aramak maksadıyla meydanlara dökülen halkın ayaklanmalarını kontrollü bir şekilde bastıramadığı, hatta bir de kontrolsüz kuvvet uyguladığı için bu ülkelerin bazılarında istikrarsızlık, parçalanma ve ekonomik çöküntüler gibi felaketler baş göstermiştir. Bugün Suriye'nin geldiği durum, yönetimin başında bulunan Esad tarafından iç güvenliğin sağlanamaması sonucu işgale uğramak olmuştur. Bu örnekten yola çıkarak, içte güvenlik sağlanamazsa dış tehditlere karşı ülkenin emniyeti de sekteye uğrar, güvenliğini sağlayamayan bir ülke yaşayamaz, varlığını devam ettiremez. Öz bir ifadeyle dışarıda güçlü olabilmenin ön koşulu içeride -ulusal güvenlik ve evrensel hukuk çerçevesinde- güçlü olabilmektir.

Devletin asli ve en önemli görevi olan güvenlik sağlanmadığında diğer işler de yolunda gitmez. Ülkemizde iç güvenlik, emniyet güçleri tarafından kolluk kuvvetleri yoluyla sağlanır. Bu görev kırsalda jandarmaya, il ve ilçe merkezlerinde polise aittir. Dış güvenlik ise, ordu tarafından sağlanır. İç ve dış tehditlere karşı ülkemizi koruma altına almak adına istihbarat görevini Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) üstlenmektedir. Bu bağlamda her ülkenin dış tehdit ve tehlikelere karşı sağlam bir kale niteliğinde güvenlik yapılanması vardır.

İç ve dış güvenliği zafiyete uğratan 'tehdit' kavramı ise dönemlere, şartlara ve ülkelerin gelişmişlik durumuna göre farklılaşan karmaşık bir yapıya sahiptir. Devletin güvenliğine karşı yöneltilen tehditlerin amacı ülkeleri zayıflatmak, parçalamak, topraklarını paylaşmaktır. Bu tehdit bazen ülkenin içinden, bazen de diğer devletlerden kaynaklanabilmektedir.

Günümüzde tehditler doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleşebilmektedir. Doğrudan tehdit daha klasik anlamda fiziki saldırılarla ülkelerin savaş haline çekilmesidir diyebiliriz. Dolaylı tehdit ise bilişim suçları denilen, teknoloji çağının gelişme göstermesiyle saldırı stratejilerinin siber ortamda bilgisayar sistemleriyle

gerçekleştirilmesi ve bu araçlarla casusluk, istihbarat, sabotaj, propaganda, terörizm gibi faaliyetler yürütülmesidir. Son zamanlarda bu tür faaliyetleri yürüterek Türkiye'nin en büyük tehdit unsuru haline gelen FETÖ özellikle 'bylock' denilen program üzerinden iletişim kurmuş, darbe planlarını bunun üzerinden yürütmüştür. İşte bu tür bilişim suçları, dolaylı tehdidin en açık örneklerindendir.

Terör örgütü mensuplarının, zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde, belirli sınırları olmayan siber ortamda faaliyet göstermeleri sonucu devletler, bu sınırları belirleyecek siber güvenlik önlemlerini alma hususunda çalışmalar yürütmektedir.

Bugün devletler varlıklarını idame ettirebilmek için gerek klasik ve teknik anlamda emniyet güçlerini ve ordularını daha güçlü hale getirerek, gerekse modern anlamda siber güvenlik stratejilerini geliştirerek güvenliklerini sağlamak zorundadırlar.

2. Bilişim Suçları

2.1. Bilişim Suçlarının Tarihi Arka Planı

Suç olgusu insanlık tarihinde çok eskiye dayanmaktadır. Ancak suç olgusu her dönemin şartlarına, gelişimine, teknolojisine göre trend neyse o biçimde şekillenmiş ve genişlemiştir.

Klasik suç anlayışı, altmışlı yılların sonlarında sanayi devrimi niteliğinde değerlendirebileceğimiz teknolojinin sıçrayış kaydetmesi üzerine, alt yapısını bilgisayar ve internetin tesis ettiği bilişim suçları ile genişlemeye başlamıştır. Bilişim sisteminin iki önemli unsuru bilgisayar ve internet ilk olarak askeri amaçla ABD'de ortaya çıkmış, önceleri bilgisayarları birbirine bağlamak için geliştirilen internet ağı da zamanla sivilleştirilmiş ve bireylerin kullanımına sunulmuştur.¹³ Zamanla bilgisayar sistemlerindeki güvenlik açıkları fark edilmiş, bireylerin ve devletlerin

¹³ Alaca, Bahaddin, Ülkemizde Bilişim Suçları ve İnternetin Suça Etkisi (Antropolojik Ve Hukuki Boyutları İle), Ankara, 2008, s. 17.

çokça faydalandıkları bilişim sistemi suç işlemeye müsait bir yapı haline dönüşmeye başlamıştır.

Bilgisayar suçu olarak da ifade edilen bilişim suçu; ilk olarak bilgisayar manipölasyonu, casusluk ve hırsızlık şeklinde işlenmiştir. Bilişim ağlarının kullanımının artmasıyla birlikte bilgisayar korsanlığı ortaya çıkmış ve ileriki yıllarda bireylere ve devlete karşı işlenen bu tür vakıalar artış göstermiştir.

Bilinen ilk bilişim suçu, 1966 yılında bir bilgisayar uzmanının kendi banka hesabına başka bir hesaptan para aktarması işlemiyle gerçekleşmiştir.¹⁴ Bu kadarla kalmayan bilişim suçları, ilerleyen yıllarda daha ciddi boyutlara ulaşmış, bu bağlamda Filipinlerden gönderildiği tahmin edilen I LOVE YOU adlı e-posta aracılığıyla gönderilen virüs milyonlarca dolar zarara sebep olmuştur.¹⁵ İnternetle doksanlı yıllarda tanışan ülkemizde ise ilk bilişim suçu, 1998 yılında bir forum sayfasında Ali Emre Ersöz isimli şahsın emniyet güçlerine karşı hakaret içerikli yorum yazması yoluyla işlenmiş ve sonucunda on ay ağır hapis cezasına çarptırılmıştır.¹⁶

Bilişim suçları, önceleri bireysel fayda sağlamak amacıyla düzenlenirken, son yıllarda devletleri ve kurumlarını büyük çapta tehdit eder hale gelmiştir. Öyle ki terör faaliyetleri gerek devlete karşı casusluk bazında, gerekse sosyal platformlarda terör örgütlerinin propaganda yapmaları şeklinde değişim ve dönüşüm göstermiştir.

Ayrıca Türkiye'nin 2010 yılında, Avrupa Konseyi'nin ilk kez 2001 yılında imzaladığı Siber Suçlar Sözleşmesi ile siber suçlara yönelik evrensel bir çözüm arama yoluna gidilmiştir.

¹⁴ Nacar, Fatma Burcu, Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye'de Bilişim Suçlarının Ceza Hukukundaki Uygulamaları, Ankara, 2010, s. 7.

¹⁵ Turhan, Oğuz, Bilgisayar Ağlarıyla İşlenen Suçlar, Ankara, 2006, s. 54.

¹⁶ Yüksel, Okan, Türkiye'nin ilk Bilişim Suçu, <https://www.medyakademi.org/2016/12/11/turkiyenin-ilk-bilisim-sucu/> (22.11.2018).

2.2. Tanım ve Mahiyeti

Klasik suçlar bilgisayar aracılığıyla işlenebildiği gibi, bilgisayar sistemine karşı da işlenebilmektedir. Meksika’da ATM’lere endoskopi cihazıyla gerçekleştirilen saldırılar, klasik bir hırsızlık suçunun teknolojiyle nasıl buluştuğunu gözler önüne sermektedir.¹⁷

Günümüzde bu tür suçlara bilgisayar vasıta kılınarak işlendiği için ‘bilgisayar suçları’, bilgisayar gibi verileri otomatik işleme tabi tutabilen (tablet, cep telefonu gibi) araçlarla işlenebildiği için ‘bilişim suçları’, siber alan denilen soyut bir kavramın oluşması ile sadece bu ortamda var olan verileri yok etme, değiştirme ve kopyalamaya yönelik suç alanının genişlemesi üzerine ‘siber suçlar’ kavramları kullanılmaktadır.

Dünya genelinde siber suç kavramı daha yaygın kullanılırken, ülkemizde bilişim suçu kavramı daha yaygın kullanılmaktadır. Ancak zaman ve mekândan bağımsız olma özelliği sebebiyle, uluslararası alanda yaptırım uygulama konusunda işbirliği gerektirmesi sebebiyle bu tür suçlar için uluslararası alanda siber suç kavramı kullanılmaktadır.

Bilişim suçu veya siber suç tanımı konusunda belli bir ittifak bulunmamasının yanı sıra bu konuda yapılan bazı tanımlamaları şu şekilde ifade etmek mümkündür;

Dülger’e göre bilişim suçları, verilere karşı ve/veya veri işlemle bağlantısı olan sistemlere karşı, bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen suçlardır.¹⁸

Avşar’a göre bilişim suçları, dar anlamda, bilişim sisteminin güvenliğini veya veri işlemini hedef alan, geniş anlamda ise bilişim sistemi ve ağı marifetiyle ya da bu sistem veya ağda gerçekleşen hukuk dışı eylemlerdir.¹⁹

¹⁷ <https://www.bankinfosecurity.com/hackers-practice-unauthorized-atm-endoscopy-a-10369> (21.11.2018).

¹⁸ Dülger, Murat Volkan, Bilişim Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 38.

¹⁹ Avşar, Zakir, Öngören, Gürsel, Bilişim Hukuku, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, İstanbul, 2010, s. 124.

Karagülmez'e göre bilişim suçu, bilişim sistemlerine yönelik veya bilişim sisteminin kullanıldığı suç olarak tanımlanmaktadır.²⁰

Siber suçlar, internete, veri ağlarına, bilgi teknolojisi sistemlerine veya verilere karşı yöneltilen suçların hepsidir.²¹

David Thompson ise 'kullanıcıların bilgi sistemi teknolojisi hakkında bilgi sahibi olmasını gerektiren bir suç' olarak tanımlarken; Solary, 'failin bilgi teknolojisini bilmesinin gerekli olduğu yasadışı bir eylem' olarak tanımlamıştır.²²

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma  rg t  (OECD) bilişim suçlarını, 'bilgi teknolojisinin müdahalesinden doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkan maddi veya manevi fonları etkileyecek herhangi bir eylem veya ihmal' şeklinde tanımlamıştır.²³

Bu konuda en kapsamlısı olan Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun 1983'te yaptığı, günümüzde birçok ülke tarafından esas alınan bilişim suçu tanımlaması; bilgileri otomatik olarak işleme tabi tutan yahut verilerin nakline yarayan bir sisteme karşı veya sistem ile gayri kanuni, ahlak dışı ve yetkisiz gerçekleştirilen her türlü davranış şeklindedir.²⁴

Bilişim suçu tanımlarında ittifak bulunmaması bilişim suçlarının da neler olduğu sorununu ortaya çıkarmaktadır. Ancak Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun yaptığı tanımdan hareketle; klasik suçlardan hırsızlık, dolandırıcılık, casusluk, müstehcenlik, terör, sabotaj, hakaret gibi bilgisayar, tablet, cep telefonu veya pos cihazları aracılığıyla, bilgisayar ortamındaki saklı devlet sırrı niteliği taşıyan verilerin yok edilmesi, değiştirilmesi, kopyalanması ya da bu bilgilerin saklı olduğu hard disk, flash bellek gibi bilgisayar araçlarının yok edilmesi, değiştirilmesi, kopyalanması sonucu işlenen bilişim suçları geniş bir yelpazeye yayılmıştır.

²⁰ Karagülmez, Ali, Bilişim Suçları ve Soruşturma-Kovuşturma Evreleri, Seçkin Yayınları, İstanbul, 2010, s. 40.

²¹ Bundes Kriminal Amt, Cybercrime, <https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/Cybercrime/cybercrimeBundeslagebild2016.html?nn=28110> (11.9.2018).

²² el-Mal t, D. Ahmed Khalıfa, el-Cer met 'l-M l m tiyye, D r'ul-Fikri'l-Cami, İskenderiye, 2006, s. 83 ve sonrasından Krabeej, T her Cemal ed-D n, el-Cer met 'l-M l m tiyye, 2010-2011, s. 4.

²³ Krabeej, a.g.e., s. 4.

²⁴ Yayı, Esra, Bilişim Suçları, Ankara, 2007, s. 24.

Bilişim suçlarının bu denli yaygınlaşma sebebi ise caydırıcı cezaların bulunmaması ya da yetersiz oluşudur. Suç sahasını ise daha çok genç kesim oluştururken, bilişim suçu faaliyetlerinde bulunduklarında kendilerini tatmin etmekte, herkesin yapamadığı bir işi yapmaktan dolayı keyif almakta, hatta hackerların bununla popülaritesini artırdığını, karizmatik ve zeki göründüklerini düşünmektedirler. Bir lise öğrencisi düşük notunu yüksek göstermek amacıyla yetkisiz olarak e-okul sistemine girerek kolayca bilişim suçu işleyebiliyorken, bir hacker komuta sistemine gizlice girip bir ülkenin İHA'larının hedeflerini yanıltarak insan ölümlerine sebep olacak kadar tehlikeli, terör boyutunda siber suç işleyebilme ihtimali taşımaktadır. 1971 yılında ABD' de yaşanan New York-Pennsylvania arasındaki seferlerin, demiryolu şirketi bilgisayarlarına dışarıdan yapılan yetkisiz erişimlerle rotasından sapması ve her seferinde büyük maddi zararlara yol açması bu tehlikenin açık bir örneğidir.²⁵

Özellikle teknolojinin adeta devleştiği bu çağda bilişim suçlarının en tehlikelileri devletin güvenliğine karşı gerçekleştirilen suçlardır. Kişinin devlet sırları niteliğindeki bilgileri ele geçirmek veya paylaşmakla ülkenin güvenliğini dış tehditlere karşı açık hale getirmesi sonucu ülkeler savaş felaketine koşar adımlarla gidebilmektedir. STM (Savunma Teknolojileri Mühendislik ve Ticaret A.Ş.)'nin düzenlediği siber tehdit raporuna göre geçtiğimiz yıllarda sızdırdığı belgelerle dünya çapında büyük yankı uyandıran WikiLeaks, CIA'in izleme araçlarının ve taktiklerinin detayları olduğunu iddia ettiği 8.761 adet doküman yayımlamasıyla ABD'nin devlet güvenliğini açıkça tehlikeye atmıştır.²⁶

Ülkemizde işlenen en yaygın siber suçlar ise, banka hesaplarından para aktarımı ve kredi kartı dolandırıcılığıdır. Bu tür siber saldırıları, hastane bilgilerini ve askerî bilgileri hedef alan sağlık ve askerî alanlarda işlenen suçlar takip etmektedir.

'Zeytin Dalı Harekâtı' sırasında da Türk ordusunun kazanımlarını ve olumlu faaliyetlerini sabote etmek ve algı yanılgısı oluşturmak maksadıyla terör örgütleri sahte haberler çıkartarak, olayları çarpıtmak ve kamu kurumlarına ait web

²⁵ Karagülmez, a.g.e., s. 43

²⁶ STM, Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu, Ocak_Mart, 2017, s. 5, www.stm.com.tr.

sitelerine saldırı gerçekleştirmek suretiyle siber saldırı faaliyetlerinde bulunmuşlardır.²⁷

İfade ettiğimiz üzere bilişim suçlarının sınırlarını tam olarak belirlemek mümkün değildir. Bu sınırları çizebilecek en etkin karakter devlettir. Şimdilerde devletlerin güvenliğini tehdit eder hale gelen bilişim suçlarını tespit edebilmek, uygun cezayı öngörebilmek ve güvenlik stratejileri geliştirebilmek maksadıyla ulusal alanda siber güvenliğin geliştirilmesinin gerekliliğinin yanı sıra uluslararası alanda yapılacak olan işbirlikleri, bilişim suçlarını en aza indirmek adına daha etkin bir öneme sahiptir.

2.3. Bilişim Suçlarının Özellikleri

Bilgisayar ve internetin gelişmesiyle ortaya çıkan bilişim suçlarını klasik suçlardan ayıran özellikler şunlardır:

Cezaî Koruma Açısından; doğrudan bilişim saldırılarının hedefi olma veya klasik suçların işlenmesinde araç olma özelliği taşıyan bilgisayar somut ve soyut olmak üzere iki varlıktan oluşmaktadır. Somut varlık olma yönüne baktığımızda; finansal varlıklara ulaşmak suretiyle bilişim sistemlerine düzenlenen saldırılarda, ceza hukuku kuralları ve metinleri bulunmaktadır. Soyut varlık olma yönüyle baktığımızda ise; bilgi ve teknik anlamda sıkça kullanılmasına rağmen, siber alanda saldırıya hedef olan program ve yazılımların finansal varlık olma durumu tartışmalı olduğundan dolayı bilişim suçlarının soyut varlığını oluşturan alanda düzenlenen ceza hukuku kuralları kısıtlıdır.

Fail açısından; Hırsızlık, rüşvet, kaçakçılık vb. gibi suçların genelinde failin kültür ve bilgiye ya da yüksek eğitim düzeyine sahip olması şart değildir. Eğitimsiz kişilerin de bilişim suçu işlemesine engel olmadığı gibi bilişim suçunun faili çoğunlukla, bilgisayar sistemleri alanında yüksek düzeyde bilgi, beceri ve teknik yetenek ve hatta uzmanlığa sahiptir.

Bu suçu işlemeye sevk eden etkenler açısından; klasik suçları işlemeye sevk eden durumlar sınırsızdır, suçludan suçluya, halden hale değişmektedir. Bilişim

²⁷ STM, Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu, Ocak_ Mart, 2018, s. 4, www.stm.com.tr.

suçlarında ise elde edilecek kar daha çok ve daha hızlı ulaşılır olmakla birlikte bu suçlar daha ağır zarara yol açmakta, saldırıya uğrayan finansal kuruluşların milyon dolarlık zarara uğramasına sebep olmaktadır.

Kullanılan şiddet açısından; bilişim suçları işlenirken adam öldürme, hırsızlık gibi klasik suçlara nazaran direkt şiddet kullanılmamakta ve gayret etmeksizin bilgisayar başında bir tıkla çok basit işlenebilmektedir.

Açığa çıkmasının zorluğu bakımından; bilişim suçlarının mağdurları genellikle bankalar, finans kurumları veya büyük sanayi projeleridir. Finansal kurumlarda hisse sahiplerinin ve müşterilerin güvenini kaybetmeme, karşı propagandaya fırsat vermeme sebebiyle mağdur kuruluşlar yargı makamlarına başvurmamaktadır.

Tespitin zorluğu bakımından; bilişim suçlarının delil tespiti klasik suçlardan tamamen farklı olmakla beraber bu suçlardaki cezai delillerin tespit edilmesinde çeşitli zorluklarla karşılaşilmektedir. Kendine has yapısı dikkate alınarak bilişim suçlarının delil tespiti için kurulan adli bilişim biriminin bu tür suçların tespiti ve takibi için öncelikli olarak; bilişim suçlarında takip edilmesi gereken yasal ilkeleri belirleyen hukuki prosedürü oluşturması ve ceza soruşturma görevlilerinin teknik bilgi, mesleki ve teknik yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir.

Bilişim suçlarının küreselliği açısından; failleri takip etmek için uluslararası soruşturma ve koordinasyon çalışmalarının dağılmasına yol açmakla beraber küreselleşmenin bir sonucu olarak; bir suç mekân açısından uzak bir yerden veya farklı devletler arasında organize edilebilmekteyken, zaman açısından da her ülkenin ulusal saati göz önünde bulundurulduğunda olay saati farklı zaman dilimlerine denk gelebilmektedir. İşte bu tür sorunların çözüm bulabilmesi için bilişim suçlarının özelliklerini, gereklerini ve özgüllüğünü yakalayabilen yeni ve uluslar arası mevzuat ve metinlerin geliştirilmesi gerekmektedir.²⁸

²⁸ Ghayeb, Mahrous Nassar, el-Cerimetü'l-Malumatıyye, <https://www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=28397> (5.7.2018).

2.4. Bilişim Suçlarının İşlenme Şekilleri

Teknolojinin çığır açtığı günümüzde bilişim suçları birçok yöntemle işlenebilmektedir. Bu işlenme yöntemlerinden bazıları şunlardır;²⁹

2.4.1. Truva atı (Trojan Horse)

İsminden de anlaşılacağı üzere, Trualılara hediye olarak gönderilen tahtadan yapılmış atın içinden düşman askerinin çıkması efsanesine benzetilerek, ücretsiz uygulamalarla veya e-posta yoluyla birlikte fark ettirmeden bilgisayara yüklenen masum görünümlü programlardır.

2.4.2. Ağ Solucanları (Network Worms)

Ağ solucanları herhangi bir desteğe ihtiyaç duymadan kendi kendini çoğaltabilen ve ağa bağlı bulunan diğer bilişim sistemlerine de kopyasını iletebilen programlardır. Kendini çok hızlı kopyalayabilen ağ solucanları, virüslerden farklı olarak sistemde tünel açmak suretiyle zararsız bir şekilde de dolaşabilirler.³⁰

2.4.3. İstem Dışı Alınan Elektronik Postalar (Spam)

Kullanıcıya, rahatsız edici içerikli bir mesajın arka arkaya isteği dışında, bir ürünün reklamı ya da pazarlanması amacıyla gönderilmesidir. Türkçe karşılığı baharatlı domuz göndermek olan spam, herhangi bir yerden elde edilmiş e-posta adreslerine aynı mesajın birden çok kopyasının, içeriğinde kişilik haklarına yönelik ihlal edici bir şey bulunmasa bile gönderilmesiyle gerçekleşir.

2.4.4. Çöpe Dalma

Atık toplama anlamına gelen çöpe dalma, bilgisayarlarda sildiğimiz bazı bilgilerin üzerine yenisi yazılmadıkça tamamen silinmemesi sonucu iyi niyetli olmayan kişiler tarafından ağ bağlantısı kurmak suretiyle veya fiziksel olarak elde edilmesi ya da bilgi işlem birimlerinde atılan çıktıların, ATM’lerde yapılan

²⁹ Ergün, İsmail, Siber Suçların Cezalandırılması ve Türkiye’de Durum, Adalet Yayınları, Ankara, 2008, s. 17-27.

³⁰ Altunok, Ebru, Bilişim Suçları, Denetişim Dergisi, Kamu İç Denetçileri Derneği, Ankara, 2011, sa. 8, s. 79.

işlemlerden kalan bilgi kâğıtlarının çöpe atılması ile elde edilen parçaların bir araya getirilmesidir.

2.4.5. Bilgisayar Virüsleri

Virüsler kendi kendilerini kopyalayabilen ve hızla yayılan yazılımlardır. Bilgisayarlara, sistemlere, yazılımlara veya taşınabilir belleklere bulaştığı anda hızlı bir şekilde zarar verir ve çökmesine sebep olacak nitelikte tehlikelidir. Zarar vermek niyetinde olmadan yazılan virüsler, zamanla zararlı yazılımlara dönüşmüş ve bilişim suçlarının işlenme tekniklerinden en yaygın olanı haline gelmiştir.

2.4.6. Bilişim Korsanları (Hacking)

Hacking, gizli kapılar kullanılarak ya da şifre kırma yöntemiyle gizlice bilişim sistemine girilmesi, bilgi elde edecek miktar sistemde bulunulması ve hatta verilerin çalınması işlemidir. Bu işlemi gerçekleştiren kimselere hacker, yani bilişim korsanları denir. Hacker bu işlemleri gerçekleştirirken şifreleri çözmede olasılık hesaplarını hızla yapabilen yardımcı programların dışında herhangi bir program kullanmaz, tamamen kendi kabiliyet ve marifetiyle gerçekleştirir.

2.5. Bilişim Suçlarının Tasnifi

Bilişim suçları, farklı sınıflandırmaları olsa da temelde ikiye ayrılmaktadır. Birisi dar anlamda bilişim sistemine karşı işlenen suçlar, diğeri ise geniş anlamda bilişim sistemi aracılığıyla işlenen (klasik) suçlardır. Çalışmamızda bu iki kısmı ele alacağız.

2.5.1. Bilişim Sistemine Karşı İşlenen Suçlar

Bilişim sistemine karşı işlenen suçlar; daha önceden var olmayan ya da varlığı bilinmeyen, internetin hayatımıza girmesiyle gelişen dar anlamdaki suç türleridir. Bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suçlardan farkı bu tür suçların bilişim sistemi haricinde işlenemez oluşudur. Bu tür suçları, bilişim sistemine yetkisiz erişim, verilere yönelik suçlar, bilgisayar sabotajı olmak üzere üç şekilde ele almak mümkündür.

2.5.1.1. Bilişim Sistemine Yetkisiz Erişim

5237 sayılı T.C.K.'nin 243. maddesine göre bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak girme veya orada kalmaya devam etme fiili bir suçtur.

Suçun faili genelde iyi derecede bilgisayar kullanabilen kişiler olurken mağdur hem özel hem de tüzel kişiler (bireyler, devlet kurumları ya da özel sektör kuruluşları) olabilir. Fail bilişim sistemine veya ağa, doğrudan fiziki erişim sağlamak yoluyla ya da bir modem aracılığıyla endirekt olarak da erişim sağlayabilir.³¹

Burada önem arz eden unsurlardan biri de rızadır. Kullanıcının izni ve rızası olması halinde hukuka aykırılık ilkesi ile çelişmediğinden dolayı suç sayılmaz. Ancak, şifresini vermek suretiyle fail sisteme giriş yaptığında virüs, Truva atı gibi zararlı yazılımlar yükleyerek ya da sistemden çıktığını söylediği halde sistemde kalmaya devam ettiği takdirde yine suç işlenmiş sayılır.³²

Veriler ele geçirilmese ve herhangi bir zarar oluşmasa dahi suça teşebbüsten dolayı bilişim sistemine yetkisiz olarak girmek ve kalmak suretiyle, bilişim sisteminin güvenliğinin ihlal edilmesi de suça dâhildir. Kanun bu madde ile bireylere ya da devlete ait bilişim sistemlerinin güvenliğini, kişilerin özel yaşamını ve sistemi kullananların kişisel çıkarlarını korumayı³³ ve bilişim sistemine karşı insanların güven duygusunu sarsmamayı hedeflemekle birlikte bu suçu işleyen kimselere iki yıla kadar hapis ve adli para cezası öngörmüştür. Fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler (ücretli uygulamalar ve yazılımlar, lisanslı ürünler vb.) hakkında işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilmekte, bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.³⁴

³¹ İsmail Tulum, Bilişim Suçlarıyla Mücadele, Isparta,2006, s. 24'ten Interpol Computer Crime Manuel 2. Officer, İnterpol, s. 5.

³² Avşar, Üngören, a.g.e., s. 134.

³³ Taşkın, Ş. Cankat, Bilişim Hukuku Uluslararası Uyuşmazlıklar, TBB Dergisi, 2009, sa. 85, s. 335.

³⁴ TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu Raporu, Bilişim Suçları, 24. Dönem, sıra sa. 381, s. 816.

2.5.1.2. Verilere Yönelik Suçlar

Veri, her türlü bilginin, bilgisayarın işlem yapabileceği, sonuçlar üretebileceği, saklayabileceği ve gerektiğinde yeniden okuyabileceği şekilde sayısal birimlere dönüştürülmüş halidir.³⁵

5237 sayılı T.C.K.'nin 244. maddesine göre bilişim sistemine giren ve kalmaya devam eden failin sistemi engellemeye ve bozmaya, bilişim sistemi içerisinde bulunan verileri yok etmeye veya başka verilerle değiştirmeye yönelik işlemler suç kapsamında değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki ibareye göre burada iki suç türü bulunmaktadır. Birisi; sisteme yetkisiz girme ve kalma, diğeri; sistemin engellenmesi ve bozulması, verilerin yok edilmesi ve değiştirilmesi fiilidir. Sistemin engellenmesi demek geçici veya kalıcı olarak sistemin fiziki yöntemlerle veya internet aracılığıyla olağan işleyişinin ve sisteme erişimin sağlanamaması, bozulması ise sistemin veya altında çalışan programların çökertilmesi veya virüs gibi tehlikeli yazılımlar aracılığıyla zarar görmesi, erişim sağlandığı halde çalışmamasıdır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında geçen verileri bozma, o sistemin içerdiği verilerin hasar görüp kısmen veya tamamen çalışamaz hale getirilmesidir.

Verileri yok etmek ise tamamen ortadan kaldırılması, o veriye tekrar ulaşım sağlanamamasıdır. Verilerin yok edilmesi, verilerin bozulduğu takdirde tamir edilebilir olması yönüyle birbirinden farklıdır.³⁶

Verilerin değiştirilmesi, orijinal verinin yerine başka verilerin konulması veya orijinal halinden farklı bir hale getirilmesi durumudur.

Verileri erişilmez kılmak da verilerin yok edilmediği ya da hasar görmediği halde ulaşımın sağlanamaması olarak ifade edilebilir.

³⁵ Dülger, a.g.e., s. 48.

³⁶ Yayıcı, a.g.e., s. 90.

Bilişim sistemine veri yerleştirilmesi, aslında var olmayan verinin yetkisiz olarak fiziki yöntemlerle (taşınabilir aygıtlar ile) veya bazı zararlı programlar aracılığıyla sisteme eklenmesidir.

Bilişim sisteminde var olan verileri başka yere göndermek ise yine taşınabilir aygıtlar aracılığıyla ya da internet üzerinden zararlı programlardan faydalanmak suretiyle sistemdeki verilerin kopyalanarak başka yere aktarılmasıdır.

Suçun faili tüzel kişiler dışında iyi derecede bilgisayar kullanabilen herhangi bir kişi olabilirken, mağdurlar özel ya da tüzel kişiler (kişiler, devlet kurumları, özel sektör kuruluşları) olabilmektedir. Suçun konusunu ise burada sistem yazılımları ve veriler oluşturmaktadır. Korunan hukuki değer ise kişilerin çıkarları, verilerin dokunulmazlığı, iletişim ve teknolojik gelişim özgürlüğü, mülkiyet hakkı, özel hayatın gizliliği ve ticari sırlardır.

Bu maddede yer alan suçlar, finans ya da kamu kurumlarına yönelik işlendiği takdirde caydırıcı olabilmesi için kişisel bilgisayarlara verilen zarardan çok daha ağır yaptırım uygulanması gerekmektedir.³⁷

Buna göre; bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen ve bozan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinden işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Yukarıdaki fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.³⁸

³⁷ Yayıcı, a.g.e., 87-98.

³⁸ T.C.K. 244. madde

2.5.1.3. Bilgisayar Sabotajı

Bilgisayar sabotajı sisteme gizlice girerek bilgisayarlardaki verilerin bilişim teknolojisi yardımıyla silinmesi, yok edilmesi ve değiştirilmesi şeklinde mantıksal, hedef alınan sistemi, zarar vermek veya sistemi işlemez hale getirmek suretiyle fiziksel olarak bozmaktır.

Mantıksal bilgisayar sabotajı, bir bilgisayar veya iletişim sisteminin fonksiyonlarının engellenmesi amacıyla bilgisayar verileri veya programlarının ‘Zaman Bombası (Logic Time Bomb), Truva Atları (Trojan Horses), Virüsler, Solucanlar (Worms)’ gibi yazılımlar kullanılarak sisteme girilmesi, yüklenmesi, değiştirilmesi, silinmesi veya ele geçirilmesidir.³⁹

2.5.2. Bilişim Sistemi Aracılığıyla İşlenen Suçlar

Bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suçlar, klasik suçların bilişim aracılığıyla işlenmiş şeklidir. İnsanlığın var oluşundan itibaren işlenmekte olan klasik suçlar, bilgileri otomatik işleme tabi tutabilen bilişim sistemleri aracılığıyla işlendiğinde bilişim suçları kategorisine dâhil olur.

Bilişim teknolojilerinin gelişme göstermeye başladığı sıralarda bilişim aracılığıyla işlenen suç oranı, günümüzle kıyas ettiğimizde daha yüksek seviyelere çıkmakta ve neredeyse tüm klasik suçlar bilişim sistemleri aracılığıyla işlenebilmektedir.

Araştırmanın konusuna uygun olarak burada bilişim aracılığıyla sadece devletin güvenliğine karşı işlenen suçları ele alacağız. Bu kapsamda siber hırsızlık, siber casusluk, siber hakaret, siber tehdit ve şantaj, siber terör ve propaganda suçlarına kısaca yer vereceğiz.

2.5.2.1. Siber Hırsızlık

Bir başkasına ait taşınır bir malın bulunduğu yerden yararlanmak amacıyla zilyedinin rızası dışında alınması olarak tanımlanan hırsızlık suçu, ‘bilişim

³⁹ Tulum, a.g.e., s. 26-27.

sistemlerinin kullanılması suretiyle' ibaresi ile nitelikli hırsızlık suçunu ifade etmektedir.⁴⁰

Siber hırsızlığın oldukça yaygın şekilde işlenme sebebi, alışverişlerin, para transferlerinin, ticari faaliyetlerin, para biriktirme yöntemlerinin, hatta fatura ödemelerinin bile bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirilmesidir. Teknolojinin kaydettiği bu yükseliş, daha korunaklı güvenlik sistemlerinin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Ancak, her ne kadar güvenlik sistemleri yüksek seviyede olsa da buna karşılık üretilen zararlı yazılımlar da bir o kadar etkindir.

Günümüzde diğer suçlardan farklı olarak delillendirmenin, klasik delil elde etme yöntemine göre daha zor, işlenmesi kolay, yakalanma riski düşük olması, daha büyük meblağlar elde edilmesi ve ispatı uzun zaman alması sebebiyle klasik hırsızlık suçu, yerini bilişim sistemi aracılığıyla işlenen hırsızlık suçuna bırakmıştır. Bu haliyle nitelikli bir hal alır ve failin çaldığı eşyaya göre verilecek cezalar da farklılık gösterir.

Bilişim sistemi aracılığıyla işlenen hırsızlık suçlarında suç unsurlarının tam olarak gerçekleşmesi çoğu zaman mümkün olamamaktadır. Çoğunluğa göre; bilişim sistemi olarak kabul edilen ATM'lere yönelik işlenen hırsızlık suçları ya da bilgisayarda bulunan verileri çalmak amacıyla CD'ye kaydederek işlenen hırsızlık suçları bilişim sistemi aracılığıyla işlenen nitelikli hırsızlık suçları kapsamına girerken, mal olma durumu tartışmalı olan devlet sırrı niteliğindeki verinin direkt elde edilmesi suçu hakkında kesin hüküm verilememekte ve bu konudaki Yargıtay kararları farklılık gösterebilmektedir.⁴¹

2.5.2.2. Siber Casusluk

Casusluk sözlükte, 'Bir devletin ya da bir kimsenin sırlarını başkasının yararına öğrenmek' demektir.⁴² 5237 sayılı T.C.K.'nın 'Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk' başlığı altındaki suçlara bakıldığında çıkarılan casus tanımı 'Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli

⁴⁰ T.C.K. 141. ve 142. Madde, Ergün, a.g.e., s. 123.

⁴¹ Ketizmen, Muammer, Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları, Ankara, 2006, s. 220-232.

⁴² Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr.

kalması gereken bilgileri veya yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin etmek veya açıklamak' şeklindedir.⁴³

Başkalarının sakladığı sırları gizli metotlarla ele geçirmek anlamındaki casusluk faaliyetlerinin amacı, devletlerin güvenliğinin ve uluslararası menfaatlerinin zayıflatılması ve bunun arkasında duran devletlerin askerî, siyasi ve ekonomik alanda üstünlük sağlama çabasıdır.⁴⁴

Uluslararası alanda daha çok yabancı devletlerin üstlendiği casusluk, eskiden ilkel yöntemlerle sıradan kişiler tarafından gerçekleştirilirken günümüzde dijital ortamda bu alanda özel yetiştirilmiş uzmanlar tarafından gerçekleştirilmekte ve siber casusluk adını almaktadır. Siber casusluk, kişilerin bilişim sistemini kullanması yoluyla gerçekleştirilirken, trojan veya solucan türü⁴⁵ casus yazılımlar ya da uzaya gönderilen casus uydular vasıtasıyla da işlenebilmektedir. Neticede casusluk faaliyetleri, bilgi savaşlarına ya da farklı boyuta sahip olan ağ savaşlarına sebep olabilmektedir.⁴⁶ Bilgi ve ağ savaşlarının sıklıkla görüldüğü Çin ve ABD arasındaki en meşhur siber casusluk örneği 2005 yılında Titan Rain kod adlı Çin siber casusluk şebekesinin, ABD'nin askerî üslerini, savunma yüklenicilerini ve havacılık şirketlerini hacklemesi olayıdır.⁴⁷

Siber casusluk olaylarının %67 si 'phishing'⁴⁸ ile başlamakta⁴⁹ ve siber casuslar da bu türden zararlı yazılımları kullanmalarından dolayı bilişim sistemlerine yönelik suç işleyen kimseler gibi bilgisayar korsanı kapsamına girmektedir.

⁴³ Yayla, Mehmet, Siber Savaş ve Siber Ortamdaki Kötü Niyetli Hareketlerden Farkı, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, s. 194.

⁴⁴ Acar ve Urhal, a.g.e. , s. 295-297.

⁴⁵ Güngör, Murat, Ulusal Bilgi Güvenliği: Strateji ve Kurumsal Yapılanma, Bilgi Topluluğu Dairesi Başkanlığı, 2015, s. 47.

⁴⁶ Acar ve Urhal, a.g.e. , s. 207.

⁴⁷ Yılmaz, Furkan, Türkiye'deki Bilişim Suçlarının Sosyolojik Bir Analizi: Tehditler ve Çözüm Stratejileri, Eskişehir, 2015, s. 127.

⁴⁸ Phishing; bir internet kullanıcısının müşterisi olduğu bankanın, e-posta veya bunun gibi bilgi girmeyi gerektiren bir kuruluşun web sayfasının bir kopyasını yapılarak söz konusu kullanıcının hesap bilgilerini çalmayı amaçlayan bir internet dolandırıcılığıdır. (Turhan, a.g.e., s. 57.)

⁴⁹ Bilgi Güvenliği Derneği, Siber Güvenlik Raporu, 2014, s. 8, www.bilgiguvenligi.org.tr (23.9.2018).

2.5.2.3. Siber Hakaret

Sözlükte bir şeyi veya bir kimseyi aşağılık ve değersiz gösterecek biçimde davranmak anlamına gelen, T.C.K.'nın 125. maddesinde ise 'Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat edilmesi veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırılması' şeklinde tanımlanan hakaret suçu sesli, yazılı veya görüntülü bir iletişim aracılığıyla da işlenebilmekte ve bu takdirde yine klasik hakaret suçu ile aynı ceza uygulanmaktadır.⁵⁰

Bilişim sistemi aracılığıyla gerçekleştirilen hakaret suçu, günümüzde e-posta, cep telefonu, sosyal medya araçları (facebook, twitter, instagram, youtube) ile sıklıkla işlenebilir hale gelmiştir. Kendilerine ulaşamayacak düşüncesinin sağladığı özgüvenle hareket eden hakaret suçluları gizli olarak kişisel e-posta hesabına hakaret içerikli yazı göndermek veya herkesin erişimine açık, aleniyet ifade eden sosyal medya platformlarında hakaret içerikli paylaşımlarda bulunmak suretiyle bu çirkin davranışı sergileyebilmektedir. Hakaret suçu aleni olarak işlendiği takdirde ceza oranı artırılmaktadır.

Bilişim sistemi aracılığıyla cumhurbaşkanına karşı hakaret suçu, işlendiği takdirde devletin güvenliğini tehdit edici unsur olması bakımından, T.C.K.'nın 299. maddesinde Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar başlığı altında yer almaktadır. Cumhurbaşkanının onur ve şerefine yönelik hakaret içerikli yazı, resim, karikatür, görsel ileti paylaşmak suretiyle düzenlenen hakaret suçuna uygulanacak cezada cumhurbaşkanlığı makamının saygınlığının ve devletin siyasal iktidar yapısının korunması amaçlanmıştır.⁵¹ Aynı şekilde kırmızı renk üzerinde beyaz ay yıldız bulunan Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil eden bayrağa yakmak ve yırtmak suretiyle hakaret, T.C.K. m. 300'de devletin egemenlik alametlerini aşağılama başlığı altında suç olarak düzenlenmiştir. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama da T.C.K. m. 301'e göre hakaret suçu kapsamına girmektedir.

⁵⁰ <http://www.hukukihaber.net/sosyal-medya-araciligi-ile-islenen-hakaret-ve-tehdit-suclari-makale,4205.html> (8. 12. 2018.)

⁵¹ Doğan, Baran, Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu Cezası, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/cumhurbaskanina-hakaret-sucu-cezasi-nedir.html> (8.12.2018)

2.5.2.4. Siber Tehdit ve Şantaj

Sözlükte, birinin gözünü korkutmak, gözdağı vermek olarak tanımlanan, T.C.K. m. 106'da kişinin kendisine yahut yakınının canına, vücut ve cinsel dokunulmazlığına zarar vermek suretiyle gerçekleştirilen tehdit suçunun cezası beyan edilmiştir. Tüzel kişilerin mağdur konumunda olması imkân dâhilinde olmamakla birlikte, tehdit suçunun gerçekleşme durumu; kişilerin can güvenliğini sarsacak veya herhangi bir uzuv kaybına sebep olacak şekilde veya devletin bekasını yıkmayı hedefler şekilde kişilere zarar verme niteliğine dayanmaktadır.

Devlete olan düşmanlıkları sebebiyle, fikirlerinden hoşlanmadıkları devletin yönetim kademelerinde görevli kişilere, kendisine ulaşılmayacağı zannıyla hareket ederek, gerek klasik yöntemlerle gerekse bilişim sistemleri aracılığıyla (cep telefonu, e-posta, facebook, twitter, vb.) tehdit suçu işlenebilmektedir. Bu suç, söz ve davranışlar açısından daha ileri boyutlara taşındığı takdirde ise şantaj suçunu oluşturmaktadır. TDK güncel sözlükte 'Herhangi bir çıkar sağlamak amacıyla bir kimseyi, kendisiyle ilgili lekeleyici, gözden düşürücü bir haberi yayma veya açığa çıkarma tehdidiyle korkutma'⁵² şeklinde tanımlanan şantaj suçu, işlendiği takdirde müstehcenlik içermesi sebebiyle özel hayatın gizliliği, haksız yarar sağlama sebebiyle nitelikli dolandırıcılık ve şeref ve onur zedeleyici sözler sarf edilmesi sebebiyle hakaret suçları ile bağlantılı olarak değerlendirilmektedir.

2.5.2.5. Siber Terör ve Propaganda

Siber terör; bilgi sistemleri doğrultusunda elektronik araçların bilgisayar programlarının ya da diğer elektronik iletişim biçimlerinin kullanılması amacıyla ulusal denge ve çıkarların tahrip edilmesini amaçlayan kişisel ve politik olarak motive olmuş amaçlı eylem ve etkinliklerdir.⁵³ Siber terör suçlularının amaçları, toplumda korku ve paniğe sebep olmak ve devlet kurumlarına olan güveni sarsmaktır.⁵⁴

⁵² Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr.

⁵³ Atıcı, Bünyamin, Gümüş, Çetin, Sanal Ortamda Gerçek Tehditler: Siber Terör, Polis Dergisi, 2003, sa. 37, s. 57–66.

⁵⁴ Yılmaz C., a.g.e., s. 53.

Terör örgütleri belli bir ideolojiye sahip olmakla birlikte teknolojik imkânları da oldukça sık kullanmaktadır. Artık teröristler de günümüz şartlarına uygun şekilde eğitilmiş ve gelir seviyesi yüksek kişiler arasındadır. Bu sebeple bombalama eylemlerinin yerine devletleri daha büyük zarara uğratabilecek yöntemlerle gerçekleştirilen faaliyetleri tercih etmeye başlamışlardır.

Devletin güvenliğine tehlike arz eden suçlardan birisi de bilişim sistemi aracılığıyla terör propagandası yapmaktır. Terör faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve desteklenmesinde propagandanın büyük rolü bulunmaktadır. Özellikle bilişim teknolojilerinin önü alınamaz bir gelişme göstermesiyle sosyal medya araçları her türlü suça konu olabileceği gibi terör propagandası yapmaya da uygun bir ortam haline gelmiştir.

Patlayıcı yapmayı anlatan ve öğreten sitelerin bulunmasının yanı sıra, örgüt üyelerinin ideolojilerini tüm dünyaya açıklayarak devlete karşı şüphe içerisinde olan kimseleri ikna etmek, bağış toplamak, örgüt üyelerinin birbiriyle iletişimini sağlamak ve sempatican kazandırmak amacıyla kurulan siteler de terör propagandasının yapılması bağlamında ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

3. Siber Güvenlik

3.1. Tanım ve Mahiyeti

Devlet güvenliğinde olduğu gibi siber güvenliğin tanımlanmasında da çeşitli ihtilaflar bulunmakta ve devletler kendi güvenlik algı ve anlayışlarına göre tanım yapmaktadır. Siber güvenlik, devletlerin gizli veri ve bilgilerinin korunması açısından bilgi güvenliği ve bilgisayarların donanım ve yazılımdan oluşan iki yönüyle fiziksel anlamda korunması açısından da bilgisayar güvenliği anlamlarında kullanılmaktadır.⁵⁵

Siber alanın oluşumundan sonra dünya üzerindeki tüm işlemlerin bu soyut ortama taşınması, dünyaya farklı bakış açısı kazandırması, hatta hırsızlık, sahtecilik, terörizm, casusluk gibi klasik suçların bu araçlar vesilesiyle işlenmesi neticesinde

⁵⁵ T. C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi 2016-2019 Eylem Planı s. 8, www.udhb.gov.tr (20.1.2019).

dijital bilgi, doküman ve veri güvenliği anlamındaki siber güvenlik olgusu ortaya çıkmıştır. Bugün siber güvenliğin ekonomi, diplomasi, uluslararası hukuk ve iç güvenlik gibi alanlarda daha yaygın surette geliştirildiği görölmektedir.⁵⁶

Siber güvenlik kapsamını geliştirme çabasında bulunan Almanya, Çin, Fransa gibi ölkelerin kamu kurumlarında Amerika Microsoft ürünlerinin dışında millileştirilmeye yatkın işletim sistemlerini kullanması, tehdit ve tehdit algısı oluşturabilecek her türlü yapıya karşı koyabilme imkânı vermektedir. Siber güvenlik mükemmeliyet merkezi ilk kez Estonya’da kurulmuş ve siber güvenlik adına atılacak adımların temelleri oluşturulmuştur.⁵⁷

3.2. Siber Güvenlik ve Milli Güvenlik İlişkisi

Günümüzde bilişim sistemleri teknolojisinin, bilişim sistemleri güvenliği teknolojisinden daha hızlı ilerlemesinin bir sonucu olarak devletlerin karşı karşıya kaldığı siber tehditlere kalkan olması planlanan siber güvenliğin milli güvenlik strateji ve politikaları ile etkileşim içerisinde bulunması önemlidir.

Topla tüfekle gerçekleştirilen, meydanlarda güç gösterisi şeklinde gelişen klasik savaşların yerini artık bilişim sistemleri ile yönetilen silahlar kullanan ordular almakta ve tarafların savaşın beşinci boyutu denilen siber uzayda da mücadele edeceği, hatta bu beşinci boyutun diğer savaş durumlarında da etkili olacağı öngörülmektedir.

İşlevlerini kısmen veya tamamen yerine getiremediğinde kamu hizmetleri sunumunun negatif yönde etkileneceği kritik alt yapılara⁵⁸ ve devletler arası krizlere göre siber tehditlerin yönü değişebilmekte ve bu tehditlerin, temelini oluşturduğu siber saldırılar neticesinde kritik alt yapılara yönelik oluşabilecek zararlar, birçok devlet tarafından milli güvenlik kapsamında değerlendirilmektedir.

⁵⁶ Dijital Türkiye Platformu, Türkiye’nin Siber Güvenlik Stratejisine Yönelik Değerlendirmeler, 2017, s. 7, <http://tesid.org.tr/dijital-turkiye-platfomu-dijitallesme-yolunda-turkiye-raporu-lansmani-gerceklesti> (3.9.2018).

⁵⁷ Ünver, Mustafa, Canbay, Cafer, Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Siber Güvenlik, Elektrik Mühendisliği, 2010, sa. 438, s. 99.

⁵⁸ Türkiye’de siber güvenliği gerekli kılan kritik alt yapılar; telekomünikasyon, bankacılık ve finans, ulaştırma, enerji, sağlık hizmetleri, su yönetimi ve barajlar, ticari tesisler, tarım ve gıda ile kültür ve turizmdir. (Bilişim İnovasyon Derneği, a.g.e., s. 7)

Dünya üzerinde teknolojik hâkimiyete sahip devletlerin devlet güvenliğine yönelik, oluşacak olan siber tehditleri bertaraf etmek amacıyla siber güvenliği milli güvenlik ile destekledikleri bilinmektedir. Bu bağlamda ABD ile devamlı surette karşılıklı siber saldırı halinde olan Çin'in, askerinin siber orduyu kullanacağını belirtmesiyle siber güvenliği milli güvenlik boyutuna taşıdığını görmekteyiz.

Siber güvenliği sağlamakta en etkin unsur olan istihbarat ve casusluk kapsamında bilişim sektöründe ileri seviyede olan devletler siber güç geliştirmek için sivil hackerlardan faydalanmaya çalışmaktadır. İngiltere'de tutuklu hackerlar Merkez Bankası tarafından istihdam edilebilmekte, Çin'de düzenlenen hacker yarışmalarında başarılı olan gençler Çin ordusu tarafından işe alınabilmektedir. Rusya'nın, Russian Business Network (RBN) adlı hacker grubunun Kremlin'den destek alarak Rus çıkarlarına hizmet eden siber operasyonlarda kullandığı ortaya çıkmıştır. Siber güvenliğe en çok önem veren ülke olan İsrail ise, uluslar arası alanda hacker toplantılarına ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye'de de ay yıldız gibi ülke yararına çalışan Türk hackerlardan destek alınmak suretiyle milli güvenliğin tehditlere karşı güçlendirilmesi tavsiye edilmektedir.⁵⁹

Siber güvenlik artık dünyanın birçok ülkesinde devletin önemli organlarına bağlı şekilde faaliyet göstermektedir. Siber güvenlik, bu ülkelerden ABD'de başkana, İsrail'de akademi, bürokrasi ve özel sektör kuruluşlarının işbirliğiyle başbakanlığa, İran'da Siber Alan Konseyi adıyla devletin bir numaralı ismine, Azerbaycan'da ise cumhurbaşkanlığına bağlı olarak yürütülmektedir.

4. Siber Terörizm

4.1. Tanım ve Mahiyeti

Siber terörizm kısaca, 'terörist faaliyetlerin bilişim sistemlerinin kullanılarak gerçekleştirilmesi ya da terör örgütlerinin bilişim sistemlerini araç olarak kullanmaları şeklinde tanımlanabilir.'⁶⁰

⁵⁹ Dijital Türkiye Platformu, a.g.e., s. 10.

⁶⁰ Krasavin, Serge, What is Cyber Terrorism?, www.crime-research.org/library/Cyber-terrorism.htm (31.12.2018) .

Bu faaliyetlerin faili durumunda bulunan siber teröristler genelde, şiddet yoluyla karşı tarafa yıldırma politikaları uygulamak suretiyle ideolojilerini duyurmak ve propaganda yapmak için yasadışı örgütlenmiş finansal güce sahip, yabancı devletlerle işbirliği içinde bulunan kimselerdir. Siber teröristler yapılan araştırmalara göre, klasik teröristlere kıyasla, toplumun daha kültürlü ve genç kesiminden oluşmaktadır.

Siber terörizmin diğer bilişim suçlarından farkı, mağdur tarafın devlet olması ya da mağdur olan tarafın herhangi bir siyasi sebepten dolayı mağdur olmasıdır. Siber terörizmin tehdidi altındaki mağdur ülkeler ise; gelişmiş ülkeler ve daha çok teknolojik gelişimin üst seviyede olduğu, ancak güvenlik konusunda yasal boşlukların ya da bilgisayar programlarında güvenlik zafiyetlerinin bulunduğu, gelişmekte olan ülkelerdir.⁶¹

4.2. Siber Terörizmin Özellikleri

Siber terörizmi klasik terörizmden ayıran bazı hususlar bulunmaktadır. Bunlar;

- Devlet veya topluma birçok açıdan zarar vermektedir.
- Siber teröristler tek bir tıkla kolayca hiçbir zarar görmeksizin çok büyük tehlikelere sebep olabilmektedir.
- Siber terör saldırıları, zaman ve mekândan bağımsız olan siber ortam kullanılmak suretiyle tüm dünyada etkili olabilecek niteliğe sahiptir. Bu bağlamda siber terörizmde bu suçlar, küresel boyuta ulaşabilmektedir.
- Siber terörün tespit edilmesi, engellenmesi ya da tamamen yok edilmesi imkânsız denecek kadar zor bir durumdur.
- Siber terörde bilişim sistemleri aracılığıyla kötücül yazılımlar kullanılarak saldırı gerçekleştirilmektedir.

⁶¹ Terzi, Mahir, Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Dayalı Oluşumlar İle Bu Oluşumların Uluslararası İlişkilere Güvenlik Bağlamındaki Etkisi: Siber Terörizm 2016-2019 Ulusal Siber Güvenlik Strateji Belgesi Kapsamında Türkiye İncelemesi, Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, Ankara, 2018, s. 97.

- En önemlisi siber terörü besleyen teknolojinin yenilenebilir oluşu özelliğinden dolayı kanunlarda boşluklar bulunmaktadır.⁶²

4.3. Siber Terörün Çeşitleri

Siber terör eylemleri iki çeşittir:

Birincisi şiddet içermeyen, propaganda ve bilişim sistemi aracılığıyla terör örgütü üyelerine veya sempatizanlarına yönelik eğitim sağlamak şeklinde ve örgüt mensuplarının birbiriyle iletişimini sağlayan ağlara yönelik gerçekleştirilen eylemlerdir. Bu tür eylemlerde amaç, finansal kazanım sağlamak, saldırı düzenlenen altyapıyı güçsüzleştirmek ve güvenilirliğini zayıflatmaktır. Siber terörizmin bu çeşidine örnek olarak; site içerisindeki bazı bilgilerin değiştirilerek CIA resmi sitesinin siber saldırıya uğraması gösterilebilir.⁶³

Diğer çeşidi ise şiddet içeren eylemlerdir. Amaç, yapıyı tahrip etmek, gözdağı vermek ve ortadan kaldırmaktır. Şiddet içerikli siber terör eylemleri genellikle insanların dehşet ve paniğe kapılmasıyla toplumda huzursuzluğa ve maddi hasara yol açmaktadır.

4.4. Siber Terörizm Hakkındaki Yaklaşımlar

Siber terörizmin tehlike boyutu, iki temel görüş çerçevesinde şekillenmektedir. Bazılarına göre siber terörizm, gelecekte kritik alt yapıları tehdit edilen ülkelerin kâbusu olmaya aday bir felakettir. Siber terörizm, teknoloji devi ülkeler başta olmak üzere tüm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler tarafından kıyamet senaryolarının basamağını oluşturan olaylar olarak da görülmektedir. Siber terörizmin daha korkunç sonuçlar doğuracağı fikrinin sebebi ise, görünmeyen bir

⁶² Kara, Oğuz, Aydın, Üzeyir, Oğuz, Ahmet, Ağ Ekonomisinin Karanlık Yüzü: Siber Terör, 2016, s. 2, <http://kisi.deu.edu.tr/oguz.kara/Ag%20Ekonomisinin%20karanlik%20yuzu%20siber%20teror.pdf> (31.12.2018).

⁶³ www.hurriyet.com.tr/gundem/cia-in-internet-sitesine-saldirisi-iddiasi-18045207 (3.1.2019).

tehlikenin, toplumu tedirgin etmesi halinde maddi sonuçlar doğurmasa da bir canlı bomba kadar etkili psikolojik şiddete yol açacak olmasıdır.⁶⁴

Diğer görüşe göre ise tüm bu senaryolar gerçekleşmeyecek birer efsanedir ve yüzlerce can kaybına sebep olan klasik terör eylemleri siber terörizme kıyasla daha tehditkârdır. Sadece anti-virüs üreten yazılım firmalarının ürünlerini pazarlayabilmek adına kurguladıkları ve gerçekleşmeyecek olan varsayımlardır.⁶⁵

Ancak, Fransız Savunma Bakanlığı'nda yaşanan siber saldırı sonucunda bilgisayar virüsü nedeni ile birçok uçağın Villacoublay Hava Üssü'nden havalanamaması⁶⁶ siber terörizm şüphesini artırmaktadır.⁶⁷ Her ne kadar can kaybı açısından klasik terörizmin daha korkunç olduğu düşünülse de siber terörizm devletler ve bireyler için daha tehlikeli hale gelmiş bir terör çeşidi olmuştur.

4.5. Siber Terörizm ve Milli Güvenlik İlişkisi

Günümüzde siber teröristlerin devlet kurumlarına ait bilgisayarlara erişim sağlayarak elde ettikleri devlet sırrı niteliğindeki gizli bilgileri şantaj amaçlı kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği casusluk faaliyetleri, şu an için milli güvenlik açısından tehdit oluşturan en kritik eylemlerdir. Bu faaliyetlerin gelecekte, bombalı eylem yapan teröristlerin e-bomba aracılığıyla bilişim sistemlerindeki kritik alt yapı ağlarını alt üst edecek seviyeye ulaşacağı öngörülmektedir.⁶⁸

Türkiye'de terör örgütlerinin internet ortamını öncelikle propaganda ve eğitim amaçlı olarak kullandıkları görülmektedir. Ülkemiz tam manasıyla gelişmiş ülkeler arasında yer almasa da, teknolojik sistemlerdeki güvenlik önlemlerinin yetersiz kalması sebebiyle bu tehdidi görmezden gelmemelidir. Çünkü gelişmiş ülkelerin teknolojik alt yapı sistemlerinin gelişimi ile siber saldırılara karşı alınan güvenlik önlemleri doğru orantılıdır. Yani bir ülke teknolojik olarak gelişmişse siber saldırılara karşı da güvenlik sistemleri o kadar gelişmiştir. Türkiye'nin de aralarında

⁶⁴ TASAM, Siber Terörizm Raporu, s. 2, http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/siber_terorizm_raporu_84be5753-d219-418f-9a68-e6c719b645b1.pdf (19.2.2019).

⁶⁵ Akdağ, Polatkan, Siber Suçlar ve Türkiye'nin Ulusal Politikası, Ankara, 2009, s. 88.

⁶⁶ <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2001/10/05/37045.asp> (2.1.2019)

⁶⁷ TASAM, a.g.e., s. 7.

⁶⁸ Akdağ, a.g.e., s. 110-111.

bulunduğu, teknolojik alt yapı sistemlerinin tehditlere karşı koyamayacak şekilde güvenlik açıklarının bulunduğu, gelişmekte olan ülkelere yapılan siber saldırılar daha fazladır.

Bu bağlamda Türkiye’de Genel Kurmay Başkanlığı ve diğerk askeri birimlerde internetten farklı olarak intranet denilen, iç ve dış saldırılara karşı bir ağ bağlantısı geliştirilmekte ve bu ağ sistemi kullanılarak gizli istihbarat bilgileri de bu sayede korunmaktadır.⁶⁹ Dünya üzerindeki diğerk devletlerde de siber terör faaliyetlerine karşı savunma gücünü artırıcı ve saldırı sonucu kriz yönetimi alt yapı ve hazırlıkları sürmektedir. ABD’nin gizli istihbarat teşkilatı olan CIA tarafından, ülkede olası bir kapsamlı siber saldırı sonucu alınabilecek önlemler ve karşı tepki tatbikatı yürütölmektedir.

Sonuç olarak; her ne kadar ölkeler kendi koruma kalkanlarını oluştursalar da bu saldırıların ulusal boyutlarda kalmayacağı hesap edilerek siber terör faaliyetlerini engelleyebilmek adına devletler birlikte hareket etmeli ve uluslararası işbirliği yoluna gitmelidirler.

⁶⁹ TASAM, a.g.e., s. 11.

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM HUKUKUNDA CEZA VE DEVLETİN GÜVENLİĞİNE KARŞI İŞLENEN BİLİŞİM SUÇLARI

1. İslam Ceza Hukukunda Ceza Kavramı

1.1. Tanım ve Mahiyeti

Kökeni Arapça bir kelime olan ceza (جزاء), sözlükte ‘karşılık’⁷⁰, ‘bedel’⁷¹ anlamına gelmektedir. Türkçe sözlükte ise ceza, suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı yasaların öngördüğü yaptırım manasına gelmektedir.⁷² Türkçede yalnızca olumsuz davranışlara karşılık vermek anlamında kullanılırken, Arap dilinde hem olumlu bir fiilin, hem de olumsuz bir fiilin karşılığının verilmesi şeklinde kullanılır. Kişinin, Allah’ın emir ve yasaklarını yerine getirmesi karşılığında sevap kazanması da ceza, nehyettiklerinden sakınmadığı ya da emirlerini yerine getirmediği durumda azabı hak etmesi de cezadır.

İslam hukukunda kelimeler anlamlarını daha çok ayet ve hadislerden almaktadır. Bu bağlamda mükâfat ve yaptırım anlamında ceza, Kur’an-ı Kerim’de yüzü aşkın ayette geçmektedir.⁷³ Bu ayetlerden bir tanesi de Nebe suresinde yer almaktadır: *‘Orada kaynar su ve yanan vücut akıntısı dışında bir serinletici, bir içecek tatmaksızın (yaptıklarına) uygun bir karşılık (ceza) olarak yıllar ve yıllar boyu kalırlar.’*⁷⁴ *‘Bunlar rabbinin bol bol lutfettiği karşılıktır (cezadır), bağıştır.’*⁷⁵ 26. ayette azgınlara verilecek cezanın dünyada yaptıklarına uygun bir karşılık olduğu bildirilirken burada da müminlerin yaptıklarına karşılık olarak verilecek ödülün Allah’ın bolca lütfu ve bağışı olduğu belirtilmektedir. Birçok hadiste yine ceza kelimesi, iyi ya da kötü karşılık anlamında kullanılmaktadır.

⁷⁰ İbni Manzûr, Ebû’l-Fadl Cemaluddîn Muhammed b. Mükerrrem, Lisânü’l-Arab, Dâru’s-Sadr, Beyrût, H. 1414, c. 14, s. 143.

⁷¹ İsfahânî, Hüseyin b Râğıb el-Müfredât fî Ğarîbi’l-Kur’ân, (Tahkik; Safvan Adnan Davudi), Dâru’l-Kalem, Dimeşk, 1992, s. 195.

⁷² Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr.

⁷³ Bebek, Adil, Ceza, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1993, c. 7, s. 469.

⁷⁴ Nebe, 23-26.

⁷⁵ Nebe, 36.

Ayet ve hadislerde ceza kelimesi daha çok geçmesine rağmen İslam hukukunda, yalnızca olumsuz davranışların karşılığının verilmesini ifade eden ukûbe (عقوبة) kelimesi daha sık kullanılmaktadır. Ukûbe ise, sözlükte ‘ceza, azap’⁷⁶ ve takip eden⁷⁷ anlamındadır. Cezaya, suçun akabinde gelmesi sebebiyle ukûbe ya da ikâb denilmektedir. Terim olarak ise; emir ve yasakların ihlal ve ihmeline karşılık Şâri’ tarafından konulan müeyyide şeklinde tanımlanmıştır.⁷⁸

Çalışmamızda kullanmayı tercih ettiğimiz ceza kavramı, Şâri’in emir ve yasaklarına uyulmaması sonucunda, toplumun menfaati için kişiye uygulanması öngörülen, kararlaştırılmış bir müeyyide şeklinde tarif edilmiştir.⁷⁹ Müeyyide kavramı, dünyevî yaptırımın yanı sıra uhrevî yaptırımı da kapsayarak daha geniş bir mana ifade etmektedir.⁸⁰ Günümüz ceza hukukunda ise ceza kavramı, toplumca değer verilen yararların önemli derecede ihlaline karşı devletin öngördüğü yaptırım olarak tanımlanmıştır.⁸¹

1.2. Cezaların Prensipleri

İslam hukukunda cezaların belirlenmesinin temel ilkelerini kanunîlik, şahsîlik, umumîlik, suç-ceza dengesi ve cezalarda adalet ve hakkaniyet ilkeleri oluşturmaktadır.

1.2.1. Kanunîlik

‘Kanunsuz suç ve ceza olmaz’⁸² ilkesi gereğince, beşeri hukukta olduğu gibi İslam hukukunda da nassa ve kanuna dayanmayan hiçbir hüküm yoktur. İslam hukukunun belirlediği tüm cezaları ya Kur’an ya da sünnet belirlemiştir. Bu iki kaynağa dayanmayan cezaların belirlenmesinde de Kur’an ve sünnet ışığında kendisiyle hüküm çıkarılan icthad yöntemi rol oynamıştır. Kanunîlik prensibi, beşeri

⁷⁶ Bilmen, Ömer Nasûhi, Hukûku İslâmiyye ve Istılahâtı Fıkhiyye Kâmusu, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1968, c. 3, s. 25.

⁷⁷ İbni Manzûr, a.g.e., c. 1, s. 619.

⁷⁸ Udeh, Abdulkâdir, et-Teşrîu’l-Cinâi fi’l-Fıkhi’l-İslamî, Dâru’l-Kitabi’l-Arabî, Beyrut, t.y., c. 1, s. 609.

⁷⁹ Udeh, a.g.e., c. 1, s. 609.

⁸⁰ Akalın, Adnan, İslam Hukukunda Devlete İsyan Suçu, Fecr Yayınları, Ankara, 2016, s. 58.

⁸¹ T.C.K. 45. Madde.

⁸² Akşit, Cevat, İslam Ceza Hukuku ve İnsani Esasları, Gaye Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004, s. 87.

hukukta 18. asırdan sonra ortaya çıkmaya başlarken,⁸³ İslam hukukunda Kur'an'ın Peygamberimize indirilmeye başlanmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır.

Had ve kısas cezalarını belirleyen Kur'an-ı Kerim ve hadisler iken, ta'zir cezalarının keyfiyet belirleme yetkisi devlet başkanına tevdi edilmiştir. Kur'an ve sünnetin had ve kısas cezalarını belirleme sebebi, kişilerin keyfi ceza uygulamasına sebep olacak etkenleri önlemektir. Ta'zir cezalarının belirleme yetkisinin siyasi yönetime verilmiş olması bu tür cezalarda keyfiliğe yer verildiği anlamına gelmemektedir. Çünkü ta'zir cezalarını belirlemede yine dolaylı da olsa Kur'an ve sünnetten faydalanılmaktadır. Bu bağlamda Peygamberimizin (sav) şu sözü örnek teşkil etmektedir: *'Şüphesiz ki Allah, üzerinize gereken miktarı belli cezalar dışında, kanlarınızı akıtmayı, mallarınızı almayı, namuslarınızı lekelemeyi haram kılmıştır.'*⁸⁴

İslam ceza hukukunda kanunilik prensibinden maksat, esaslı ve kapsamlı bir kanun ortaya koymanın yeterli olmasından çok, bu kanunların hükmedilen cezaların amaçlarına uygun tatbik edilmesidir.⁸⁵

1.2.2. Şahsîlik

'Ceza ancak suç işleyene verilir'⁸⁶ ilkesine binaen İslam ceza hukukunda suç olarak belirlenmiş fiiller gerçekleştirildiğinde cezası ancak işleyen kişiye aittir. İslam ceza hukukunun ilkelerinden şahsîlik prensibi asıl suçlunun ya da suç gruplarının cezalandırılması ile haksız yere bir başkasının ceza almasına engel olmaktadır.

Kişinin mükellef olması demek, işlediği olumlu fiillerin sevabı ya da işlediği bir günahın azabı da sadece kendi zimmetinde bulunduğu anlamına gelmektedir. Nitekim Hz. Allah âyet-i kerimelerinde şu şekilde buyurmaktadır:

⁸³ Çolak, Abdullah, İslam Ceza Hukuku, Kitap Dünyası Yayınevi, Çorum, 2018, s. 99.

⁸⁴ Buhârî, Muhammed b. İsmail Ebu Abdullah, Sahîhu'l-Buhârî, Dâr-u Turuku'n-Necât, Dimeşk, H. 1422, Hudûd, 9.

⁸⁵ Akalın, a.g.e., s. 64.

⁸⁶ Akşit, a.g.e., s. 119.

‘Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Günahı ağır gelen kimse onu taşımak için başkasını çağırırsa, bu çağırdığı akrabası da olsa, onun yükünden bir şey yüklenmez.’⁸⁷ ‘Hiçbir kimse bir başkasının günahını taşımaz ve insan için kendi çalıştığından başkası yoktur.’⁸⁸

Peygamber Efendimiz (sav) de şahsîlik prensibine delil teşkil edecek şekilde şöyle buyurmuştur:

‘Kişi ne babasının ne de kardeşinin suçundan dolayı sorumlu tutulur.’⁸⁹

‘Hiçbir baba çocuğu, hiçbir çocuk da babası aleyhine suç işlemez.’⁹⁰

Bu sözlerden yola çıkarak, zinadan doğan hiçbir çocuk anne babasının günahı ile suçlanmadığı gibi anne babasının cezasını da yüklenemez. Bu, hukuken mümkün olmadığı gibi aklen de mümkün değildir. Çünkü her ceza sahibinin zimmetinde sabittir.

İslam öncesi Araplarda, öldürülen kimse seçkin birisi olduğunda, maktule karşılık katil ile birlikte birçok kişi de öldürülerek cezalandırılmaktaydı. Ya da bir kimse bir başkasının kızını öldürdüğünde kendisi değil, kızı öldürülerek cezalandırılıyordu.⁹¹ İslam hukuku bu tür uygulamaları kaldırmış, kendisinden önce bulunmayan şahsîlik prensibini ortaya çıkarmasıyla evrensel ceza hukukuna katkı sağlamıştır.

İslam hukuku âkile ve kasâme meselesini bu durumdan müstesna kılarak Araplardaki kolektif anlayışı devam ettirmiştir. Burada haksız yere adam öldürenin dışında, mağdurun durumunu gözetmek ve failin hak ettiği cezayı bulması hususunda yakınlarının ve civar halkının kan bedelini ödemesi, toplum içerisinde yardımlaşmanın önemli bir davranış olduğunun göstergesidir. Yoksa şahsîlik prensibiyle çatıştığını söylemek doğru değildir.

⁸⁷ Fâtır, 18.

⁸⁸ Necm, 38-39.

⁸⁹ Nesâî, Şuayb b. Ali, Süneni Nesâî, Mektebü’l-Matbuâtî’l-İslâmiyye, Halep, 1986, Tahrîm, 29.

⁹⁰ İbni Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd er-Rebeî el-Kazvinî, Sünenü İbn Mâce, Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrût, 2013, Diyât, 26.

⁹¹ Çolak, a.g.e., s. 102.

1.2.3. Umumîlik

Suçu belirlenmiş kimselerin sosyal statü, nesep, ırk ve din ayrımı yapılmaksızın hüküm açısından kanunlar önünde eşit olması, İslam ceza hukukunun umumîlik prensibini oluşturmaktadır. İslam hukukundan önce, cezalandırma hususunda insanlar arasında eşitsizlik bulunmaktaydı. Bazı bölgelerde sosyal statülerine göre ayrımcılık yapılırken, bazı bölgelerde mensup olduğu kabile ve soya göre, bazen de ırklarına göre insanlara farklı cezalar verilmekteydi. İslam ceza hukuku umumîlik ilkesiyle diğer beşerî hukuk sistemlerine ışık tutmuş ve bu ilkeyi hâkim kılmada tüm dünyaya öncü olmuştur.

Umumîlik ilkesinin ortaya çıkmasına vesile olan unsur, İslam hukukunun gerçekleştirmeyi amaçladığı adalettir. Adalet sahibi olan yüce Allah, elçisine adaleti emretmiş ve bizlere de bu emre sıkı sıkıya tutunmamızı tavsiye etmiştir. Âyet-i kerime’de ‘*Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir diğiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve topluluklara ayırdık. Şüphesiz Allah katında en değerliniz, O’na karşı gelmekten en çok kaçınanızdır*’⁹² buyurmakla, farklı yaratılmanın kimlik edinme ve bu kimlikle tanınma fonksiyon ve hikmetini onaylamakta; ancak farklı sosyal ve etnik gruplara mensup olmanın üstünlük vesilesi olarak kullanılmasını reddederek insanların aslının bir, üstünlük ölçüsünün ise ahlak olduğunu vurgulamaktadır.⁹³

Hz. Peygamber (sav)’in veda hutbesindeki, ‘...*Arap’ın Arap olmayana, beyazın siyaha takva dışında bir üstünlüğü yoktur...*’⁹⁴ buyruğuna binaen insanların ancak takvada üstün olabilmelerinin mümkün olduğu vurgulanmaktadır. Yine Hz. Peygamberimiz (sav) bu minvalde ‘*Allah sizin dış görünüşünüze ve mallarınıza bakmaz. Ama o sizin kalplerinize ve işlerinize bakar*’⁹⁵ buyurarak Allah Teâlâ’nın nezdinde suret ve mal varlığının bir şey ifade etmediğini, ancak kalbî üstünlüğün değerli olduğunu ifade etmektedir.

⁹² Hucûrat, 13.

⁹³ Karaman, Hayreddin ve diğerleri, Kur’an Yolu Tefsiri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2017, Hucurat, 13.

⁹⁴ Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, el-Müsned, Daru’l-Hadis, Kahire, 1995, c. 5, s. 411.

⁹⁵ Müslim, İbnü’l-Haccac, Sahîh-i Müslim, Mektebetü Dâri’s-Selâm, Riyâd, 2000, Birr, 33.

Yine seçkin bir kabileye mensup olan bir kadın hırsızlık suçu işlediğinde ceza uygulanmamasını rica eden Usume b. Zeyd'e bu durumu çirkin görerek ve kınayarak; *'Allah'ın hadlerinden birisi hakkında ricada bulunuyorsun öyle mi?'* diyen Peygamberimiz (sav) ayağa kalkarak, İslam hukukuna göre insanlar arasındaki eşitlik prensibini ifade eder ve *'Ey insanlar, sizden öncekiler, içlerinden ileri gelen bir asil kişi hırsızlık edince ona ceza vermezler, zayıflar çalınca onun elini keserlerdi. İşte onları bu tutumları helak etmiştir. Allah'a kasem ederim ki Muhammed'in kızı Fatıma çalmış olsaydı onun da elini keserdim'*⁹⁶ buyurarak umumîlik ilkesine ne derece önem verdiğini gözler önüne sermiştir.

İslam ceza hukukunun umumîlik ilkesini esas kabul etmesinin yanı sıra köle, zimmi, müste'men ve suç işleyen devlet başkanı hakkında belirlenmiş cezayı hak edip etmemeleriyle alakalı olarak birtakım cezaî uygulamalarda istisnalar da bulunmaktadır. Örneğin; zina suçu işleyen bir köle hakkında hürlere verilen yüz değnek cezasının uygulanması noktasında fakihler bu cezanın yarısı olan elli değnek cezasını öngörmektedirler. Ancak bu durum, İslam hukukunun umumîlik prensibini yok saymak anlamına gelmemekte, bilakis kölelerin evlenmeye yetecek maddi varlığının bulunmadığından dolayı zina suçu işlediği düşüncesinden yola çıkarak, cezaî uygulamalarda hürler ile eşit tutulmaması adaletin göstergesi olarak yorumlanmaktadır.

1.2.4. Suç-Ceza Dengesi

İslam hukuku belirlenen suç ile uygulanacak ceza arasında hiç şüphesiz makul bir denge kurmaktadır. Nitekim Allah Teâlâ'nın, Şûra suresindeki *'Bir kötülüğün karşılığı ona denk bir kötülüktür'*⁹⁷ buyruğu ister sebepsiz yere isterse bir kötülüğe karşılık verirken sınırı aşmak suretiyle olsun, başkalarına haksızlık edilmesinin Allah'ın hoşnut olmadığı bir davranış olduğunu, şayet cezalandırma yolu seçilmişse, kötülüğü yapan kişinin o eylemin kötülüğünü kendine hissettirecek nitelikte ve ona denk bir karşılık görmesi gerektiğini ifade etmektedir.⁹⁸

⁹⁶ Buhâri, Fazâil, 18.

⁹⁷ Şûra, 40.

⁹⁸ Şûra, 40, Karaman ve diğerleri, a.g.e., s. 648-649.

Suç-ceza dengesini koruyan İslam hukuku insanlara adaletle hükmettiğini bu ilke ile gözler önüne sermektedir. Her suçun cezası toplum üzerinde uyandırdığı yankıya, bıraktığı tesire göre uygun olarak belirlenmiştir. Bir hırsızın işlediği suçuna karşılık el kesme cezası yerine hapis cezası verildiği düşünüldüğünde, hapse girmesinin sadece kişiyi bu suçtan bir müddet uzak tutmak suretiyle genel ve özel anlamda caydırıcı olmadığı hukuken ve makulen aşikârdır. Yakını katledilen bir kimse ise katilin kısas cezası yerine hapis cezası gibi yüreğindeki acıyı dindirmeyecek bir ceza ile cezalandırıldığında tatmin olmayacak, katile olan kini daha da büyüyecektir. İşte bu yüzden İslam hukuku her suçun ağırlığına göre uygun cezalar uygulamayı öngörmektedir.

1.2.5. Adalet ve Hakkanîyet

İslam hukukunda belirlenen cezalar, kişinin suç işlediği takdirde hafifletilme ya da başka bir cezaya dönüştürülme ihtimali bulunmayan ve bu hususta hâkimin de takdir yetkisinin olmadığı cezalardır.⁹⁹ Gerçekleşen suçlara hak ettiği cezalar verilmediği takdirde adaletin yerini bulmayacağı ve toplumda haksızlıktan doğan anarşi ve çatışmanın hâkim olacağı aşikârdır.

Hz. Peygamber (sav) de bir suçun ispat edilmesinde titizlik göstermiş, ayrıca şüphenin cezayı düşürdüğünü belirterek, mümkün olduğunca sanığın lehine karar verilmesini desteklemek suretiyle *‘Elinizden geldiği kadar Müslümanlardan cezaları kaldırınız. Eğer onun için bir çıkar yol varsa hemen salıveriniz. Yetkilinin affetmede yanılması, cezalandırmada yanılmasından daha hayırlıdır’*¹⁰⁰ buyurmuştur. Bu ifadeler *‘Beraati zimmet asıldır’*¹⁰¹ kaidesinden yola çıkarak kişilerin suçsuzluğunun asıl olduğunu kabul edip, suç ispatında mümkün olabildiği kadar dikkatli davranmak gerektiğine işaret etmektedir.

⁹⁹ Yaşar, Ahmet, İslam Ceza Hukukunun Hedef ve İlkeleri Açısından İdamı Gerektiren Suçlar, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, İzmir, 1995, sa. 9, s. 286.

¹⁰⁰ Tirmizî, Ebû İsâ Muḥammad ibn İsâ es-Sulamî, Sünen-i Tirmizî, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrût, 2008, Hudûd, 2.

¹⁰¹ Mecelle, 8. Madde

1.3. Cezaların Tasnifi

İslam hukukunda cezalar farklı açılardan sınıflandırılabilir. İslam toplumu geliştikçe ve genişledikçe hukuki meseleler daha da artmakta, suç çeşitleri de o derece çoğalmaktadır. Cezalar; yaptırım açısından dünyevi ve uhrevi olarak ikiye, aralarındaki ilişki biçimine göre asli, bedeli, tabi ve tamamlayıcı cezalar olmak üzere dörde, uygulanma şekline göre bedeni, ruhi, hürriyeti bağlayıcı ve mali olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Kur'an ve sünnette belirlenmiş olup olmamasına göre ise had, kısas ve ta'zir olmak üzere üçe ayrılmaktadır.¹⁰² Çalışmamızda ise cezaların bu tasnifini ele alacağız.

1.3.1. Had Cezaları

Sözlükte, 'men'¹⁰³, iki şey arasındaki şey, keskin ve ince taraf ve son' anlamlarına gelen had, şerî ıstılahta suçlu için takdir edilmiş verilmesi gereken ceza anlamındadır.¹⁰⁴ İbni Rüşd'e göre ise had kelimesi, miktarı naslarla tayin edilmiş olan bütün cezalara verilen bir isimdir. Bu cezalar; yalnızca kul haklarının çiğnendiği cezalar, onların haklarının daha baskın olduğu cezalar veya Allah haklarının ya da Allah hakkının daha baskın olduğu cezalardır. Hanefi âlimlerinden Kemalüddîn ibni Hümmam da İbni Rüşd ile aynı fikri benimserken, birçok fakih de dâhil olmak üzere Hanefi âlimlerinin birçoğu had cezalarının, yalnız Allah hakkı olan ve Allah hakkının baskın olduğu cezalar şeklinde ifade etmektedirler. Buna göre Hanefi mezhebinin had cezalarını, yalnız Allah hakkının ihlal edildiği ya da Allah hakkının baskın olduğu, devlet yöneticisine belirleme hakkı tanımadığı, nas ile miktarı belirlenmiş olan cezalar şeklinde tanımladığı anlaşılmaktadır.¹⁰⁵

Buna göre suçun Allah'ın belirlediği, insanlara da bu suçu işlemeyi yasakladığı had cezası ile ilgili olduğu için, Allah hakkına karşı işlenmiş olması şarttır. Diğer şart ise belirleyenin Allah ve Rasûlu olması sebebiyle devlet yöneticisinin had gerektiren suçlarda cezayı belirleyememesi durumudur.

¹⁰² Çolak, a.g.e., s. 107.

¹⁰³ İbni Manzûr, a.g.e., c. 3, s. 40, Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 14.

¹⁰⁴ Mustafa, İbrahim, el-Mu'cemü'l-Vasît, Mektebetü's-Şurûki'd-Devliyye, Kahire, 2004, s. 186.

¹⁰⁵ Ebû Zehra, Muhammed, el-Ukûbe, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire, t.y., s. 59.

Kıyas ve ta'zir cezaları had cezalarının dışında kalmaktadır. Kıyas şâri' tarafından belirlendiği halde, yalnız kul hakkı ile ya da kul hakkının baskın olduğu cezalarla ilgili olduğu için, ta'zir ise miktarı devlet yöneticilerine havale edildiği için bu sınıflandırmanın dışında kalmaktadır. Bu durumda; İslam hukukçularına göre had cezaları; zina, iftira (kazf), hırsızlık (serika), içki içme (şürib), isyan (bağy), yol kesme (hırâbe) ve dinden dönme (irtidad) cezalarıdır.

1.3.2. Kıyas Cezaları

Sözlükte 'kesmek',¹⁰⁶ ardından gitmek, eşitlemek¹⁰⁷ ve misilleme yapmak' şeklinde geçen kıyas 'işlenen fiile ona denk bir fiille mukabele edilmesi' yani katili maktul mukabilinde öldürmek¹⁰⁸ anlamlarına gelmektedir. İslam hukukunda ise, failin kasıtlı adam öldürme veya yaralama suçuna karşılık işlediği fiil cinsinden ve ona eşit bir ceza ile cezalandırılmasını ifade etmektedir.¹⁰⁹ Tanımdaki ifadeden anlaşılacağı üzere kıyas gerektiren öldürmenin, kasıtlı olarak işlenmiş olması gerekmektedir. Nitekim hata, tesebbüb ve kasta benzeyen (şibhi amd) şeklinde öldürme suçunun cezalarında başka cezalar uygulanmaktadır.

Kasten adam öldürmenin insanlar üzerindeki oluşturduğu tahribat Mâide suresinde yer alan '*Bundan dolayı İsrail oğullarına şöyle yazmıştık: Kim bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış olur*'¹¹⁰ âyeti ile ifade edilmektedir.

Kıyas cezası bizden önceki şeriatlarda uygulanmış ve bu ismi ile Yahudi ve Hristiyanların kutsal kitaplarında kısastan bahsedilmiştir. Tevrat'ta '*Bir adamı vuran, vurduğu ölürse, mutlaka öldürülecektir*'¹¹¹ ifadesiyle haksız yere adam öldüren kimseye kıyas uygulandığı anlaşılmaktadır. Yahudilerde kıyas, alternatif

¹⁰⁶ İbni Manzûr, a.g.e., c. 7, s. 73.

¹⁰⁷ Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 18.

¹⁰⁸ Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 18.

¹⁰⁹ Dağcı, Şamil, Kıyas, TDV İslâm Ansiklopedisi, Ankara, 2002, c. 25, s. 488.

¹¹⁰ Mâide, 35.

¹¹¹ Tevrat, Çıkış 21/12, Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit (Tevrat ve İncil), Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 1991.

(diyet ve af gibi) bulunmayan, kesinlikle uygulanması gereken bir cezadır. Hristiyanlarda ise bu konuda kısas cezası daha gevşek bırakılmış, diyet ve af yolunun tutulması tercih edilmiştir. Tevrat'ı doğrulayıcı olarak gönderilen İncil'de yer alan '*Göz yerine göz, diş yerine diş denildiğini işittiniz, fakat ben size derim; kötüye karşı koma ve senin sağ yanağına kim vurursa, ona ötekini de çevir ve eğer biri seninle mahkemeye gidip senin gömleğini almak isterse, ona abanı da bırak ve kim seni bir mil gitmeye zorlarsa, onunla iki mil git!*'¹¹² ifadelerinden anlaşılan kısas cezasının olduğu, ancak affın tercih edilmesinin daha iyi olduğu vurgulanmıştır.¹¹³

İslam hukuku ise Yahudiler ve Hristiyanlara göre orta yolu takip etmiş, kısastan işkence anlayışı çıkaran Roma hukukunu ve ceza hukukunun umumîlik ilkesine aykırı olarak seçkin kimseleri cezalandırmayan ya da seçkin bir kimse öldürüldüğünde birden fazla kişiye kısas uygulayan İslam öncesi Arapların bu adaletsiz uygulamalarını reddederek, Allah Teâlâ'nın '*Kısasta hayat vardır*'¹¹⁴ buyruğu ile adaleti sağlamaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de kısas, '*Tevrat'ta İsrail oğullarına, 'Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş... ve yaralamalara da birbirine kısas vardır. Kim kısası bağışlarsa bu kendisi için bir kefarettir olur. Ve her kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridir*' diye yazdık' ayeti ile açıklanmakta, affetmenin de yeterli olacağını ifade etmektedir.

Bir hadisi şerifte de Allah Rasûlü (sav) şöyle buyurmaktadır: '*Kim bir kimseyi öldürürse öldürülenin ailesi için iki seçim vardır; isterlerse kısas yapılır. İsterlerse diyet ödenir.*'¹¹⁵

Yukarıda ifade ettiğimiz âyet ve hadisten anlaşılacağı üzere, bu hükümler kasıtlı olarak öldürmeyi yasaklamakta ve ceza olarak kısası koymaktadır. Ancak öldürülenin velisi öldüreni bağışlarsa diyet olarak bağışlayabilir ve o zaman

¹¹² İncil, Matta, 5/38-41.

¹¹³ Yaşar, a.g.e., 291-292.

¹¹⁴ Bakara, 179.

¹¹⁵ Buhârî, Diyât, 8.

öldürmenin cezası diyet olmaktadır.¹¹⁶ İşte bu yüzden kısas had olarak adlandırılmaz. Çünkü o kul hakkıdır. Hak sahibi kişi caniyi affedebilir¹¹⁷ Aynı zamanda kısas insan hayatına mâl olabilecek tehlikeli bir ceza olduğu için, had cezalarında olduğu gibi şüphelerle de düşmektedir.

1.3.3. Ta'zir Cezaları

Sözlükte ta'zir 'men, red, icbar ve te'dip' manasındadır.¹¹⁸ Yani ta'zir, 'hadden az veya çok olmak üzere dövme veya başka suretlerle yapılan te'diptir'.¹¹⁹ İslam hukukunda terim olarak ise ta'zir; hakkında belli bir ukûbet, bir haddi şerî mevcut olmayan cürümlerden dolayı tertip ve tatbik edilecek te'dip ve cezadan ibarettir.¹²⁰

Ta'zir cezası yüce Allah'ın miktarını belirtmediği ve açıklamadığı, ancak takdirini devlet başkanına ya da müctehid olan hâkimlere bırakmış olduğu, canı ya da organları yok edici özellikte olmayıp, caydırıcı özellikte olan cezalardır. Nitekim uygulama Ebû Mûsa el-Eşâri, Kadı Şureyh, İbni Ebî Leylâ, Ebû Hanife'nin talebeleri İmam Ebû Yusuf, İmam Muhammed ve İmam Züfer gibi İslam'ın ilk asırlarında yaşayan müctehid kadı ve hâkimler zamanında bu şekildeydi.¹²¹

İslam devleti idarecilerinden Emevî halifesi Ömer b. Abdulaziz ve Ebû Câfer el-Mansur, sahabe ve tabiinden aldıkları fetvalar doğrultusunda miktarı ve keyfiyeti takdir edilen ta'zir cezalarını kanunlaştırarak Peygamberimiz (sav) dönemindeki gibi uygulanmasını hedeflemişler ancak ömürleri kifayet etmemiş, daha sonraki yöneticiler de bu tarz girişimleri yasaklayarak ta'zir cezalarının kanunlaşmasının önünü kapatmışlardır.

¹¹⁶ Udeh, a.g.e., c. 1, s. 666.

¹¹⁷ Cezîrî, Abdurrahman, Dört Mezhebe Göre İslam Fıkhı, çev. Mehmet Keskin, İstanbul, 1992, c. 7, s. 2881.

¹¹⁸ İbni Manzûr, a.g.e., c. 4, s. 561, İbni Âbidin, Redd'ül-Muhtar, Şamil Yayınevi, İstanbul, 1982, c. 8, s. 279, Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 24.

¹¹⁹ İbni Âbidin, a.g.e., c. 8, s. 279.

¹²⁰ Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 24.

¹²¹ Ebû Zehra, a.g.e., s. 69.

Ta'zir cezasını uygulama görevi devlet yöneticisine, te'dip anlamında ta'zir cezası vermek de baba, koca ve efendiye aittir.¹²² Ta'zir cezalarının uygulanması hususunda temel şart, cezayı uygulayacak devlet başkanının şerî hadleri yerine getiren, İslamî hükümlere sadık ve yine İslam'ın hükümleri yoluyla idareye gelen adil bir yönetici olmasıdır. Ta'zir cezasını ictihad ehliyetine sahip devlet başkanı ile yargılamada ona niyabet eden kadılar da takdir edebilmektedir.¹²³ Bu tür cezaların devlet idarecisinin takdirine bırakılma sebebi ise; İslam topraklarının genişlemesi, kültür ve teknolojinin gelişmesi ile suç işleme şekillerinin farklılaşması ve sayılamayacak derecede artmasıdır. İşlenen suçlar her döneme göre artış gösterdiğinde uygulanması gereken cezalar da aynı oranda farklılık arz etmektedir.

İşlenen suçların sonsuz olmasının yanı sıra, devlet idarecisi ya da hâkim tarafından belirlenecek ta'zir cezasında, din, nefis, mal, akıl ve namus olmak üzere İslam'ın korumayı hedeflediği yine bu beş şeyin muhafazasını yerine getirmek suretiyle şerî maslahatın gerçekleşmesi gerekmektedir. Yoksa keyfî, heva ve hevese dayalı olarak takdir edilmiş bir ceza olur ki, bunun da toplum içerisinde kargaşaya yol açması ve hatta isyana sürükleyici bir cezaya dönüşmesi kaçınılmaz olur.

Ta'zir cezası 'Def'i mefsedet celbi menfaatten evladır' kaidesi doğrultusunda, zararları önleyecek biçimde takdir edilen ya da daha büyük oranda oluşabilecek zararları daha hafif zarara yol açan cezalar ile önleyerek meşruluk kazanmış bir ceza olmalıdır.

Şâri'in had ve kısas cezaları dışında miktarını tayin etmediği ta'zir cezalarının da meşru olması, cezanın unsurlarından kanunîlik ilkesine aykırı olduğu anlamına gelmemektedir. Her ne kadar naslarda miktarı tayin olunmamış cezalar bulunsa da miktarının tayin edilmesi hususunda yine naslardan yola çıkarak hüküm verilmekte olduğu, Şâri'in o cezaya dair dolaylı da olsa dayanağı bulunduğu söylenebilmektedir. Tabi ta'zir suç ve cezasının takdiri hâkime bırakılsa da, hâkimin

¹²² Zuhaylî, Vehbe, İslam Fıkı Ansiklopedisi, çev. Ahmet Efe, Beşir Eryarsoy, H.Fehmi Ulus, Abdürrahim Ural, Yunus Vehbi Yavuz, Nureddin Yıldız, Risale Yayınevi, İstanbul, 1994, c. 7, s. 485.

¹²³ Başoğlu, Tuncay, Ta'zir, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2011, c. 40, s. 200.

kayıtsız, şartsız surette değil, naslar çerçevesinde yürüttüğü bir ictihad faaliyeti sonucunda belirlemiş olması gerekmektedir.

Ta'zir cezalarında; cezanın prensiplerinden olan suç-ceza dengesi korunarak insanlar arasında eşitlik yerine adaletin sağlanması gerekmektedir. Çünkü had ve kısas cezaları dışındaki her ceza, insanlara eşit olarak uygulandığında adalet gerçekleşmemekte, kimi yaptığından daha fazla ceza yüklenirken, belki de kimisi azılı bir katil olduğu halde elini kolunu sallayarak gezmektedir.

Faile ta'zir cezası uygulama şartlarında belli bir sınırlama olmayıp, kadın, erkek, çocuk, Müslüman, kâfir fark etmemektedir. Ta'zir cezasının uygulanması için failin sadece akıllı olması yeterlidir. Yalnız, mümeyyiz çocuğa uygulanacak ta'zir, te'dib anlamındadır. Te'dib ise nasihat ederek ya da hafif dövme ile cezalandırmaktır.¹²⁴ Ta'zir suçlarında mağdur ise, kişi veya topluluk olabileceği gibi ölmüş bir kimse, bir hayvan, bir kurum, devlet veya bütün toplum olabilmektedir.¹²⁵

Ta'zir cezalarının miktarı hususunda Hanefiler, İslam hukukunda miktarların ictihadla belirlenemeyeceğini, bu hususta şer'î kaynaklarda da belli bir miktar belirlenmediğini ancak insanların durumlarının bedenlerinin dayanma gücüne göre çeşitlilik arz ettiğini ifade etmişlerdir.¹²⁶ Bu hususta suç-ceza dengesi gözetilerek ta'zir cezası suçluya işkence etme ve hayatına son verme amacı taşımamalıdır; ayrıca ıslah, engelleme, birey ve toplum vicdanında adalet duygusunu sağlamlaştırmaya yönelik olmalı, kötülüğün yaygınlaşmasına ve ahlâkî değerlerin ihlâlüne de yol açmamalıdır.

Ta'zir suçunun umumî sınırlarının oluşturulmasında ta'zir ismiyle geçmemesine rağmen uygulamaya yönelik birçok örneği günümüze taşıyan hadisler bulunmaktadır.¹²⁷ Bunlardan Peygamberimizin (sav); *'Her kim had olmayan (ta'ziri); had derecesine ulaştırırsa, o kimse (şariat'ın koyduğu ölçüyü)*

¹²⁴ Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 479.

¹²⁵ Başoğlu, a.g.e., c. 40, s. 200.

¹²⁶ Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ahmed Ebî Sehl, el-Mebsût, Dâru'l-Mârifet, Beyrût, 1993, c. 24, s. 49.

¹²⁷ Başoğlu, a.g.e., c. 40, s. 198.

aşanlardandır' buyruğu, İbni Âbidin'de ta'zirin miktarının en çoğunun otuz dokuz, en azının üç kırbaç olduğuna işaret etmektedir.

İmam-ı Âzam (rh.a.)'a göre kölenin haddi kırk kırbaç ise ta'zirin miktarı ondan bir eksiktir. Talebesi İmam Ebu Yusuf (rh.a.) ise hürler hakkındaki en az had cezasını ölçü almıştır. O da ta'zir cezasının Hz. Ali (r.a.)'den gelen rivayete göre beş kırbaç eksik olarak uygulanmasıdır. Bir rivayetinde de İmam Ebu Yusuf (rh.a.)'un *'Cürümler büyüklük ve küçüklüğüne göre itibar edilir. Yani pek hafif cürümler ile ağır cürümlerin cezaları müsavi değildir'*¹²⁸ ifadesiyle her ta'zir suçunun kendine benzeyen had suçuna uygulanan cezaya göre takdir edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır ki bu da sahih olandır.

Had cezaları gibi ta'zir cezalarında da Allah hakkının ya da kul hakkının galip geldiği durumlar vardır. Kul hakkı galip geldiğinde ancak mağdurun affı veya sulh yoluyla ta'zir cezası düşebilir; başkasının af yetkisi bulunmadığı gibi bazı istisnalar dışında ölüm, tövbe ve zaman aşımı ile de ceza düşmez. Allah hakkı galip olduğunda ise yönetici veya kadının af yetkisi vardır. Ayrıca tövbe ve zaman aşımı cezanın düşmesinde rol oynayabilmektedir.¹²⁹

Ta'zir cezaları suça ve uygulanacak kişilere göre dört kısımda değerlendirilebilir. Bunlar ölüm ve kırbaç gibi bedeni cezalar, hapis ve sürgün gibi özgürlüğü sınırlayıcı cezalar, mali cezalar ve kınama ve mahrumiyet mahiyetinde olan cezalardır.

2. Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçlarının Modern Hukuk ve İslam Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Devletin güvenliğine karşı işlenen suçların; T.C.K.'nın 302. maddesinde 'Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak' başlığı altında düzenlenen bölümde 'Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet

¹²⁸ İbni Âbidin, a.g.e., c. 8, s. 281.

¹²⁹ Başoğlu, a.g.e., c. 40, s. 202.

idaresinden ayırmaya yönelik bir fiil işleyen kimse hakkında, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağı' ifade edilmektedir.¹³⁰

İslam hukukunda ise devletin güvenliğine karşı işlenen suçlar, siyasi suçlar başlığı altında yer almaktadır. Devletin güvenliğine karşı işlenen suçlardan maksat modern hukukta belirtildiği gibi, devletin bekâsına ve güvenliğine yönelik doğrudan işlenen suçlardır. Bu tür suçların kapsamına direkt ya da dolaylı olarak dâhil olması muhtemel görülen suçlar; hırsızlık (serikati's-suğra), devlete isyan (bağy) suçu, hırâbe (serikati'l-kübra) suçu ve casusluk (tecessüs) suçudur.¹³¹

Bu kapsamda devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçlarının; hırsızlık, casusluk, isyan ve terör başlıkları altında modern hukuk açısından mahiyetini ve uygulanacak yaptırımları ortaya koyarak İslam hukukundaki karşılığını belirlemek üzere fikhî tahlilini yapacağız.

2.1. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Hırsızlık Suçları

Bu kısımda bilişim suçlarının en yaygın türü olan hırsızlık suçunu, devletin güvenliğine yönelik bir tehdit oluşu bakımından modern ceza hukuku ile birlikte İslam hukuku açısından değerlendireceğiz.

2.1.1. Modern Hukukta Hırsızlık Suçları ve Yaptırımları

Burada bilişim sistemi aracılığıyla gerçekleştirilen ve bilişim sistemine karşı işlenen hırsızlık suçlarını değerlendirerek, veri hırsızlığının Türk Ceza Hukukundaki yerini ortaya koymaya çalışacağız.

2.1.1.1. Bilişim Sistemine Yönelik İşlenen Hırsızlık Suçu

Bilişim sistemine yönelik işlenen suçlardan işlenmesi en kolay olan suç çeşidi, bir bilişim sisteminde bulunan verilere uzaktan bağlanmak suretiyle veya

¹³⁰ Doğan, Baran, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/devletin-guvenligine-karsi-suclar-tck-302.-madde.html> (7.2.2019).

¹³¹ Yiğit, a.g.e., s. 190.

bizzat elektronik sisteme fiziki yakınlık yoluyla erişmek anlamına gelen yetkisiz erişim suçudur. Bir başka deyişle ücret ödemekten kaçınmak maksadıyla gerçekleştirilen hesap ihlali, yetkisiz erişim yapılarak başkasının hesabını kullanmak suretiyle sistemlerden istifade etmek şeklinde olabilen¹³² bu tür suçlar, klasik hırsızlık suçlarına benzemektedir.

Kişinin bir başkasının sosyal medya hesaplarına ya da bir devlet kurumunun herhangi bir sistemine izinsiz olarak, şifre veya güvenlik tedbirlerini etkisiz hale getirmesiyle, bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmak suçu oluşur ve bir yıla kadar hapsi veya adli para cezası, sistemin içerdiği veriler yok olduğu veya değiştirildiği takdirde ise, 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası istenir.¹³³ Burada fail özel kimselerdir, mağdur ise hem özel hem tüzel kimseler olabilmektedir. Yalnız tüzel kimseler bakımından hak ihlalleri oluştuğunda, bunlar hakkında suçtan zarar gören sıfatını kullanmak gerekecektir.

Yetkisiz erişim suçu direkt olarak hırsızlık suçu sayılmasa da yukarıdaki maddeye göre korunan hukuki değer kapsamında hırsızlık suçu da değerlendirilmekte ve devletin güvenliğini tehdit edebilecek unsur olma sıfatını taşımasıyla, 243. maddede yer alan bilişim suçu için düzenlenen ceza uygulanmaktadır. Türkiye ile birlikte birçok Avrupa devletinde, Rusya, Amerika gibi teknolojide sınır aşmış büyük devletlerde de aynı şekilde yetkisiz erişim, bilişim suçu kapsamında değerlendirilmiş ve hırsızlığa da konu olmasından dolayı bu yönde cezai yaptırımlar düzenlenmiştir.¹³⁴

2.1.1.2. Bilişim Sistemi Aracılığıyla İşlenen Hırsızlık Suçu

Bilişim suçları işlenirken amaç internet yoluyla veriyi değil, verinin temsil ettiği parayı aktarmaksa, yani internet yoluyla hesaplar arası para transferi

¹³² Interpol Computer Crime Manual, 2. Offences, s. 3'ten Alaca, a.g.e., s. 86.

¹³³ T.C.K. 243. Madde.

¹³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yayıncı, a.g.e., 46-61.

yapılmışsa, bir bilişim suçu değil, bilişim suretiyle nitelikli hırsızlık suçu oluşmaktadır.¹³⁵

Bilgileri otomatik olarak işleme tabi tutabilen her türlü sistem aracılığıyla hırsızlık suçu işlemek mümkün olmaktadır.¹³⁶ Burada önemli olan, mağdurun rızasının bulunmaması, bir kimsenin mülkiyetinde olması, akrabalık ya da ortaklık bağı ile mülkiyete ortak olmaması, çalınan malın küçük rakamlar olmaması, gizlice alınması ve çalınan maldan faydalanılmasıdır.¹³⁷

Nitelikli hırsızlık suçu, özel kişilere yönelik işlenmekle toplumun huzurunu derinden etkilediği için devletin güvenliğini dolaylı da olsa etkilemesinin yanı sıra daha büyük meblağlarda zarara yol açacak şekilde devlet bankalarına yönelik de gerçekleştirilmektedir. Nitekim devlet bankalarına yönelik gerçekleştirilen hırsızlıklar, ekonomiyi ciddi boyutta etkileyecek büyüklükte düzenlenen organizasyonlar şeklinde gerçekleştirildiği takdirde devletin güvenliğini de tehlikeye atacak güce sahip olacaktır. İşte bu yüzden Türkiye gibi birçok ülkede, en başta Amerika’da bilişim suçlarına karşı önlemler üst seviyeye çıkarılmakta ve etkin yaptırımlar sayesinde dünya üzerindeki varlıklarını sürdürmektedirler. Bu bağlamda yukarıda da belirtildiği gibi bilişim sistemi kullanılmak suretiyle gerçekleştirilen hırsızlık suçları nitelikli hal olarak ifade edilmiş ve üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası düzenlenmiştir.¹³⁸

¹³⁵ T.C.K. 142. Madde, Yargıtay 8. Ceza Dairesi - Karar No: 2013/28348, Doğan, Baran, Bilişim Suçları, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/bilisim-suclari-nelerdir.html> (13.02.2019).

¹³⁶ ATM’den parasını çekemeyen bir kimseye yardım etme bahanesiyle, kart sahibinin şifreyi yazmasıyla parayı fark ettirmeden çekip, hızla olay yerinden uzaklaşan fail hakkında bazı kararlarda dolandırıcılık suçunu oluşturduğu iddia edilmesine rağmen Yargıtay’ın faili nitelikli hırsızlık suçu ile yargılaması buna örnek teşkil etmektedir. (Yargıtay 11. Ceza Dairesi - Karar No: 2010/10749, Nacak, Mehmet, Hırsızlık Suçları (Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2013, s. 49).

¹³⁷ Doğan Baran, Hırsızlık Suçunun Cezası, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/hirsizlik-sucunun-cezasi.html> (13.5.2018)

¹³⁸ T.C.K. 142. Madde 2/e

2.1.1.3. Veri Hırsızlığı

‘Sistemi engelleme, bozma, erişilmez kılma, verileri yok etme veya değiştirme’ şeklinde ifade edilen verilere yönelik suçlar, verinin modern ceza kanunlarındaki tanımlamalarına göre farklılık göstermektedir.¹³⁹

Veri ile alakalı temelde iki görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre, veri hukuken mal olarak kabul edilir ve bu sebeple mülkiyeti koruma altındadır.¹⁴⁰ Diğer görüşe göre ise, veri sır olarak kabul edilmekle koruma altına alınır. İlk görüşten hareketle bu tür suçları ‘*veri hırsızlığı*’ olarak ifade etmek mümkündür. Diğer görüşe göre ise ‘*verinin ele geçirilmesi*’ suçu olarak tabir edilebilir. Burada ortak payda verinin hukuka aykırı olarak elde edilmesidir. Buna göre veriyi elinde bulunduran onun gizliliğini muhafaza etmekle yükümlüdür ve ortaya çıkan düzenlemeler verinin gizliliğinin muhafaza edilmesi yönünde bir başlık altında toplanmaktadır.¹⁴¹

Yukarıda belirtildiği üzere, soyut bir varlık olarak bilgi içeren verinin elde edilmesinin hukuken mal anlamı taşıyıp taşıması meselesinden hareketle hırsızlık suçunun konusunu oluşturup oluşturmayacağı durumu da tartışmalıdır.¹⁴² Türk ceza hukukunda mal olarak kabul edilmeyen veri, devlet sırları ve ticari sırlar niteliğinde değerlendirilmekte ve bu sırların çalınması, verilerin ele geçirilmesi suçunu oluşturmaktadır. ABD’nin birçok federe devletinde ve İsviçre’de ise veri, hukuken mal olarak kabul edilmekte ve veri hırsızlığı kapsamında cezaî düzenlemeler yapılmaktadır. Yunanistan ve Almanya’daki ceza kanunlarında da Türkiye’deki gibi veri sır olarak kabul edilmekte ve çalınması durumunda veri casusluğu kapsamında cezalandırılmaktadır.¹⁴³

¹³⁹ T.C.K. 244. Madde.

¹⁴⁰ Scholberg, Stein, Hubbard, Amanda M., Harmonizing National Legal Approaches on Cybercrime, International Telecommunication Union, WSIS Thematic Meeting on Cybersecurity, Cenevre, 2005, s. 12, http://www.itu.int/osg/spu/cybersecurity/docs/Background_Paper_Harmonizing_National_and_Legal_Approaches_on_Cybercrime.pdf (13.02.2019).

¹⁴¹ Ketizmen, a.g.e., s. 80.

¹⁴² Lloyd, Ian J., Information Technology Law, 3. edition Butterworths, Dublin, 2000, s. 254’ten Ketizmen, a.g.e., s. 81.

¹⁴³ Ketizmen, a.g.e., s. 80-87.

Türk Ceza Kanununa göre fail hırsızlık suçunun konusu dışında devletin güvenliğini tehlikeye atacak bir menfaat (devlet sırrı, ticari sır vb.) temin ediyorsa, ileride açıklanacak nitelikli casusluk suçundan ya da asıl bilgiye ulaşmak hususunda araç olarak kullanılan verilere yönelik suçları kapsayan T.C.K.'nın 244. maddesinin ihlalden söz etmek mümkün olacaktır. Bu maddeye göre; kişi bilişim sisteminin işleyişini engellediği ya da bozduğu takdirde, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası, bilişim sistemindeki verileri bozduğu, yok ettiği, değiştirdiği veya erişilmez kıldığı, sisteme veri yerleştirdiği, var olan verileri başka bir yere gönderdiği takdirde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiilleri bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlemesi durumunda, cezası yarı oranında artırılır. Tanımlanan fiillerin işlenerek kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız çıkar sağlamanın başka bir suç oluşturmadığı durumda, kişiler iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

2.1.2. İslam Hukukunda Hırsızlık Suçları ve Yaptırımları

2.1.2.1. Hırsızlık Suçunun Tanım ve Mahiyeti

Hırsızlık (sirkat) sözlükte, 'başkasının malını gizlice almak',¹⁴⁴ demektir.¹⁴⁵ İslam hukukunda ise, mükellef olan bir kimsenin, kişinin mülkiyetinde bulunan en az on dirhem miktarında korunaklı haldeki bir şeyi gizlice almasıdır.¹⁴⁶

Geçmiş insanlığın var olması kadar uzun bir tarihe dayanan hırsızlık, İslam hukukundan önce belirli şartları ve cezası bulunmamasına rağmen toplum tarafından hoş karşılanmayan, diğer dinlerde büyük günah olarak sayılan bir suçtu. Cahiliye döneminde ise Arapların edebiyatına konu olan hırsızlık suçu; el kesme, hapis, kabileden çıkarma ve kırbaç gibi cezalarla cezalandırılmış, İslam hukukunda da Cahiliye döneminde uygulanan el kesme cezası tatbik edilmiştir.¹⁴⁷ Günümüzde hala ayıp ve suç sayılmasına rağmen teknolojinin geliştiği her geçen gün daha farklı

¹⁴⁴ Ebû Ceyb, Sa'dî, el-Kâmûsu'l-Fıkhî Lügaten ve İstılâhen, Dâru'l-Fikir, Dimeşk, Suriye, 1988, s. 171.

¹⁴⁵ Serahsî, a.g.e., c. 9, s. 133.

¹⁴⁶ el -Kâri, Nüreddin Ebu'l-Hasan Ali b. Sultân Muhammed Ali, Fethu Bâbi'l-İnâye fî Şerhi Kitabi'n-Nekâye, Mektebetü'Türâs ve'l-Ulûmi'l-Arabiyye, Mısır, 2010, c. 3, s. 468.

¹⁴⁷ Bardakoğlu, Ali, Hırsızlık, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1998, c. 17, s. 384-385.

şekillerde hırsızlık suçları işlenebilmekte, bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirildiğinde ise soruşturma ve kovuşturması daha zor hale gelmektedir.

2.1.2.2. Hırsızlık Suçunun Hukuki Dayanağı

Hırsızlık örfî ve hukuki olarak ortak manada kullanılmak üzere Kur'anı Kerim'de birkaç yerde geçmektedir.

Yusuf sûresindeki *'Yusuf, onların yüklerini hazırlatırken su kabını kardeşinin yüküne koydurdu. Sonra da bir çağırıcı şöyle seslendi: Ey kervancılar! Siz hırsızsiniz'*¹⁴⁸ ayetinde Hz. Yusuf'un kardeşinin yüküne su kabı konulması meselesinde kardeşi hırsızlıkla suçlandığında, örfen hırsızın mal sahibi yanında alıkonularak cezalandırıldığı ifade edilmektedir.

Hz. Peygamber (sav)'in Mekke'yi fethi esnasında Müslüman olanların biat ettikleri gün *'Ey Peygamber! Mümin kadınlar Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacakları, hırsızlık yapmayacakları, zina etmeyecekleri, çocuklarını öldürmeyecekleri, elleriyle ayakları arasında bir iftira düzüp getirmeyecekleri, dine ve akla uygun hiçbir konuda sana karşı gelmeyecekleri hususunda sana biat etmeye geldiklerinde onların biatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan bağışlama dile. Kuşkusuz Allah bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir'*¹⁴⁹ âyeti nâzil olmuş ve hırsızlık etmemeye de söz alınmıştır.

İslam hukukundaki hükmü açısından hırsızlık hakkında âyeti kerimede yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

*'Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık bir ceza, Allah'tan bir ibret olmak üzere ellerini kesin.'*¹⁵⁰

Allah Teâlâ bu âyeti kerimesinde hırsızlık yapan erkek ve kadının elinin kesilmesi suretiyle cezalandırılmasını emretmektedir. El kesmekten maksat, sağ elin bilekten kesilmesi şeklinde yorumlanmıştır. Bu cezanın halkın göreceği bir yerde

¹⁴⁸ Yusuf, 70.

¹⁴⁹ Mümtetine, 12.

¹⁵⁰ Mâide, 38.

uygulanması, diğerleri için caydırıcı olması hususunda önem taşımaktadır. Bu sayede hırsızlığa meyilli olanlar ders alacak, halkın mal ve can güvenliği bu şekilde sağlanacaktır.¹⁵¹

Peygamberimiz (sav) de hırsızlık yapan kimsenin hiçbir kimlik ayrımı yapılmaksızın cezasının el kesme şeklindeki had cezası olduğunu *'Allah'ın hadlerinden biri hakkında mı şefaatte bulunuyorsun?... Ey insanlar, sizden öncekiler ancak ve ancak şu sebeple helak olmuştur: Aralarından şerefli biri hırsızlık ederse bırakırlar. Zayıf olan çalarsa ona had tatbik ederlerdi'*¹⁵² sözleriyle belirtmiştir.

Peygamber (sav) Efendimizin hırsızlık suçuna karşılık ilk defa el kesme cezasını Hıyar b. Adi b. Nevfel'e uyguladığı bilinmektedir.¹⁵³

2.1.2.3. Hırsızlık Suçunun Teşekkülünde Aranılan Şartlar

- **Akıl ve Buluş:** Kişi cezaya muhatap olabilmesi için akıllı ve buluş çağına ermiş olmalıdır.¹⁵⁴ Buna göre akıl hastası, akıl zayıflığı bulunan kişi ve çocuk bu kapsamın dışında kalmaktadır.

- **Nisap:** Hırsızlıkta fıkıh bilginleri belirli miktarları şart koşmaktadır. Hanefiler görüşlerini dayandırdıkları Hz. Peygamber (sav)'in *'El ancak kalkan değerinde (bir mal çalındığı zaman) kesilir'*¹⁵⁵ ve *'Rasullullah (sav) döneminde el kesme cezasını gerektiren kalkanın değeri on dirhemdi'*¹⁵⁶ hadislerine binaen hırsızlık suçuna ceza tatbik edilebilmesi için çalınan malın en az on dirhem değerinde olmasını şart koşmuşlardır.¹⁵⁷ Günümüzde bu miktar, 32 gram gümüşe ya da 4.45 gram altına denk gelmektedir. Çoğunluğunu Şafii, Maliki ve Hanbelîlerin oluşturduğu diğer görüş ise *'El kesme, 1/4 dinar ve yukarisındadır'*¹⁵⁸ hadisi gibi birçok hadis rivayetinden hareketle had cezasının uygulanabilmesi için gerekli

¹⁵¹ Sabûnî, Muhammed Ali, Tefsîru Âyâtî'l-Ahkâm, Dâru's-Sabûnî, Kahire, 2007, c. 1, s. 391.

¹⁵² el-Askalâni, İbni Hacer, Bulûğu'l-Merâm min Edilleti'l-Ahkâm, Dâru İbni'l-Cevzi, Dammam, 2014, 1229.

¹⁵³ Mâide 38, Mâverdi, Muhammed b. Habîb, en-Nüket ve'l-Uyûn Tefsîru'l-Mâverdi, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, t.y., c. 2, s. 36.

¹⁵⁴ Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 418.

¹⁵⁵ Buhârî, Hudûd 13, Müslim, Hudûd 5, İbn Mâce, Hudûd, 22.

¹⁵⁶ İbni Mâce, Hudûd, 22.

¹⁵⁷ Serahsî, a.g.e., c. 9, s. 137.

¹⁵⁸ Buhârî, Hudûd, 13.

nisabın çeyrek dinar ya da üç dirhem yani 8,125 gram gümüş ya da 1,112 gram altın olduğu kanaatindedir. Zahiriler ise, belli bir nisap miktarının had cezası uygulanmasında şart olmadığı görüşündedirler.¹⁵⁹

- **Hırz:** ‘Eşyaları koruma altına almak için içerisine izinsiz girilmesi yasak olan evler, dükkânlar, çadırlar gibi yerler ya da izinsiz girilmesi yasak olmamakla beraber başında muhafız bulunan mescitler, yollar, sahralar gibi yerlerdir. Sandıklar, kasalar da bu hükümdedir’.¹⁶⁰ Buna göre hırzı bulunan her türlü mütekavvim malın çalınması durumunda hırsızlık suçu gerçekleşmiş olacaktır.

- **Gizlilik:** Hırsızlıkta aranan unsurlardan birisi de gizlice yapılmasıdır. Gizliden kasıt genelde gece vaktinde, sahibinin izni ve bilgisi olmaksızın eşyanın çalınmasıdır. Kişinin evine girmeye izin verdiği kişinin ya da evlerine girilmesinde izne ihtiyaç duyulmayan akrabaların ya da anahtarını verdiği komşunun o evden bir eşya çalması durumunda had değil, ta’zir uygulanır. Hırsızlık fiili gizlice değil de aşikâre işlendiği vakit bu fiil dolandırıcılık, gasp, yan kesicilik gibi başka suç türlerini oluşturur.¹⁶¹

- **Kasıtlılık:** Hırsızlığın iradi olarak işlenmesi, bu fiilin sehven değil de kasten gerçekleştirilmesidir.

- **Mütekavvim Mal Olması:** Belli bir nisap miktarı şart koşulan mal ayrıca bir de mütekavvim yani kıymet takdir edilen, değeri olan bir mal olmalıdır.¹⁶² İnsanların mal olarak edindikleri, tecavüze uğradığında telef eden tarafından tazmin edilen şeydir.¹⁶³ Bir mal hırz altına alındıysa saklanmayı gerektirecek bir değeri var demektir. Burada devlet nezdinde veya toplum içerisinde değerli sayılan menfaatin de mal sayılıp sayılmayacağı hususunda mezhepler arasında ihtilaflar bulunmaktadır. Hanefilerde İmam Muhammed’e atfedilen malın tanımı, ‘insanın para, eşya, hayvan vb. mülk edinebildiği her şey’ şeklindedir.¹⁶⁴

¹⁵⁹ İbni Kudâme, Ahmed b. Muhammed, el-Muğnî, Mektebetü’l-Kâhire, 1968, c. 8, s. 240, Ebû Yusuf, Yâkub b. İbrahim, Kitâbu’l-Harâc. Kahire, H. 1396, s. 167-168.

¹⁶⁰ Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 262.

¹⁶¹ Kâsânî, a.g.e., c. 7, s. 65.

¹⁶² İbni Kudâme, a.g.e., c. 9, s. 107.

¹⁶³ Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 395.

¹⁶⁴ İbni Âbidin, a.g.e., c. 7, s. 10.

Serahsî ise bir şeyin ekonomik değer taşımasını mal edinilebilmesine bağlar ve mal edinmeyi ise bir şeyi korumak ve ihtiyaç anı için saklamak olarak tanımlar.¹⁶⁵

Bu tanımlardan yola çıkarak, Hanefilere göre mal, insanın istek ve ihtiyaç duyduğu cazibede olan ve depolanıp saklanabilen bir şeydir. Bu şartları taşıyabilmesi için malın aynî olması gerekir, dolayısıyla aynî olmayan manevi fayda içeren menfaat mal olamaz. Cumhuru ulemaya ve modern araştırmacılara göre, İslam hukukunda menfaat üzerine anlaşılan akitlerin bulunması sebebiyle manen mal anlamı taşıyabilen menfaat de mal sayılmaktadır.¹⁶⁶

- **Temellük:** Hırsızlık suçunun gerçekleşmesi için belirlenen şartlardan sonuncusu da temellüktür. Temellük, çalınan malın, bir kişinin mülkiyetinde olup, kamu malı sayılmaması, o mala ortak, varis veya vasi olmaması, çalınan malın oğlun ya da devlet hazinesinden çalınmış olmamasıdır. Çünkü devlet hazinesinden (beytülmal) hırsızlık yapanın ortaklığı ya da ortaklık şüphesi bulunduğundan dolayı ister köle, ister özgür olsun bu kapsamda değerlendirilmez. Ancak zimmi beytülmalden bir şey çalacak olsa o zaman hırsızlık suçu gerçekleşmiş olur. Beytülmal, ihtiyacı olduğunda Müslümanların faydalandığı, ayrıca belli bir sahibi olmadığından temellük şartının tam olarak gerçekleşmediği bir müessesedir.¹⁶⁷ Hz. Ömer (ra) ve Hz. Ali (ra)'nin beytülmalden mal çalan kimselere onun da orada hakkı bulunduğu şüphesinden dolayı el kesme cezası uygulamadığı vârid olmuştur. Ganimet malı çalan biri Ali b. Ebû Talib'e (r.a.) getirildiğinde had cezasını düşürmesi ve '*Onun bunda payı vardır*'¹⁶⁸ sözü bu fiilin hırsızlık kapsamında değerlendirilmediğinin kanıtıdır. Çünkü hırsızlık, mal sahipliğinin korunması amacıyla cezalandırılır. Burada şüphe bulunduğuna göre bu durumda failin te'dib amaçlı cezalandırılması mümkündür.¹⁶⁹ Bir başka görüşe göre ise, devlet başkanının beytülmalde istediği gibi tasarruf hakkı bulunmaktadır. Beytülmalde taksimatını

¹⁶⁵ Serahsî, a.g.e., c. 11, s. 79.

¹⁶⁶ Araz, Yunus, İslam Hukuku Açısından Menfaat ve Menfaat İçerikli Bazı Tasarruflar, İLTED, Erzurum 2016, sa. 46, s. 81-129.

¹⁶⁷ Serahsî, a.g.e., c. 9, s. 188.

¹⁶⁸ San'ânî, Ebû Bekir Abdurrezzak b. Hemmâm, Musannef, Dâru't-Te'sil, 2015, c. 10, s. 212.

¹⁶⁹ Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 410.

gerçekleştirdiğinde eğer çalan kimseye pay verilmemişse onun orada hakkı olmadığı anlamına gelir ve bu fiile hırsızlık cezası uygulanır.¹⁷⁰

2.1.2.4. Hırsızlık Suçunun Hükümü

Yukarıda sıralanan şartlar tamamen gerçekleştiğinde Kur'an ve sünnetteki uygulamalara ve ümmetin icmainsine binaen had cezası tatbik edilir. Hırsızlıkta had cezası sağ elin bilekten kesilmesidir.¹⁷¹ Had cezası olan el kesme ile birlikte malın tazmin edilmesi hususunda ihtilafa düşen fıkıh âlimlerinden bazıları, failin eli kesildikten sonra çaldığı malı ödemesinin gerektiği yönündeki görüşe sahip iken Hanefiler, ceza yerine geldiği için malın tazmin edilmesine gerek olmadığı fikrini savunmuşlardır.¹⁷²

Günümüz ceza hukukunda hırsızlık suçuna karşılık uygulanan had cezalarının yerini hapis ya da para cezası almaktadır. Bu bağlamda Abdulkâdir Udeh, modern ceza hukukunda hırsızlık suçuna karşılık hapis cezası verilmesini eleştirmiş ve bu tür cezaların hırsızlık suçunda caydırıcı olmadığı hatta hapisten daha da tecrübeli çıkıldığı, hapiste kalmanın sadece bu suça bir müddet ara vermeye sebep olduğu ve gereken dersin alınmadığı, oysa el kesme cezası uygulandığında bu suç işlemeye yeterli gücü sağlayamayacağını belirtmiştir.¹⁷³

2.1.3. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Hırsızlık Suçlarının Fıkıhî Tahlili

Bu kısımda siber hırsızlık suçlarının hırsızlık ile benzeyen noktalarını karşılaştırdıktan sonra devletin güvenliğine karşı bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen hırsızlık suçlarına tatbik edilecek cezaya yer vereceğiz.

¹⁷⁰ Cezîrî, a.g.e., c. 7, s. 3086-3087.

¹⁷¹ Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 392.

¹⁷² Sarahsî, a.g.e., c. 9, s. 226.

¹⁷³ Udeh, a.g.e., c. 1, s. 653.

2.1.3.1. Siber Hırsızlık ile Hırsızlık Suçlarının Şartları Açısından Benzeme Yöntemleri

- Hırsızlık suçunda failin akıl sahibi ve buluşa ermiş olması gerekmektedir. Siber hırsızlık suçlarında da bilişim sistemini kullanarak veri veya mal çalan kimsenin akıl sahibi ve buluşa erişmiş olmalıdır, aksi takdirde akıl hastası, akıl zayıflığı bulunan kişi ya da küçük çocuğun bilişim sistemlerini kullanarak hırsızlık suçu işlemesi düşünülemez. Çünkü burada finans hesaplarının bazı şifre kırma yöntemleri ile şifrelerinin pasivize edilmesi ya da şifrelerin tahmin edilmek suretiyle öğrenilmesi esastır. Bu işlemi yapabilecek kapasiteye sahip olması için kişinin akıllı ve buluş çağına ermiş olması gerekmektedir.

- Hırsızlık suçunun gerçekleşmesi için fıkıh bilginleri çalınan malda belirli miktarları şart koşturmaktadır. Buna göre; devletin güvenliğini tehdit edici surette işlenen hırsızlık suçunda belirtilen nisap miktarları dikkate alınarak İslam hukukunda devletin güvenliğine yönelik bilişim sistemleri aracılığıyla düzenlenen hırsızlık suçunda da belli bir nisap şart koşulmaktadır. Nitekim modern hukukta da az miktarda çalınan mala hırsızlık cezası uygulanmamaktadır.¹⁷⁴ Hırsızlık suçunun devletin güvenliğini etkileyebilecek nitelikte olması için de devlet kurum ve kuruluşlarından ve devlet bankalarından yapılan hırsızlıkta çalınan meblağın yüksek miktarda olması gerekmektedir.

- İslam hukuku hırsızlık fiiline ceza tatbik edilebilmesi için çalınan eşyaların koruma altında olmasını şart koşturmuştur. Devletin güvenliğine yönelik işlenen bilişim yoluyla hırsızlık suçlarına baktığımızda devlet bankalarındaki varlıkları ya da devlet kurum ve kuruluşlarının bilişim sistemlerinde bulunan verileri korumak amaçlı anti virüs yazılımları, şifreleme yöntemleri gibi birtakım güvenlik önlemleri alınmaktadır. Teknolojinin oldukça geliştiği günümüzde, her önemli ve değerli varlığın bilişim sistemleri içerisinde saklanması ya da bu sistemler aracılığıyla korunması tarzında alınan bu tür önlemler de malı koruma veya saklamaya yarayan ev, dükkân, kasa gibi kapalı mekânları ifade eden hırs kapsamına girmektedir.

¹⁷⁴ Doğan, Baran, Hırsızlık Suçu, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/hirsizlik-sucunun-cezasi.html> (13.5.2019)

- Hırsızlıkta aranan unsurlardan birisi de gizlice yapılmasıdır. Devletin güvenliğine yönelik işlenen bilişim suçlarından hırsızlık suçu banka hesap sistemlerine şifreleri kırmak yöntemiyle ya da şifreyi bir ustalıklı öğrenerek girmek suretiyle işlendiğinde hırsızlığın teşekkülünde aranan gizlice almak şartı gerçekleşmiş olmaktadır. Eğer kişi şifresini kendisi vermiş ama kötüye kullanacağına ihtimal vermemişse bu durumda hırsızlık değil dolandırıcılık suçunun gerçekleşme şüphesi bulunmaktadır. Veri, mal kabilinde değerlendirildiğinde bizzat bilişim sistemi içerisinde saklandığından dolayı sisteme gizlice girilmek suretiyle veriler çalındığında yine hırsızlık kapsamında hüküm verilebilecektir.

- Klasik hırsızlıkta olduğu gibi kişi gerçekleştirdiği fiilin devletin ekonomik çöküşüne dahi sebep olabilecek tehlikede bir hırsızlık suçunu oluşturduğunu kesinlikle bilmelidir. Bir kimse bilişim sistemine istemsiz olarak girdiğinde sistemde kalmaya devam etmemesiyle kasıtsız olarak girdiği anlaşılır ve hırsızlık cezası tatbik edilmez.

- Mütakavvim malın mahiyeti her ne kadar mezheplere göre farklılık gösterse de hırsızlık suçunun gerçekleşmesinde çalınan malın kıymetli olması esastır. Siber hırsızlık suçlarında, devlet sırrı niteliğindeki verilerin devletin menfaatine konu olması sebebiyle verinin mal sayılıp sayılmayacağı hususunda mezhepler arasında ihtilaf bulunmaktadır. Hanefilere göre veri mal sayılmazken, cumhura ve modern araştırmacılara göre menfaat olan veri mal kabul edilmektedir. Cumhurun görüşünden yola çıkarak menfaat olan veri de mal sayılmaktadır. Öyleyse bu görüşe göre verilerin çalınması, hırsızlığın tüm şartları gerçekleşip, ispatı sağlandığında hırsızlık suçunu oluşturacak ve bu suçu işleyene ceza tatbik edilecektir. Nitekim Hz. Aişe (ra) validemizin *'Rasulullah (sav) döneminde, değersiz şeyler için el kesilmiyordu'*¹⁷⁵ sözü bu duruma örnek teşkil etmektedir. Çünkü devlet sırrı niteliğindeki siyasi, askerî ve finansal vb. veriler değer ifade eden, çalındığında o devletin güvenliğini ciddi boyutta etkileyebilecek kapasiteye sahip olan bilgilerdir.

- Çalınan malın özel bir mülke ait olması gerekmektedir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi çalınan mal, devlete ait olduğunda tam olarak hırsızlık suçu gerçekleşmiş olmayacaktır. Buna göre devletin hazinesine yönelik bilişim sistemi

¹⁷⁵ Beyhakî, Ebu Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, es-Sünenü'l-Kübrâ, Dâiratü'l-Maarifi'l-Osmâniyye, Haydarabat, H. 1354, c. 7, s. 255.

aracılığıyla ya da bilişim sistemine karşı düzenlenen hırsızlık suçunda, temellük şartı tam olarak yerine gelmediğinden ve bu durumda şüphe bulunduğundan dolayı hırsızlık cezası uygulanmayabilir. Ancak, devletin hazinesinde hakkı olmadığı kesin olarak biliniyorsa o zaman işlediği suç, hırsızlık kapsamında değerlendirilebilir.

2.1.3.2. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Hırsızlık Suçlarının Hükümü

İslam ceza hukukunda daha önce adı geçmeyen bilişim sistemleri üzerinden işlenen hırsızlık suçlarını ifade eden herhangi bir kavram bulunmamaktadır. Ancak İslam hukukçuları günümüz problemlerinden olan bu hırsızlık çeşidini İslam hukukunun korumayı hedeflediği beş ilkeyi göz önünde bulundurarak ve birtakım metotlardan faydalanarak çözümlemeye gayret etmişlerdir.

Genel anlamda hırsızlık suçunun Şârî’ tarafından yukarıda ifade edilen ayet ve hadislerce yasaklanmasıyla kanuniliği ortaya konmuştur. Bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen hırsızlık suçlarının maddi unsurunu başkasına ait malın bilişim sistemleri aracılığıyla sahibinden izinsiz, korunduğu yerden gizlice alınması fiili oluşturur.¹⁷⁶ Burada mal varlıklarının korunması ve hak ihlalinin önlenmesi amacıyla devletin güvenliği korunmak istenmiştir. Bu tür suçların önlenmesinde maslahat ilkesine binaen cezalar uygulanabilmektedir. Modern hukukta olduğu gibi İslam hukukunda da bir bilişim sistemine sahibinin izni olmaksızın hukuka aykırı olarak girildiği takdirde sistemde yer alan bilgilerin başkalarına aktarılmasıyla mahremiyet ihlali ve güvenliğin zedelenmesi ile de özel hayatın ihlali söz konusu olmaktadır. Nitekim bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır.

*‘Ey iman edenler! Başkalarının evlerine ev sahiplerinden izin alıp onlara selam vermeden girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır. Düşünüp anlayasınız diye size böyle öğüt veriliyor.’*¹⁷⁷ Hz. Peygamber (sav) de ‘izin istemek

¹⁷⁶ Udeh, c. 1, s. 306.

¹⁷⁷ Nur, 27-29.

gözden dolayı (yani gözün evin mahremiyetini görmesini önlemek için)meşru kılınmıştır' buyurmaktadır.¹⁷⁸

Dünya üzerinde ekonomik hâkimiyetin devletlerin statüsünü belirlediği günümüzde bir devletin ekonomik çöküşe sürüklenmesini planlayan hırsızlık suçlarına karşı gerekli cezai yaptırım uygulanmadığı takdirde o devletin dünya üzerinde varlığından söz ettirmesi mümkün olmayacaktır. Örneğin; uluslararası piyasanın dolar ve euro üzerinden işlem yapması, ABD ve Avrupa devletlerinin dünya üzerinde etkin ve siyasi anlamda güçlü olduğunun kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Profesyonel bilişim uzmanlarının veya hackerların bir araya gelerek örgütlenmesiyle ABD ve Avrupa devletlerinin bankalarına yapacakları soygunla mali piyasalarının dünya üzerindeki üstünlüğünü kaybetmesine sebep olacak ve bu gibi devletlerin mali piyasaları yeniden istikrar sağlayamadığı takdirde büyük bir ekonomik kriz ile karşı karşıya kalacaktır.

Netice itibariyle İslam hukukunca bilişim sistemi aracılığıyla işlenen hırsızlık suçuna caydırıcı olması yönünde ceza tatbik edilmesi gerekmektedir. Ancak had cezası tatbik edilebilmesi için klasik hırsızlıkta aranan şartların tam olarak gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Ne var ki devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçları hırsızlık kapsamında değerlendirildiğinde, malın değerli olması ve özel bir mülke ait olması meselesinde görüş farklılığı bulunmaktadır. Çalınan, mütekavvim bir mal olduğunda değerli eşyalardan sayılır ve devlet bankalarından ya da kamu kurum ve kuruluşlarından kendi veya başka birinin hesabına aktardığı finansal varlığın (mezheplerin farklı miktarlar belirttiği) belli bir nisaba ulaşması durumunda had cezası uygulanabilecektir. Ancak çalınan finansal bir varlık değil de veri olduğunda, menfaatin mal sayılmadığı görüşüne binaen had cezası yerine ta'zir cezası uygulanması mümkündür. Diğer bir husus ise had cezasının uygulanabilmesi için çalınan malın belli bir kimsenin mülkiyetinde olması gerekmektedir. Bu da finansal varlıkların devletin hazinesinden çalınması durumunda şüphe oluşturmaktadır. Devletin malı halkın da içinde hakkı bulunduğu varsayılan bir varlıktır. Dolayısıyla temellük şartı gerçekleşmemiş olacaktır. Hadlerin şüphelerden

¹⁷⁸ Buhârî, İsti'zân, 11.

dolayı düştüğü kaidesinden yola çıkarak devletin güvenliğini etkileyecek biçimde bilişim sistemi aracılığıyla işlenen hırsızlık suçuna devlet başkanının ya da naibinin takdirine bağlı olarak ta'zir cezası uygulanması mümkün görölmektedir.¹⁷⁹

Devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçlarından hırsızlık suçuna yönelik bazı İşlam devletlerindeki uygulamaları incelediğimizde en çok siber saldırıya maruz kalan devletler arasında yer alan Suudi Arabistan'da bakanlar kurulu tarafından bilişim suç ve cezalarını içeren kararnameler çıkartılarak, bu tür suçları işleyen kimselere hapis ve para cezası düzenlemesi uygulamaya koyulmuştur.

Filistin'de bilişim suçlarına özel olarak kanun düzenlenmemiş ancak bilişim yoluyla yapılan hırsızlığı klasik hırsızlıktan ayıran bazı düzenlemeler eklenmiştir. Buna göre; bir başkasına ait bilişim sisteminden bilgi çalan kimseye hapis ve üçbin dinar para cezası veya ikisinden biri ile cezalandırılmasına hükmedilmiştir.

Bilişim suçuyla mücadele kapsamında yasal ve kurumsal bir çerçevenin bulunmadığı Lübnan'da ise soruşturmalar İnterpol tarafından yürütölmektedir. Bilişim sistemine yetkisiz erişim ve sistemde kalma ve verilere yönelik suçlar İnterpolun uygulamaları ile cezalandırılmaktadır.

Birleşik Arap Emirliklerinde ise 2006 yılında bilişim suçları ile ilgili yasalar çıkarılmış, verilere yönelik bilişim suçlarında hapis ve yirmibin dirhem para cezası veya ikisinden biri ile cezalandırılacağına karar verilmiştir.¹⁸⁰

İran'da da 'ekonomik suç' işlediği gerekçesiyle üç kişiye idam cezası verilmiş, otuz iki sanığın 20 yıla kadar hapis cezasıyla yargılandığı belirtilmiştir.¹⁸¹

¹⁷⁹ Yiğit, a.g.e., s. 118-123.

¹⁸⁰ Ghayeb, a.g.e., s. 16-17.

¹⁸¹ <https://tr.euronews.com/2018/09/30/iran-da-ekonomik-suc-sebebiyle-3-kisiye-idam-cezasi-verildi> (21.02.2019.)

2.2. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Casusluk Suçları

Bu kısımda bilişim suçlarının en tehlikeli biçimi olan casusluk suçunu, devletin güvenliğine yönelik bir tehdit oluşu bakımından modern ceza hukuku ile birlikte İslam hukuku açısından değerlendirip, bu kapsamda düzenlenen yaptırımlara yer vereceğiz.

2.2.1. Modern Hukukta Casusluk Suçları ve Yaptırımları

Casusluk; sözlükte ‘gizlice haber almak¹⁸², ajanlık, espiyonaj’¹⁸³ anlamlarına gelmektedir. Terim olarak ise ‘Yabancı bir devlete bildirilmek amacıyla ve gizlice, diğer bir devlet nezdinde, her türlü bilgiyi araştırmak ve toplamaktır.’¹⁸⁴

Devletin güvenliğine karşı işlenen suçların en önemli, en tehlikeli ve en eskilerinden biri olan casusluk, devletlerin çokça başvurduğu, sayesinde askerî anlamda başarılar sağladığı, şimdilerde ise teknoloji ile buluşmasıyla teknik açıdan kurumsallaşmış bir meslektir. Günümüzde artık siber alanda askerî ve siyasi amaçlar için kurum/kuruluş ya da devletlerin bilgi sistemlerinden, bilgisayar korsanlığı metotları ile bireysel, kurumsal, hassas, değerli veya gizli bilgilerin elde edilmesiyle düzenlenen faaliyetler siber casusluk adı altında artış göstermektedir.¹⁸⁵ Avrupa devletleri de bu artışa uygun olarak ilgili kanunlarda düzenlemeler yaparak casusluk suçunun kapsamını genişletmiş ve cezalarını da ağırlaştırmıştır.¹⁸⁶

Eskiden daha çok askerî alanda bilgi edinmek amaçlı yürütülen casusluk suçları, şimdilerde devletin her adımını takibe almak suretiyle çeşitli alanlara yayılmış, son derece tehlikeli bir faaliyettir. Bu bağlamda modern hukuk casusluk suçlarını; askerî casusluk, siyasi casusluk, ekonomik casusluk ve uluslararası casusluk olmak üzere dört kategoriye ayırmaktadır.

¹⁸² Kubbealtı Lugatı, www.lugatim.com.

¹⁸³ Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr.

¹⁸⁴ Özcan, Hüseyin, Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1985, s. 117.

¹⁸⁵ Aşçı, Bahar, Savaş ve Rekabetin Değişimi: Ekonomik İstihbarat, 21. Yüzyıl Dergisi, 2013, sa. 52, s. 40.

¹⁸⁶ Yayla, a.g.e., s. 41.

2.2.1.1. Siyasi ve Askerî Casusluk

Siyasi casusluk, devlet ve toplumun zarar göreceği şekilde yabancı bir devlet yararına, kamu sağlığına, mali veya milletin maneviyatına ilişkin gizli kalması gerekli bilgilerin toplanmasıdır. Askerî casusluk ise, yabancı devlet yararına bir devletin zararına olacak şekilde askeri bilgilerin toplanması olarak ifade edilmektedir.¹⁸⁷

Başta ABD olmak üzere birçok ülkede siyasi veya askerî casusluk başlığı altında düzenlenen kanunlar bulunmaktadır. Türkiye’de ise 5237 sayılı T.C.K.’nın 328, 330, 335 ve 337. maddelerinde siyasi veya askerî casusluk fiilleri cezalandırılmaktadır. Siber casusluk faaliyetleri de bu maddeler kapsamında değerlendirilmektedir.

Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmedilir.¹⁸⁸ Bu suçun maddi unsuru maddede yer alan gizli kalması gereken bilgiyi temin etmektir. Kişi bu bilgileri açıkladığında ise müebbet hapis cezasına hükmedilir.¹⁸⁹ Suçun maddi unsurunu oluşturan gizli bilgileri açıklamak fiilinde ise özel kasıtlı bir başkasına veya birkaç kişiye açıklanması yeterli olup, bu bilgilerin yabancı devlete veya yapılanmaya ulaşması şart koşulmamıştır.

Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmedilir.¹⁹⁰ Suçun maddi unsuru olan fiil ise, yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin etmektir. Kişi bu bilgileri açıkladığı takdirde on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına

¹⁸⁷ T.C.K. 328. Madde, www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1185004-devletin-guvenligine-karsi-suclar (31.1.2019)

¹⁸⁸ T.C.K. 328. Madde

¹⁸⁹ T.C.K. 330. Madde

¹⁹⁰ T.C.K. 335. Madde

hükmedilir.¹⁹¹ Suçun maddi unsuru olan fiil ise, yukarıda ifade edilen bilgileri casusluk maksadıyla açıklamaktır.

Casusluk suçları, Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin yararına işlenmişse, savaş sırasında işlenmiş veya devletin savaş hazırlıklarını yahut savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokmuşsa, fail, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçlarda korunan hukuksal değer ‘devlet güvenliği, devletin iç veya dış siyasal yararları ve milli savunmaya’ ilişkin menfaatler olup suçun konusunu oluşturan devlet sırlarıdır. Fail, özel kasıtlarla bilgiyi temin eden Türk veya yabancı herkes olabilmektedir.

Yargıtay’ın bir kararında, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, İstihbarat Daire Başkanlığı Bilişim Suçları Şube Müdürlüğündeki bilgisayara, FETÖ’nün talimatıyla casus program yüklemekle suçlanan 4 kişi hakkında, ‘devletin güvenliğine ilişkin gizli bilgileri temin etmek’, ‘kamu kurumuna ait bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmek’ ve ‘silahlı terör örgütüne üye olmak’ suçlarından düzenlenen iddianamede sanıklar, terör örgütü adına hareket edip emniyet bilgisayarlarına casus yazılım yükleyerek elde ettikleri verileri Datalink Analiz Limited Şirketine aktarmakla suçlandığı gerekçesiyle kamu kurumuna ait bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmek suçundan 2 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırılmışlardır.¹⁹² Yargıtay’ın bu kararına göre veri casusluğu yapan kimseye T.C.K.’nın 243. maddesi de tatbik edilebilmektedir.

Casusluğa hazırlık durumunda ise yukarıda ifade ettiğimiz hususlardaki gibi mutlak olarak casusluk kapsamına girmese de casusluk suçuna teşebbüsten dolayı failin sorumluluğu söz konusudur.¹⁹³

2.2.1.2. Uluslararası Casusluk

Yabancı bir devletin güvenliği ya da iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgilerin, diğer bir yabancı devlet lehine

¹⁹¹ T.C.K. 337. madde

¹⁹² www.haberturk.com/ankara-haberleri/16425392-emniyet-bilgisayarina-casus-yazilim-yukleyen-polislere-hapis (15.9.2018)

¹⁹³ Yayla, a.g.e., s. 40.

siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin edilmesi uluslar arası casusluk suçu olarak tanımlanmaktadır.¹⁹⁴

Yabancı bir devletin güvenliği ya da iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri, diğer bir yabancı devlet lehine siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden vatandaş veya bunu Türkiye’de temin etmiş bulunan yabancı bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.¹⁹⁵ Bu maddede korunan hukuksal değer ‘Türkiye’nin uluslararası itibarı’, ‘devlet güvenliği’, ‘devletin iç veya dış siyasal yararlarına’ ilişkin menfaatlerdir.¹⁹⁶ Dolayısıyla suçun konusunu uluslararası alanda Türkiye’nin itibarını korumak ve devlet sırları oluşturmaktadır. Fail Türk veya yabancı herhangi bir vatandaş olabilir. Suçun maddi unsuru ise, yabancı bir devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri, diğer bir yabancı devlet lehine siyasi veya askerî casusluk maksadıyla temin etmektir. Burada dikkat edilmesi gereken konu eylemin gerçekleştiği yerdir. Uluslararası casusluk faaliyetleri Türkiye’de gerçekleşirse bu ceza tatbik edilir, değilse edilmez.¹⁹⁷

2.2.1.3. Ekonomik Casusluk

Ekonomik casusluk, bir devletin başka devletler hakkında ekonomik özelliğini belirten bilgi, belge, veri vb. illegal yollarla toplaması olarak tanımlanabilir.¹⁹⁸ Finansal ve ticari bilgiler, hükümet bilgileri, yatırım kararlarını etkileyecek ve devletler arasındaki ilişkileri tehlikeye atabilecek her tür bilgiyi elde etmek ekonomik casusluk olarak değerlendirilebilir.¹⁹⁹ Bu kavramın temeli, ipek böceği üretiminin Batı’ya geçmesine sebep olacak, Çin prensesinin şapkasında

¹⁹⁴ T.C.K. 331. Madde, Yılmaz, Tuğsan, Uluslararası Casusluk Suçu,

<http://www.tugsanyilmaz.av.tr/ceza-hukuku/uluslararasi-casusluk-sucu-tck-331> (26.2.2019)

¹⁹⁵ T.C.K. 331. Madde

¹⁹⁶ Yayla, a.g.e., s. 315, www.tugsanyilmaz.av.tr/ceza-hukuku/uluslararasi-casusluk-sucu-tck-331 (26.2.2019)

¹⁹⁷ Hafizoğulları, Zeki, Küçüktaşdemir, Özgür, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Ankara, 2006, sa. 14, s. 148.

¹⁹⁸ İnan, Şükrü, Doğan, Yakup, Economic Intelligence and State Practices (Ekonomik İstihbarat ve Ülke Uygulamaları), Journal of Current Researches on Social Sciences, 2018, c. 8, s. 322.

¹⁹⁹ Aşçı, a.g.e., s. 39.

sakladığı larvaları nişanlısı Hint prensine göstermesiyle ipek üretiminin sırrının çözüldüğü 1500 yıl öncesine dayanmaktadır.²⁰⁰

Soğuk savaş sonrası, askerî-siyasi istihbarat yerine tercih edilen ekonomik istihbarat, şirketler ve devletler nezdinde askerî girişimlerden daha önemli hale gelerek, bilgilerin çalınması bazen devletlerin ekonomilerinin çökmesine bazen de şirketlerin iflas etmesine sebep olacak sonuçlar doğurabilmektedir.²⁰¹ Ekonomik casusluğu bu denli tehlikeli kılan en etkin faktör ise, teknolojinin gelişmesi ve bu tür suçların çok fazla çaba gerektirmeden bilişim sistemleri üzerinden yürütülebilir olmasıdır.

Ekonomik casusluk suçları ile ilgili Türkiye’de herhangi bir müstakil düzenlemeye rastlanmamaktadır. İstihbaratının ekonomik casusluktan oldukça faydalandığı ABD çokça maruz kaldığı ekonomik casusluktan korunmak için 1996 yılında Ekonomik Casusluk Kanunu’nu çıkarmıştır.²⁰² Bu yasada Ticari Sırların Korunması başlığı altında Ekonomik Casusluk ve Ticari Sırların Çalınması ile ilgili tanım, ceza ve istisnalara yer verilmiştir.²⁰³ Fransa, Almanya ve küresel rekabette başarılı olmak için siber casusluğa oldukça sık başvuran Çin’de de ekonomik casusluk ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır.²⁰⁴ Ekonomik casusluk ile ilgili müstakil bir yasanın bulunmadığı Türkiye’de bu tür suçlara, ticari sırlar ya da casusluk ile ilgili maddelerin tatbik edilmesi mümkündür.

2.2.2. İslam Hukukunda Casusluk Suçları ve Yaptırımları

2.2.2.1. Casusluk Suçunun Tanım ve Mahiyeti

Casusluk kelimesi, Arapçada ‘yoklamak, bulup çıkarmak’ anlamına gelen cessa kelimesinden türeyen tecessüs ile ifade edilmektedir. Arapçada tecessüs kelimesinin daha sık kullanılma nedeni bu fiilin Kur’an-ı Kerim’de tecessüs kelimesi ile ifade edilmesidir. Tecessüs, ‘Her türlü habere ulaşmayı arzu etmek, ayıpları

²⁰⁰ Aşçı, a.g.e., s. 12.

²⁰¹ Aşçı, a.g.e., s. 41.

²⁰² Yayla, a.g.e., s. 73.

²⁰³ İnan ve Doğan, a.g.e., s. 329.

²⁰⁴ İnan ve Doğan, a.g.e., s. 330-340.

araştırmak’ anlamlarına gelmektedir. Casusluk ise, ‘Var olan düzeni yıkmaya, askerî, siyasi ve ekonomik olarak içten devleti tahrip etmeye çalışan kişilerle, düşman devletlerin gizli planlarını ortaya çıkarıp ilgili mercilere ileten kişi ve kuruluşların faaliyetleridir.’²⁰⁵ Bilgileri düşman devletlere sızdıran kişilere de casus denilmektedir.²⁰⁶ Casusluk ve istihbarat genel olarak aynı manada kullanılsa da casus, bulunduğu toplumda tamamen kamufle olurken, istihbaratçı devletlerin bilgisi dahilinde bilgi toplayan kimselerdir.

Devletlerin savaşlarda üstün başarı elde etmesini sağlayan casusluğun tarihte önemli bir yeri vardır. Özellikle Hititler ve ‘Verau’ş-şems’ denilen zindanlarıyla meşhur Mısır, tarihte casusluk ve istihbarat faaliyetlerini en yaygın kullanan devletlerdir. İslam devletinin başkanı olarak Hz. Peygamber (sav) de barış ve savaş halinde üstünlük sağlamak için istihbarat çalışmalarına oldukça önem vermiştir.²⁰⁷ İslam tarihinde düşman devletler aleyhine casusluk faaliyetlerinde adı geçen sahabelerden bazıları, Mekke’de Hz. Peygamber (sav)’in amcası Abbas b. Abdülmuttalib, Avtas’da Enes b. Ebu Mürsad, Necid’de Münzir b. Ömer’dir.²⁰⁸

Bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde devletler, uluslararası alanda varlıklarını sürdürebilmek adına askerî, siyasi ve ekonomik anlamda birçok işlerini artık kurdukları istihbarat örgütleri sayesinde, daha çok bilişim sistemleri üzerinden yürütmektedir.

2.2.2.2. Casusluk Suçunun Hukuki Dayanağı

Casusluğun haramlığına işaret eden âyet ve hadisler aşağıdaki gibidir:

*‘Ey iman edenler! Allah’a ve Peygamber’e hainlik etmeyin. Bile bile kendi (aranızdaki) emanetlerinize de hainlik etmeyin.’*²⁰⁹

²⁰⁵ Yılmaz, Metin, Hz. Peygamber (sav) Döneminde İstihbarat, Siyer Yayınları, Samsun, 2017, s. 17-19.

²⁰⁶ Çağrı, Mustafa, Tecessüs, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2011, c. 40, s. 246

²⁰⁷ Yiğit, Yaşar, İslam Ceza Hukukunda Casusluk Suçu ve Cezası, Diyanet İlmî Dergi, 1999, c. 35, sa. 3, s. 40.

²⁰⁸ Yılmaz M., a.g.e., s. 226-229.

²⁰⁹ Enfâl, 27.

‘Ey inananlar! Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse, kuşkusuz o da onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu doğruya iletmez.’²¹⁰

‘Ey iman edenler! Eğer benim yolumda savaşmak ve hoşnutluğumu kazanmak üzere yola çıkmışsanız, benim de düşmanım sizin de düşmanınız olan kimseleri kendilerine sevgi göstererek dost edinmeyin. Onlar size gelen gerçeği inkâr etmektedirler; üstelik rabbiniz Allah’a iman ettiniz diye peygamberi ve sizi yurdunuzdan çıkarıyorlar. Ben sizin gizlediklerinizi de açıkladıklarınızı da bildiğim halde onlara gizliden gizliye sevgi besliyorsunuz. İçinizden kim bunu yaparsa bilsin ki doğru yoldan sapmış demektir.’²¹¹

‘Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar günahtır. Gizlilikleri araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bak bundan tiksindiniz! Allah’a itaatsizlikten de sakının. Allah tövbeleri çokça kabul etmektedir, rahmeti sonsuzdur.’²¹²

Enfâl sûresinin 27. ayetinde müminlerin Allah’a, Rasul’üne ve birbirlerine karşı hainlik etmeleri, Mâide sûresinin 51. ayetinde Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeleri, Mümteherine sûresinin 1. ayetinde Allah’ın ve inananların düşmanlarıyla yakınlık kurmaları, Hucûrat sûresinin 12. ayetinde ise tecessüs ismi ile geçen, klasik metotlarla ya da bilişim sistemi üzerinden gerçekleştirilen casusluk faaliyetlerinin her türlü yasaklanmasıdır.

Hz. Peygamber (sav) Müslümanların birbirlerinin hallerini gizlice araştırıp bilgi edinmesini ve gizli konuşulanları izinsiz dinlemesini yasaklayarak, ‘Ey Allah’ın kulları! Rabbinizin emrine uyarak kardeş olun. Müslüman Müslüman’ın kardeşidir; ona haksızlık etmez, onu aşağılamaz, küçük düşürmez’²¹³ ve ‘Bir kimseye başkasının evinin içine bakması helal değildir’²¹⁴ buyurmuştur.

²¹⁰ Mâide, 51.

²¹¹ Mümteherine, 1.

²¹² Hucûrat, 12.

²¹³ Buhârî, Edeb, 57-58.

²¹⁴ Tirmizî, Salât, 148.

Mekke'nin fethi öncesinde Hatib b. Ebî Beltea'nın Mekke'deki ailesini korumak için durumu açıklayan bir mektup yazarak azatlı köle olan bir kadına vermesi ve onun da bu mektubu saç örgülerinin arasına sakladığı Hz. Peygamber (sav) tarafından öğrenilmesi sonucu okuma yazma bilmediğine istinaden bu ağır suça karşılık ceza verilmemiş, Hz. Ömer (ra)'ın oracıkta boynunu vurmak istediği Hatib b. Ebî Beltea'ya Bedir gazilerinden olduğu ve haberin Mekke'ye ulaşmadığı gerekçesiyle Peygamber Efendimiz ölüm cezası uygulamamıştır.²¹⁵ Ancak bu durum bir istisnadır. Çünkü devletine ihanet eden casusun cezası tarih boyunca çok ağır olmuştur.

2.2.2.3. Casusluk Suçunun Hükümü

Kur'an-ı Kerim'de casusluğu ifade eden tecessüs ile birlikte tahassüs kelimesi kullanılarak, suizan ve gıybetin yasaklandığı Hucûrat sûresinde tecessüs de eşit derecede yasaklanmış, tahassüs ise Hz. Yakup'un, 'Yusuf ve kardeşiyle ilgili bilgi toplayın'²¹⁶ şeklinde ayetin bulunduğu Yusuf suresinde iyi niyetle bilgi toplamak olarak ifade edilmiştir.²¹⁷

Bu bağlamda casusluk, devletin lehine yapıldığında fayda sağlarken, düşman devletlerin lehine yapıldığı takdirde büyük tehlikelere yol açacak zarara sebep olabilmektedir. Görüldüğü gibi İslam hukuku, Müslüman devletler lehinde yapılan casusluk faaliyetlerini uygun görmüş hatta söz konusu devletin bekası olduğunda vacip kılmış, ancak bir Müslüman'ın devleti aleyhinde bilişim sistemi aracılığıyla casusluk faaliyeti gerçekleştirmesini İslam hukukçularının görüş birliğiyle haram kılmıştır.

Hz. Peygamber (sav) döneminde failini çobanların, kervan yolcularının, savaş esirlerinin ve rehberlerinin (iz sürücüler) oluşturduğu casusluk suçunu, İslam hukukunda verilecek ceza bakımından Müslüman, zimmî, müste'men ve harbiye tatbik edilecek cezalar içerisinde değerlendirmek mümkündür.

²¹⁵ Yılmaz M., a.g.e., s. 135-137.

²¹⁶ Yusuf, 87.

²¹⁷ Çağrı, a.g.e., s. 246-247.

2.2.2.3.1. Müslüman Casusun Cezası

Devletine karşı bilişim sistemi aracılığıyla casusluk yapan Müslüman bir kimseye, Hanefi ve Şafî mezhebine göre fiziki baskı (şiddet), ve tövbe edinceye kadar hapis ve sürgün cezaları tatbik edilebilir.²¹⁸

İmam Malik'e göre, fesat çıkarttığı için öldürülür. Bazı Malikiler, tövbe bile etse ölüm cezası ile cezalandırılacağını, bazıları da ihlâslı olarak tövbe edenin ancak aynı suçu tekrarladığında öldürüleceğini ifade etmiştir.²¹⁹

Ahmed b. Hanbel'e göre devletin güvenliğini zafiyete uğratacak şekilde bilgi sızdıran Müslüman casusa ta'ziren ölüm cezası ile hükmedilir.²²⁰

Devletin aleyhine faaliyet gösteren casuslara, Maliki ve Hanbelî fakihleri, Hatib b. Ebî Beltea'nın cezalandırılmamasını ona has bir hüküm olduğuna bağlayarak, en ağır ta'zir cezası olan ölüm cezası uygulanması gerektiğini savunurken Hanefî ve Şafiiler, Hatib b. Ebî Beltea'nın öldürülmemesinden hareketle ölüm cezası uygulanmaması yönünde görüş bildirmişler, ancak baskı ve hapis cezası uygulamasını daha doğru bulmuşlardır. Birçok İslam hukukçusu ise devlet aleyhine casusluk yapan kimseye baskı ve hapis cezası uygulanması gerektiği görüşündedir.²²¹

Bu bağlamda, İslam hukukunda devletin güvenliğine karşı bilişim sistemi aracılığıyla işlediği casusluk suçuna göre kişiye, takdiri devlet başkanına bırakılan en ağır ta'zir cezası olan ölüm de dâhil olmak üzere, baskı, hapis ve sürgün cezaları uygulanabilmektedir.

²¹⁸ Ebû Yusuf, a.g.e., s. 206, Serahsî, Şerhu's-Siyerî'l-Kebîr, Şirketü's-Şarkîyye, y.y.y., 1972, c. 5, s. 2040, Şafî, Muhammed b. İdris, el-Um, Dâru'l-Ma'rife, Beyrût, 1990, c. 4, s. 166, Dağmî, Muhammed Rakan, et-Tecessüs ve Ahkâmuha fi's-Şerîati'l-İslâmî, Dâru's-Selâm, Kahire, 1985, s. 155.

²¹⁹ Tarablusî, Muhammed b. Abdurrahman, Mevâhibü'l-Celîl, Dâru'l-Fikir, y.y.y., 1992, c. 3, s. 357, Behnesî, Ahmet Fethi, es-Siyasetü'l-Cinaîyye, Dâru's-Şurûk, Beyrût, 1983, s. 80, Dağmî, a.g.e., s. 155.

²²⁰ İbni Kayyim, et-Turuku'l-Hükmiyye, Mektebetü Dâri'l-Beyân, y.y.y., t.y., s. 224, Dağmî, a.g.e., s. 155.

²²¹ Yiğit, a.g.e., s. 43.

2.2.2.3.2. Zimmî Casusun Cezası

Gayrimüslim olarak vatandaşı bulunduğu devletin veya başka bir devletin gizli bilgilerini diğer ülkelerle paylaşan zimmî casus hakkında, Ebû Yusuf dışındaki Hanefiler, bazı Şafiiler ve bir görüşe göre Hanbelîler, ta'ziren baskı uygulanarak cezalandırılacağını, zimmet akdi bozulmadığı için öldürülmeyeceğini ifade etmişlerdir.²²²

Ebû Yusuf ise, zimmî casusun idam ile cezalandırılması gerektiğini ifade etmiştir.²²³

Maliki ve Hanbelîlere göre, zimmet akdi bozulduğundan asılarak teşhir edilir ya da kölelik statüsüne geçer.²²⁴

Şafi mezhebinde tercih edilen görüşe göre zimmet akdinde casusluk suçu ile ilgili bir madde yoksa baskı uygulanır, böyle bir şart koşulmuşsa zimmet akdi bozulduğundan dolayı ölüm cezası uygulanır.²²⁵

2.2.2.3.3. Müste'men Casusun Cezası

İslam devletine belirli bir süre kalmak amacıyla izinli olarak girmesiyle müste'men olarak isimlendirilen gayrimüslim casusluk suçu işlediğinde, bulunduğu devlet ile yaptığı emân akdinde o devletin gizli bilgilerini diğer devletlere sızdırmak ya da buna aracılık etmek şeklinde bir madde bulunuyorsa, müste'men casus emân akdini çiğnemiş sayılır ve görüş birliğiyle ölümüne hükmedilir.²²⁶

Emân akdinde bu şekilde bir madde bulunmuyorsa Maliki ve Hanbelî fakihlerine ve Ebu Yusuf'a göre, ölüm ile cezalandırılır ya da köle statüsüne geçirilir.²²⁷

²²² Serahsî, Şerhu's-Siyerî'l-Kebîr, c. 5, s. 2041, Dağmî, a.g.e., s. 167.

²²³ Ebû Yusuf, a.g.e., s. 207, Dağmî, a.g.e., s. 167.

²²⁴ İbni Kudâme, a.g.e., c. 10, s. 607.

²²⁵ Şafi, c. 4, s. 118.

²²⁶ Kallek, Cengiz, Casus, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1993, c. 7, s. 165.

²²⁷ Dağmî, a.g.e., s. 176.

Hanefî ve Şafilere göre ise, emân akdi bulunmadığı takdirde casusluk suçu işleyen müste'mene baskı uygulanarak hapsedilir, öldürülmez.²²⁸

2.2.2.3.4. Harbi Casusun Cezası

İzinsiz olarak kaçak bir şekilde İslam ülkesine giren gayrimüslimlerin (harbî) devletin güvenliğine karşı bilişim sistemi üzerinden casusluk suçu işledikleri takdirde cezalarının ölüm olacağı konusunda tüm mezhep âlimleri icma etmişlerdir.²²⁹

2.2.3.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Casusluk Suçlarının Fıkḥî Tahlili ve Hükümü

Devletin güvenliğine karşı bilişim suçları kapsamında işlenen casusluk suçları, klasik casusluk suçları gibi devletin beka sorunu ile karşı karşıya kalmasına sebep olduğundan dolayı İslam hukukunda yasaklanmıştır. Yukarıda belirtilen ilgili ayet ve hadislerde de kanuniliği ifade edilmiştir.

Casusluk suçunun maddi unsuru, devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken ve yasaklanan bilgileri temin etmektir veya açıklamaktır. Kişi İslam ülkesine karşı askerî, siyasi, ekonomik ve uluslararası alanda devletin sırlarını ve yasaklanan bilgileri temin ettiğinde ya da açıkladığında İslam hukukunda yer alan klasik casusluk suçuna uygulanan ta'zir cezası tatbik edilebilmektedir. Had cezaları kapsamında yer almayan casusluk suçlarını cezalandırma hususunda devlet başkanına farklı yetki kullanma hakkı verilerek casusun kimliği, dönemin şartları, casusun açtığı tahribatın boyutu, pişmanlık derecesi gibi hususlar da uygulanacak cezada önemli rol oynamaktadır.

Müslüman ya da gayrimüslim kimseler bir devletin aleyhinde bilişim sistemleri aracılığıyla casusluk yaptıkları takdirde hain olarak nitelendirilir ve İslam hukukunda, dini kimliklerine göre cezalandırılmaları uygun görülür. Mezhepsel görüş farklılıkları olsa da ihanet olarak kabul edilen casusluk suçunu işleyenlerin

²²⁸ Serahsî, a.g.e., c. 10, s. 86, Şafî, a.g.e., c. 4, s. 167.

²²⁹ Şevkânî, Muhammed b. Abdullah, Neylû'l-Evtâr, Dâru'l-Hadîs, Mısır, 1993, c. 8, s. 10, Kallek, a.g.e., c. 7, s. 165.

caydırıcılık adına en ağır şekilde cezalandırılmaları kanaatinin baskın olduğu görülmektedir.

Modern hukukta olduğu gibi şahsi kanaatimce, devletin güvenliğine karşı bilişim casusluğu yapan kimsenin yol açtığı tahribat ülkenin bekasını sonlandıracak ya da zarara uğratacak bir savaşa sürüklememiş, sadece bilgi vermek suretiyle işlenmişse daha hafif bir ta'zir cezası, ülkeyi savaşa götürecek kadar büyük olduğunda casusluk cezasının tatbiki kendisine tevdi edilen devlet başkanının iradesi altında daha ağır bir ta'zir cezası ile cezalandırılması mümkün olabilmektedir. Burada casusluk suçuna uygulanacak cezada suçun işlendiği dönem ve şartların da, cezayı etkileyen bir faktör olduğu göz ardı edilmemelidir. Şunu da unutmamak gerekir ki; tarihi süreçte tatbik edilen ceza uygulamalarının fakihlerce verilen fetvalardan daha sert olduğu görülmektedir.²³⁰

Yine devlet başkanının iradesine bağlı olarak, devletin güvenliğine karşı bilişim sistemleri aracılığıyla casusluk suçu işleyen kimsenin tövbe etmesi ve pişmanlık duyması halinde cezası hafifletilebilir ya da ceza tatbik edilmeyebilir.

Yüksek Yargı Enstitüsünün bir üyesi olan Fransa'daki Siber Suçla Mücadele Derneği üyesi Abdullah Abdulaziz el-Ajlan bu hususta özel hayata saldırı ve internet kullanıcılarına ait gizli bilgilerin casusluk yöntemiyle elde edilmesi, insanların kusurlarını ve sırlarını takip etmek, saklamak istenilen ve gizlenen şeylerin açığa çıkarılması sebebiyle İslam hukukunca haram olduğunu ve ta'zir cezası uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.²³¹

İslam devletlerindeki uygulamaları incelediğimizde Suudi Arabistan'ın Okaz gazetesinde yer alan habere göre İran adına casusluk için hücre kurmak, İran'daki Devrim Muhafızları karargâhlarında silah kullanımı, patlayıcı yapımı,

²³⁰ Yılmaz M., a.g.e., s. 29-31.

²³¹ Neccar, Ubeyr Ali Muhammed, Cerâimu'l-Hâsibi'l-Âli fi'l-Fıkhi'l-İslâmî, Gazze, 2009, s. 86.

savaş konularında teorik ve pratik eğitim almak suçundan 4 kişinin idamına karar verdiğini görmekteyiz.²³²

Tahran Genel ve İnkılâp savcısı Abbas Caferi Devletabadi'nin, Siyonist İsrail casusları ile ondan fazla görüşme düzenleyerek İran'ın elektrik ve nükleer sanayi ile ilgili bilgileri yabancı casusluk servislerine aktaran kişinin 10 yıl hapis cezasına çarptırıldığını açıkladığı İran'da, casusluk faaliyetlerine hapis şeklindeki ta'zir cezası uygulandığı anlaşılmaktadır.²³³

Filistin'de, Hamas'ın kontrolündeki Gazze Şeridi'nde askerî mahkeme 'İsrail adına casusluk yaptıkları' iddiasıyla altı Filistinli hakkında idam cezasına hükmederken aynı mahkeme, 'düşman taraflar adına casusluk' suçlamasıyla dört kişiye on beşer yıl hapis cezası vermiştir.²³⁴

Birleşik Arap Emirlikleri'nde İngiliz vatandaşı olan doktora öğrencisi Matthew Hedges'in casusluk yaptığı iddiasıyla ömür boyu hapse mahkûm edilmesi, burada da hapis cezası uygulandığını gözler önüne sermektedir.²³⁵

Lübnan'da ise askerî mahkeme yargıcının korsan İsrail için casusluk yapan ve suçları kesinleşen yedi Lübnanlı için idam kararı alınmıştır.²³⁶

2.3. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen İsyan Suçları

Bu kısımda ilk olarak devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçları kapsamında gerçekleştirilen isyan suçlarının, modern hukuktaki mahiyetini ortaya koyarak bu husustaki cezaî yaptırımlara değineceğiz. Daha sonra İslam hukuku kapsamında bağıy (devlete isyanın) tanım ve mahiyetine değinerek isyan suçunun

²³² <https://www.aksam.com.tr/dunya/suudi-arabistanda-iran-lehine-casusluk-sucundan-4-kisiye-idam/haber-743137> (28.2.2019)

²³³ <http://parstoday.com/tr/news/iran-i97621>
tahran_savc%C4%B1s%C4%B1_enerji_ve_n%C3%BCkleer_sanayi_casusu_i%C3%A7in_10_y%C4%B1l_hapis_cezas%C4%B1 (28.2.2019)

²³⁴ <https://tr.euronews.com/2018/12/03/filistin-israil-adina-casusluktan-6-kisiye-idam-cezasi> (1.3.2019)

²³⁵ <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201811231036285229-ingiliz-doktora-ogrencisi-casusluk-mahkumiyeti-ingiltere-bae-arasinda-kriz/> (1.3.2019)

²³⁶ https://www.zeynebiye.com/lubnan-da-siyonist-casuslara-idam-cezasi_h72387.html (1.3.2019)

gerçekleşme şartlarını sıralayıp, hukuki dayanakları ile birlikte İslam hukukundaki cezaî yaptırımına yer vereceğiz. Son olarak devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçları kapsamında isyan suçlarının fikhî tahlilini yapacağız.

2.3.1. Modern Hukukta İsyân Suçları ve Yaptırımları

‘Herhangi bir amaçla kurulu düzene veya devlet güçlerine karşı gelme, başkaldırı, ayaklanma’²³⁷ olarak tanımlanan isyan suçu, geçmişten bugüne tüm devletlerin güvenliğine yönelik tehlike oluşturan bir durum olmuştur. Türk ve Osmanlı tarihinde çeşitli ayaklanmalar ve kalkışmalar yaşanmış, bazılarında devletin bulunduğu toprak üzerindeki hâkimiyeti sarsılmış ve bütünlüğün korunamaması sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu yüzden devletler, hâkimiyet ve toprak bütünlüğünün tehlikelere karşı korunması adına birtakım kânunnâmeler ve kanunlar düzenleyerek güvenliği garanti altına almayı hedeflemişlerdir.

Türk Ceza Kanununda devlete karşı isyan suçuna karşılık bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Buna göre; devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik bir fiil işleyen kimse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.²³⁸

Gaziantep için (sözde) Kuzey Kürdistan ifadesini kullanan bir gazetecinin 302. madde uyarınca devletin birliğini ve bütünlüğünü bozmak suçunu oluşturduğu gerekçesiyle tedbîren tutuklanması,²³⁹ bu suçun isyana teşvik edici ya da terör propagandası olma yönünü ortaya koymaktadır.

Devlete isyan niteliği taşıyan tüm suçlarda T.C.K.’nın 309, 311, 312 ve 313. maddeleri de suçun içeriğine göre uygulanmaktadır. Bilişim sistemleriyle haberleşme ve sosyal medya platformlarında halkı isyana tahrik etme gibi

²³⁷Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr.

²³⁸ T.C.K. 302. Madde

²³⁹ <https://m.bianet.org/bianet/siyaset/101531-boluculuk-le-mucadelede-yeni-arac-tck-302> (15.12.2019)

kalkışmaya sebep olacak suçları işleyen sanıklar, bu maddelerce yargılanmış, bunun yanı sıra diğer işledikleri suçlar ile birlikte ceza almışlardır.²⁴⁰

309. maddede ‘Anayasal düzene karşı suçlar’ başlığı altında düzenlenen, anayasal düzenin ortadan kaldırılmaya, bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye çalışılmaya veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs edilmesi suçlarını işleyen kimse müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.²⁴¹

311. maddede ‘Yasama organına karşı suç’ başlığı altında yer alan TBMM’nin fonksiyonunun ortadan kaldırılmaya çalışılması veya görevlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs edilmesi durumunda, faile, ağırlaştırılmış müebbet hükümleri uygulanacaktır.²⁴²

‘Hükümete karşı suç’ başlığı altında yer alan tehlike suçu olarak düzenlenen T.C.K.’nın 312. maddesinde ‘bir suçu öven’, ‘bir suçu iyi gördüğünü söyleyen’, ‘halkı kanuna itaatsizliğe tahrik’ ve ‘halkı düşmanlığa tahrik’ fiili ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

‘Türkiye Cumhuriyeti hükümetine karşı silahlı isyan’ başlığı altında yer alan 313. maddede toplumu, Türkiye Cumhuriyeti hükümetine karşı silahlı isyana tahrik eden kimseye on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir. İsyan gerçekleştiğinde, tahrik eden kişi yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar hapis cezasına çarptırılır. Bu isyanı idare eden kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, diğer isyana katılanlar ise altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçlar devlet savaş halindeyken işlendiği takdirde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile hükmedilmektedir.

²⁴⁰ <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1564866-15-temmuz-da-yasananlar-15-temmuz-gecesi-ne-oldu> (5.3.2019)

²⁴¹ T.C.K. 309. Madde

²⁴² T.C.K. 311. Madde

2.3.2. İslam Hukukunda Bağy Suçu ve Yaptırımları

Bu kısımda Kur'an ve sünnette ismi bağy olarak geçen isyan suçlarının tanım ve mahiyetine değindikten sonra gerçekleşebilme şartları, hukuki dayanakları ve hükmüne yer vereceğiz.

2.3.2.1. Bağy Suçunun Tanım ve Mahiyeti

Sözlükte 'talep ve kesp' anlamlarına gelen,²⁴³ Arapça'da bağy diye isimlendirilen isyan, 'güç ve kuvvete sahip olmakla birlikte belli bir te'vile dayanarak devlet başkanına baş kaldıran Müslümanlardan oluşan bir topluluk hareketidir.'²⁴⁴ İslam tarihinin ilk yıllarında bilinen en meşhur isyancılar Hariciler olmuştur. Hz. Peygamber (sav) döneminde devlete isyan mahiyetinde baş kaldıran kimse olmamış, ancak dört halife döneminin başlarında isyan hareketleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Savaşla sonuçlanan ilk isyan hareketleri Hz. Ali (ra) döneminde gerçekleşmiştir. Bunların ilki, Hz. Osman (ra)'ı şehit eden katillerin bulunması konusunda ısrarcı davranan Hz. Ayşe (ra) ve birkaç sahabe ile Hz. Ali (ra) arasında gerçekleşen, iki Müslüman grubun birbirine kılıç çektiği Cemel Vakıası'dır. Daha sonra hilafeti talep eden Hz. Muaviye (ra) ile halife seçilen Hz. Ali (ra) arasında gerçekleşen Sıffin Savaşı ile devam etmiş, Emeviler döneminde yaşanan Hz. Hüseyin (ra) ile Yezid arasındaki anlaşmazlık elim bir son olan Kerbela faciasıyla zirveye ulaşmıştır.²⁴⁵ İslam coğrafyası genişledikçe bu tür isyan hareketleri çoğalmış, kimi zaman bastırılmış, kimi zaman da savaşla son bulmuştur.

2.3.2.2. Bağy Suçunun Hukuki Dayanağı

Devlete isyan suçunun İslam hukukundaki hükmünü belirleyen hukuki kaynağı Kur'an ve Sünnettir. Allah Nisa sûresinde *'Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin, sizden olan ulü'l-emre de. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu, Allah'a ve peygambere götürün. Bu, elde edilecek sonuç bakımından hem hayırlıdır hem de en güzeldir'* buyurmakla devlet başkanına (ulü'l-emre) itaati emretmiştir.

²⁴³ Ebû Ceyb, a.g.e., s. 39, Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 333.

²⁴⁴ Udeh, a.g.e., c. 1, s. 101-102.

²⁴⁵ Akalın, a.g.e., s. 80-98.

Devlet başkanına karşı itaatsizlik baş gösterdiğinde ise ‘Eğer müminlerden iki grup birbiriyle kavgaya tutuşursa hemen aralarını düzeltin; ikisinden biri diğerinin hakkına tecavüz etmiş olursa -Allah’ın emrine geri dönünceye kadar- haksızlığa sapanlara karşı savaşın; dönerlerse aralarındaki anlaşmazlığı adaletle çözüme bağlayın ve herkese hakkını verin. Allah hakkı yerine getirenleri sever. Müminler ancak kardeşirler, öyleyse iki kardeşinizin arasını düzeltin, Allah’a itaatsizlikten sakının ki rahmetine mazhar olasınız’²⁴⁶ ayetiyle çözüme kavuşturulmasını istemiştir.

Yüce Allah Nahl sûresinde ‘Muhakkak ki Allah adaleti, ihsanı, akrabaya karşı cömert olmayı emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar. İşte Allah, aklınızı başınıza alasınız diye size böyle öğüt veriyor.’²⁴⁷ buyurarak zorbalığı (bağyi) yasaklamıştır.

Hiz. Peygamber (sav) Efendimiz de ‘Üzerinize başı kuru üzüm gibi siyah, Habeşli bir köle bile tayin edilse dinleyin ve itaat edin’ buyurarak her durumda devlet başkanına itaati emretmiş, ‘Başa geçen yöneticisinin kötü davranışını gören kişi buna sabretsin. Hiç kimse sultana itaatten bir karış ayrılmasın. Zira bu halde ölen kişi, cahiliyet üzere ölmüş olur’²⁴⁸ buyruğuyla da devlet başkanının hataları olsa da isyan etmemeyi emretmiştir.

Yine bir hadislerinde ‘Devlet başkanlarınızın en hayırlısı, sizi seven ve sizin tarafınızdan sevilen, size dua eden ve sizin duanızı alan kimselerdir. Devlet başkanlarınızın en kötüsü de, size buğzeden ve sizin buğzunuza hedef olan, size lanet eden ve lanetinizi alan kimselerdir.’ Bunun üzerine: ‘- Yâ Rasulallah! Onlara karşı tavır takınalım mı?’ diye sorduk. Bize şu cevabı verdi:- ‘Aranızda namaz kıldıkları sürece, hayır. Aranızda namaz kıldıkları sürece, hayır’²⁴⁹ buyurarak devlete isyan olabilecek her türlü suçu yasaklamıştır.

²⁴⁶ Hucûrât, 9-10.

²⁴⁷ Nahl, 90.

²⁴⁸ Buhârî, Ahkâm, 4.

²⁴⁹ Müslim, İmâre, 65, 66.

2.3.2.3. Bağı Suçunun Gerçekleşmesinde Aranılan Şartlar

Âyet ve hadislerden anlaşılacağı üzere devletin bekasının, toplum düzeninin ve devletin siyasi, idari ve adli menfaatlerinin korunması hedeflenmiş, mağdur olan taraf her ne kadar devlet başkanı gibi görünse de devletin güvenliğine yönelik gerçekleştirilen isyan hareketleri siyasi suçlar çerçevesinde değerlendirilerek cezaî uygulamaya tabi olabilmesi için birtakım şartlar öne sürülmüştür.

İsyan suçunun faili (isyancılar) ile ilgili şartlar şunlardır:

- **Akıl ve Buluş:** Öncelikle cezanın uygulanabilmesi için fail, akıllı ve ergen olmalıdır.²⁵⁰ Akıl hastası ya da akıl zayıflığı olan bir yaşlının ya da küçük bir çocuğun devlete karşı isyan hareketi yürütebilmesi ya da bu hareketin içerisinde olması için kasıtlarının bulunması gerekmektedir. Nitekim isyan suçunun cezası faili uslandırmak, caydırıcı olması açısından ona ders vermektir, bu şartlara sahip olmayan kimseler için ise ceza sadece eziyet olacaktır.²⁵¹ Mümeyyiz çocuk suçlulara bağı cezası uygulanmasa da te'dip cezası verilmesi mümkündür.²⁵²
- **İslam:** İsyanı çıkaran kimseler Müslüman olmalıdır.²⁵³ Bu, hem cezai sorumluluk için şarttır, hem de hüküm açısından isyancı kâfire karşı meşru kılınan cihattan ayırmak içindir. Çünkü isyan cezasında asıl olan isyancı grubun bastırılmasıdır, zira kâfirlere karşı cihat zaten emredilmiştir.
- **Topluluk:** Devlete karşı isyan suçunun gerçekleşmesinde topluluk şartı aranmaktadır.²⁵⁴
- **Kuvvet:** İsyancıların bağı kapsamında değerlendirilebilmeleri için güç ve kuvvete sahip olmaları gerekmektedir.²⁵⁵ Devletin iradesine karşı koyabilmek için bu güce ihtiyaçları vardır, aksi takdirde bağı kapsamında değerlendirilmezler.

²⁵⁰ Behnesî, a.g.e., s. 218.

²⁵¹ Ebû Zehra, a.g.e., s. 338.

²⁵² Kâsânî, Alaaddin Ebû Bekir b. Mesûd b. Ahmed, Bedâiü's-Sanâi, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986, c. 7, s. 63-64.

²⁵³ İbni Âbidin, a.g.e., c. 9, s. 101.

²⁵⁴ Akalın, a.g.e., s. 189.

²⁵⁵ Udeh, a.g.e., c. 2, s. 687.

İslam hukukçularının çoğunluğu bu gücün askerî ve siyasi güç olduğu kanaatindedir.²⁵⁶

- **Tevil:** Son olarak isyancıların tutundukları bir tevil bulunmalıdır.²⁵⁷

Tevil bulunmaksızın cebir ve şiddet kullanmak yoluyla isyan hareketini gerçekleştirmek, bağy değil, yol kesme suçu kapsamında değerlendirilmektedir. Zalim idareciye karşı haklı bir tevil olması da dâhil her türlü tevil, failin tespiti ve isyanın bastırılması açısından fayda sağlamaktadır. Çünkü tevil, isyanın neden çıktığını ortaya koymakta ve durumun çözüme kavuşturulmasında rol oynamaktadır.

İsyan suçunun mağduru (devlet başkanı) ile ilgili şartlar:

- **Meşru Yönetim:** Devlet başkanı İslami esaslara uygun olarak göreve gelmiş olmalıdır. Buna göre İslam hukukçularından ehlişünnete tabi olanlar, devlet başkanının meşru bir şekilde göreve gelmesi için ya halk tarafından seçilmesini (Hz. Ebû Bekir'in seçilmesi gibi), ya da bir önceki başkanın tavsiye etmesini (Hz. Ömer'in Hz. Ebû Bekir tarafından tavsiye edilmesi gibi) şart koşturmaktadır.²⁵⁸ Bu şekilde göreve gelen bir devlet başkanında bulunması gereken vasıflar ise, Müslüman olması, buluğa ermiş ve akıllı olması, ilim ehli olması, adaletle hükmetmesi, hür ve erkek olması, fiziksel olarak yetersiz olmaması, idarecilik kabiliyetinin bulunması, İslami ölçütlerle uyum içerisinde olması ve mümkün olabildiğince Kureyş soyundan²⁵⁹ gelmesidir.²⁶⁰ Tüm bu şartlara haiz olan yöneticiye itaat etmek hem

²⁵⁶ Cumhura göre isyancılar kuvvet uyguladığında devlet de karşılık verir. Ancak Hanefiler diğer mezheplerden farklı olarak, bu gücü elinde bulundurmanın devletin kendilerine kuvvet uygulaması noktasında yeterli olduğu görüşünü savunmaktadırlar.²⁵⁶ (Kâsânî, a.g.e., c. 7, s. 140.)

²⁵⁸ Mâverdî, Muhammed b. Habîb el-Basrî, el-Ahkâmü's-Sultâniyye, Dârü'l-Hadis, Kahire, t.y., s. 21-22, Demîcî, Süleyman, el-İmametü'l-Uzma, İslam'da Devlet Başkanlığı, çev. İbrahim Cücük, Ravza Yayınları, İstanbul, 1996, s. 156-177.

²⁵⁹ Devlet başkanının Kureyş'e mensup olması meselesi âlimler arasında ihtilaflıdır. Aralarında Mâverdî ve İbni Haldun'un da bulunduğu âlimlerin çoğunluğu, devlet başkanlığı için Kureyşli olmanın gerekliliğini '*Hilafet Kureyş'tedir*' (Buhârî, Ahkâm, 4) hadisine ve Sakife toplantısında gerçekleşen sahabelerin icmama dayandırmaktadırlar. Bakılânî'nin aralarında bulunduğu azınlıkta olan âlimler de zamanla Arap olmayan kavimlerin Arap olanlara üstün gelmesi ve Arapların kuvvetini kaybetmesinden dolayı devlet başkanlığı hususunda Kureyş'e mensup olmayı şart koşmamışlardır. (Nebhan, Muhammed Faruk, İslam Anayasa ve İdare Hukukunun Genel Esasları, çev. Servet Armağan, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1980, s. 402-405.) Bu bağlamda ayrıntılı mukayeseler ve eleştirel yaklaşımlar için bkz. Mehmed Said Hatipoğlu, Hilafetin Kureyşliliği, Otto Yayınları, Ankara, 2016.

²⁶⁰ Demîcî, a.g.e., s. 217-259.

dinen yerine getirilmesi gereken bir farzdır, hem de siyaseten devletin bekasının zarar görmemesi için gerekli bir sorumluluktur.

- **Yetki ve Sorumluluk:** Devlete isyan suçunda mağdurda aranan şartlardan diğeri de devlet başkanının üzerindeki yetki ve sorumlulukları eksiksiz yerine getirmesidir. Müslüman bir idareci İslamiyet'in gereklerini yerine getirmiyorsa, ibadetlerini yapmıyor açıktan günah işliyorsa, adaleti terk ediyor haksız hükümler veriyorsa bazı görüşlere göre bu devlet başkanına baş kaldırmak isyan sayılmamaktadır. Ancak idareci bu durumdan ders almalı ve zulmü terk edip adalete dönmeli, daha sonra halkı itaate davet etmelidir. Bu şekilde isyanı bastıramıyorsa kuvvet uygulamalıdır.²⁶¹

2.3.2.4. Bağı Suçunun Hükümü

Devlete isyan hareketlerini hukuki açıdan ele aldığımızda İslam hukukçularının çoğunluğunun haddi gerektiren suçlar içerisinde değerlendirmedini görmekteyiz. Çağdaş İslam hukukçuları da dâhil birçok fakih, devlete isyan suçunu ta'zir suçları kapsamında değerlendirmektedir.²⁶² Zira Kur'an ve Sünnette bununla alakalı kesin bir hüküm gelmemiş, ancak devlet başkanına itaat etmek farz kılınmıştır. Bu bağlamda kanaatimize göre devlete isyan suçu ta'zir suçları kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Hz. Ali (ra)' nin Haricilere karşı uyguladığı politikayı²⁶³ takip eden Hanefiler dışında diğer mezheplerin görüşleri, devlete isyan suçunda ilk başta itaate davet edilmeleri, ancak silahlı çatışma başlatırlarsa silah ile karşılık verilmesi gerektiği yönündedir.²⁶⁴ Hanefi mezhebi ise, isyan hazırlığının tespit edilmesi durumunda bu durumun tehlike oluşturduğu gerekçesiyle silahlı çatışma başlatılabileceği hatta isyancıların hapsedilebileceği yönünde görüşe sahiptirler.²⁶⁵

Zalim Yezide karşı Hz. Hüseyin (ra) ve taraftarlarının baş kaldırmasından hareketle, idareciyi uyarmak ve ona nasihatte bulunmak maksadıyla tenkidin caiz

²⁶¹ Akalın, a.g.e., s. 205-206.

²⁶² Akalın, a.g.e., s. 161.

²⁶³ Kâsânî, a.g.e., c. 7, s. 140.

²⁶⁴ Udeh, a.g.e., c. 2, c. 688-689, Akalın, a.g.e., s. 240.

²⁶⁵ Serahsî, a.g.e., c. 10, s. 125.

olduğu görülmektedir. Tam tersi durumda ise isyancı toplum önce itaate davet edilir, silahlı çatışma aşamasına gelindiğinde devlet başkanı da karşılık verir. Daha sonrasında pişman olup tövbe edenler serbest bırakılır, pişmanlık duymadığında ise hapis ya da fiziki baskı yoluyla ta'zir cezası uygulanabilir. Hanefilere göre ise devleti savaşa sürükleyen isyan suçunda ta'ziren ölüm cezası verilebilmektedir.²⁶⁶ İsyancılarla yapılan savaşın harbilerle yapılan savaşlardan farkı, amacın isyancıları öldürmek değil isyanı bastırmak olmasıdır. Harbilerle savaşmanın amacı ise onları öldürmektir.

2.3.3.Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçları Kapsamında İsyan Suçlarının Fıkḥî Tahlili

Bu kısımda bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen isyan suçlarının bağı ile benzeyen noktalarını karşılaştırdıktan sonra devletin güvenliğine karşı bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen isyan suçlarına tatbik edilecek cezaya yer vereceğiz.

2.3.3.1. Bilişim Sistemi Aracılığıyla İşlenen İsyan Suçları ile Klasik İsyan suçlarının Şartları Açısından Benzeme Yönleri

Devlete karşı isyan hareketleri çağın teknolojisine uygun olarak gelişen bilişim sistemleri ve sosyal medya araçları ile de gerçekleşebilmektedir. Devletin güvenliğine karşı gerçekleştirilen isyan hareketlerinin bilişim sistemleri aracılığıyla meydana gelmesinin İslam hukukundaki durumunu ortaya koymak üzere benzer yönlerini karşılaştırmak fayda sağlayacaktır.

- Klasik isyan suçlarında olduğu gibi bilişim aracılığıyla gerçekleştirilen isyan suçunda da failin akıllı ve bâliğ olması şarttır. Buna göre akıl hastası veya çocuğun sosyal medya üzerinden halkı galeyana getirip devlete isyana sürükleyecek paylaşımlar yapmasının ve bunda kasıtlarının olmasının hayali bile mümkün değildir.
- Klasik isyan suçlarında olduğu gibi Müslüman olmayan bir kimsenin bilişim sistemleri aracılığıyla da devlete karşı isyan sayılabilecek mahiyette yazı, görsel veya video paylaşması, bağı kapsamında değerlendirilemez.

²⁶⁶ Kâsânî, a.g.e., c. 7, s. 140.

- İsyanı gerçekleştirenlerin birden fazla kimseler olması şarttır. Bilişim sistemleri aracılığıyla düzenlenen isyan suçlarının da tek bir kişinin hareketi ile gerçekleşmesi mümkün değildir. 15 Temmuz'da gerçekleştirilen kalkışma hareketinde isyancıların, bilişim sisteminde bir uygulama olan bylock kullanarak organize olmaları, haberleşmeleri ve bu sayede halkı sosyal medya üzerinden yaptıkları çeşitli paylaşımlarla kışkırtmaları isyan hareketinin tek kişi ile değil bir toplulukla yürütüldüğünün göstergesidir.

- İsyanın kuvvet yardımı ile gerçekleşmesi gerekir. Nitekim 15 Temmuz kalkışmasında isyancılar, devletin siyasi ve askerî tüm gücünü kullanarak devlete karşı koymuşlardır. 15 Temmuz kalkışmasına destek vermek amacıyla sosyal medya hesaplarında paylaşımlarda bulunanlar, kuvvet kullanan bu örgütün suçuna ortak olarak isyan suçuna teşebbüs etmiş sayılmaktadırlar. Hanefilerin görüşüne göre ise isyan suçuna teşebbüs dahi, gerçekleşmiş bir isyan suçunun cezası ile cezalandırılmaktadır.

- İsyân suçunun gerçekleşmesinde aranan en önemli unsurlardan bir tanesi de eylemlerini bir teville dayalı olarak planlamalarıdır. Bir topluluk yönetime karşı isyan gerçekleştirmeyi planladığında belli bir ideolojilerinin bulunması kaçınılmazdır. Gerek bilişim sistemleri aracılığıyla isyan hareketlerinde bulunanlar olsun, gerekse bu hareketleri sosyal medya hesaplarında destekleyenler olsun hepsinin ideolojisi birdir.

- Suçun devlete isyan kapsamında değerlendirilebilmesi için devlet başkanının İslami koşullara uygun olarak göreve gelmiş olması ve daha önce ifade ettiğimiz gerekli vasıfları taşıması gerekmektedir. Bahsi geçen yöntemlerden biriyle seçilen ve gerekli şartları taşıyan devlet başkanına sosyal medya platformunda isyan anlamı taşıyan paylaşımlar yapıldığı takdirde başkanın isyan suçunu bastırma, gerekirse kuvvet kullanma ve devlete isyan suçuna karşılık ta'zir cezası uygulama hakkı doğmaktadır. Bu, sadece sosyal medya hesapları aracılığıyla isyan içerikli paylaşımlarda bulunmak şeklinde değil, daha önce de ifade ettiğimiz gibi bazı program ve uygulamalar aracılığıyla organize olma ve taraftar toplama şeklindeki faaliyetlerle de gerçekleştirilebilmektedir.

- Devlet başkanı İslami değerlere dikkat eden, adaletten ayrılmayarak halkına zulmetmeyen bir yönetici olmalıdır. Bilişim sistemleri aracılığıyla

görevlerini kâmilten yerine getiren devlet başkanına ayaklanma sayılacak faaliyetler göstermek de suç sayılmaktadır.

2.3.3.2. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen İsyân Suçlarının Hükmü

Devletin birliğini ve bütünlüğünü bozmaya yönelik suçlar, geniş kitlelere ulaşma imkânı sunan sosyal medya platformlarında daha yaygın şekilde işlenmektedir. Bunun örneklerini, ‘sosyal medya devrimi’²⁶⁷ diye tanımlanan 2011 yılındaki isyan hareketlerinin çıkmasıyla sosyal medyanın daha etkin bir mecra haline geldiği Arap Baharında, 2012 yılının Mayıs ayındaki Türkiye’de twitter kullanıcılarının hızla çoğaldığı bir tür kalkışma sayılabilecek Gezi Olayları ve 2016 yılındaki bylock isimli uygulama üzerinden organize olan kişilerin yürüttüğü 15 Temmuz kalkışmasında ve dünya üzerinde birçok devletin buna benzer yaşadığı olaylarda daha net görebilmekteyiz.

Çağımızın yaygın problemi haline gelen bilişim suçları, devlete isyan boyutunda işlendiği vakit elbette ki bu suç cezasız kalmayacaktır. İslam hukukundaki bağyin mahiyetini, gerçekleşme şartlarını sıraladıktan sonra bu suçun ta’zir kapsamında cezalandırıldığını görmekteyiz.

Devletin güvenliğine karşı bilişim sistemleri aracılığıyla isyana sebep olmak ve sadece teşebbüs aşamasında kalan girişimler bağy suçu kapsamında değerlendirilmektedir. Yukarıda ifade ettiğimiz Şari’in bağy suçunu yasakladığı ayet ve hadislerde bağy suçunun kanuniliği ortaya çıkmaktadır. Bu suçun maddi unsuru ise kuvvet sahibi Müslüman bir topluluk tarafından meşru devlet başkanına bir te’vile dayanarak ayaklanılmasıdır. Ancak Hanefi mezhebine göre bu fiile teşebbüs ve isyana hazırlık hareketleri de isyan suçuna dâhil olmakta, dolayısıyla bilişim sistemlerini kullanarak kalkışmaya sebep olacak fiiller ve buna teşebbüs de netice ile aynı durumda olarak maddi unsur sayılmaktadır.²⁶⁸

²⁶⁷ Babacan, Mehmet Emin, Haşlak, İrfan, Hira, İsmail, Sosyal Medya ve Arap Baharı, Sakarya Üniversitesi Akademik İncelemeler Dergisi, Sakarya, 2011., c. 6, sa. 2, s. 77.

²⁶⁸ Kâsânî, a.g.e., c. 7, s. 140.

Kişinin akıllı ve ergen olması halinde, bir toplulukla birlikte hareket etmek suretiyle kuvvet kullanması, silah kullansın ya da kullanmasın devlet başkanına yıldırma politikası uygulayarak, hedefledikleri belli bir ideoloji doğrultusunda meşru bir şekilde yönetime gelmiş ve sorumluluklarını yerine getiren bir devlet başkanına sosyal medya hesaplarından isyan sayılacak yazı, resim, video paylaştığı, toplumu da bu paylaşımlarıyla isyana ortak edip devlete karşı galeyana getirdiği takdirde yol açtığı zarara göre günümüz şartlarına uygun olarak hapis cezası verilmesi mümkündür.

Bilişim sistemleri aracılığıyla gerçekleştirilen bu suçlar, devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik işlenen fiiller olup, bu araçlarla bir suçu öven, iyi gördüğünü söyleyen, halkı isyana tahrik eden, anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs ederek hükümete başkaldıran ya da buna teşebbüs eden kimsenin hapis cezası ile cezalandırılması caydırıcılık adına etkin bir ceza olacağı kanaatindeyiz.

Bilişim sistemleri aracılığıyla direkt isyan çıkarılamasa da isyana teşebbüs fiilleri gerçekleştirilebilir ya da halkın devlete karşı ayaklanmasına yol açabilir. İsyana başarıya ulaştığı takdirde faillerin cezalandırılması mümkün olmayacağından isyan suçuna hazırlık aşaması da tehlike olarak kabul edilmekte ve bu tür hareketlerin engellenmemesi durumunda Müslüman toplumun can ve mal kaybına uğrayarak zarar göreceği endişesinden dolayı isyan hareketlerinin bastırılmasına hatta bu amaçla cezalandırılmasına cevaz verilmektedir.²⁶⁹ Sebep olunan isyanda failler silahlanır ve toplumda can kaybına sebep olurlarsa devletin bu aşamada isyancılara karşı ateş açmasına cevaz verilmektedir. Yakalanan isyancıların bırakılması durumunda onları destekleyen bir kuvvet olup, yeniden bir isyana kalkışacağı kesin ise devlet başkanının faillerin öldürülmelerinde fayda gördüğü takdirde öldürülmelerine hükmetmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak yakalanan kişinin daha sonradan katılabileceği bir grup yoksa öldürülmelerine gerek yoktur.²⁷⁰

²⁶⁹ Akalın, a.g.e., s. 212.

²⁷⁰ Serahsî, a.g.e., c. 10, s. 126, Kâsânî, a.g.e., c. 7, s. 141.

Günümüzde kanunlarını İslam hukukuna göre düzenlediğini ifade eden Müslüman devletlerde isyan veya isyana teşvik edici hareketler cezalandırılmaktadır. Bu çerçevede yapılan uygulama örneklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

İran’da Cumhurbaşkanına hakaret suçu sivil itaatsizlik kapsamında değerlendirilerek ya kırbaç cezası ile ya da hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Hatta rejim karşıtı bir görünüm sergilendiğinde idam cezası uygulanmaktadır.²⁷¹

Birleşik Arap Emirlikleri’nde, whatsapp üzerinden devletin itibarına zarar verme ve alaya alma kastıyla şiir yazdığı gerekçesiyle bir Ummanlıya 3 yıl hapis ve 50 bin dirhem para cezası uygulanmıştır.²⁷²

Suudi Arabistan’da Twitter üzerinden devlet aleyhinde kamuoyunu etki altında bırakacak şekilde yönetime hakaret, ülkenin egemenliğiyle ilgili bazı kararları eleştirme ve terörle mücadele ile ulusal güvenlik konusunda suçlu bulunan kişilere destek vermek, Şura rejimini kötülemek ve Yemen’deki Husilere karşı savaşa ilişkin fitne yaymak gerekçesiyle paylaşım yapan bir kişi sosyal medya hesabının kapanması, elindeki telefona el konulması ve yurt dışına çıkma yasağı ve 6 yıl hapis cezası ile cezalandırılmış, ayrıca 6 yıl boyunca sosyal medyada hesap açma veya yazmaya yasak getirilmiştir.²⁷³

2.4. Devletin Güvenliğine Karşı İşlenen Bilişim Suçları Kapsamında Terör Suçları

İlk olarak devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçları kapsamında gerçekleştirilen terör suçlarını, modern hukuktaki mahiyetini ortaya koyarak bu husustaki cezaî yaptırımlara değineceğiz. Daha sonra İslam hukukunda terör suçlarının mahiyeti kapsamında hırâbe suçuna değinerek, gerçekleşme şartlarını sıralayıp, hukuki dayanakları ile birlikte İslam hukukundaki cezaî yaptırımına yer vereceğiz. Son olarak devletin güvenliğine karşı işlenen bilişim suçları kapsamında terör suçlarının hırâbe açısından fikhî tahlilini yapacağız.

²⁷¹ www.artigercek.com/haberler/iran-daki-devrim-degil-sivil-itaatsizlik (3.1.2019.)

²⁷² www.milliyet.com.tr/bae-de-whatsapp-cezasi/dunya/detay/2201975/default.htm (3.1.2019.)

²⁷³ www.haberler.com/suudi-arabistan-da-sosyal-medya-uzerinden-devlete-10612273-haberi/ (3.1.2019.)

2.4.1.Modern Hukukta Terör Suçları ve Yaptırımları

Terörizm, ‘Mevcut düzeni illegal yollardan değiştirmek amacıyla cebir ve şiddet kullanarak bireylerde büyük çaplı korku ve paniğe sebep olan örgütlü bir eylem durumudur.’²⁷⁴ Her ne kadar devletin güvenliğine karşı tehlike olmaları bakımından isyan suçuyla benzese de terörün amacı, ideolojilerini ortaya koymak amacıyla düzenledikleri eylemlerle hedef aldıkları sivillerdir. Bir toplumu oluşturan bireylerin güvenliği de devletin güvenliği demektir. Bir grubun, devletin güvenliğini tehdit edecek ölçüde tehlikeli bir terör örgütü sayılabilmesi için, şiddet kullanarak yahut şiddet ile tehdit ederek korku sağlayan, hedeflerine uygun olarak araç gereç (patlayıcı maddeler ve silah) bulunduran birden fazla üyenin devamlılık gösterdiği bir örgüt olması gerekmektedir.

Siber terörizm faaliyetlerine tatbik edilecek yaptırım hususunda, Türkiye’de müstakil bir düzenlemeye rastlanmasa da, Terörle Mücadele Kanunu’nda fiziksel terör gibi suçların bilişim sistemleri aracılığıyla işlenmesi, cezanın ağırlaştırıcı hali olarak düzenlenmiştir.²⁷⁵ Bununla birlikte bazı terörist faaliyetlere uyguladığı ceza bakımından Yargıtay kararlarından faydalanmak da mümkündür.

Yargıtay’ın ilk ‘Bylock’ tespiti gerekçeli kararında FETÖ soruşturmalarında tutuklular hakkında tahliye kararı veren iki hâkim hakkında soruşturma başlatılarak, defalarca bylock uygulamasına giriş yaptıkları tespit edildikten sonra bylock kullanımını FETÖ üyeliği sayan bu karara göre FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olmak ve bu örgütün faaliyeti kapsamında görevde yetkiyi kötüye kullanmak suçlarından mahkûmiyetlerine karar verilmiştir.²⁷⁶

Yargıtay bir kararında yine; sosyal paylaşım sitesinde silahlı terör örgütü propagandası yapan kişiye verilen cezada artırım yapılması gerektiğine hükmetmiştir.²⁷⁷ Facebook gibi sosyal ağlar üzerinden PKK terör örgütünün elebaşı Abdullah Öcalan’ın açık bir biçimde görsellerinin paylaşılması ve beğenilmesi ile

²⁷⁴ Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Sınırşan Örgütlü Suç ve Teröre Karşı Uluslararası İşbirliği Semineri, Seminer Serisi 1, Ankara, 2013, s. 21.

²⁷⁵ Kara, Aydın ve Oğuz, a.g.e., s. 10.

²⁷⁶ www.aa.com.tr/tr/turkiye/yargitayin-ilk-bylock-tespiti-gerekceli-kararda/842768 (9.2.2019)

²⁷⁷ Yargıtay 9. Ceza Dairesi - Karar No: 2013/2924 (Taşdemir, a.g.e., s. 744-745.)

benzer dokümanların bulundurulması nedeniyle savcı sanığın ‘terör örgütü propagandası yapmak’ suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir.²⁷⁸

Bahsi geçen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. maddesinde, terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmakta, suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi durumunda, verilecek ceza yarı oranında artırılmaktadır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmese dahi, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde; örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması ya da taşınması, slogan atılması, ses cihazları ile yayın yapılması, terör örgütüne ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi de bu hükümlere göre cezalandırılmaktadır.

Türkiye’de siber terörizm, T.M.K.’nın 7. maddesi dışında, devlete isyan hareketlerinde isyancılara uygulanan T.C.K.’nın 302 (Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak), 307 (Askerî tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma), 309 (Anayasayı ihlal), 311 (Yasama Organına karşı suç), 312 (Hükümete karşı suç), 313. (Türkiye Cumhuriyeti hükümetine karşı silahlı isyan) maddelerindeki suçların işlenmesi için terör örgütü oluşturulduğu takdirde bu grup, silahlı örgüt sayılmakta ve işlenen suçlar da terör suçları kapsamında değerlendirilerek 314. maddeye göre cezalandırılmaktadır.²⁷⁹

Silahlı örgüt üyeliği suçunun soyut bir tehlike suçu olarak düzenlendiği 314. maddede bahsi geçen maddelerdeki suçları işlemek için silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan on beş yıla kadar, örgüte üye olanlar, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

Siber terör suçlarının en çok yaşandığı ve bu durumdan halkın oldukça endişe duyduğu ABD’de siber suçlar kapsamında anti-terör yasası çıkartılmış ve

²⁷⁸ T.M.K. 7/2 ve T.C.K. 43/1, 53/1, 58/9, ve 63. Maddeler, www.ntv.com.tr/turkiye/sosyal-medyada-terror-orgutu-propagandasina-hapis-cezasi,JX9WBobQW0u82DIBu9bX7g (9.2.2019)

²⁷⁹ Orhan, Fatih, İslam Hukuku ve Türk Hukukunda Siyasi Suç Kavramı, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2018, c. 11, sa. 58, s. 870.

ABD’de bulunan network sistemi üzerinden yapılan saldırıların kovuşturması da FBI tarafından yapılmaktadır.²⁸⁰ İsviçre’de siber terörizm ve teknolojik suçlarla mücadeleyle ilişkin, ‘Federal Ceza Yasası’ ve ‘Haksız Rekabet Yasası’ adı altında iki federal yasa mevcuttur.²⁸¹ Kanada’da siber terörizm ve benzeri teknolojik suçlar mevcut ceza kanunu kapsamında işlem görmektedir. Ceza Kanununda 1985 yılından itibaren yapılan değişikliklerle bu tür faaliyetler de suç kapsamına alınmıştır.²⁸²

Görüldüğü üzere dünya üzerinde gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede bilişim suçlarıyla alakalı doğrudan ya da dolaylı olarak yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Günümüzde siber terör daha çok propaganda amaçlı kullanılmakta iken, gelecekte bilişim sistemi araçları kullanılarak insan ölümlerine yol açacağı tahmin edilmektedir. Şu an tahmin yürütülen terör suçlarıyla alakalı müstakil bir yasa düzenlemesi mevcut değilse de öngörülen cezaların, bu suçlar gerçekleştiği takdirde uygulanma imkânı bulabileceği mümkün görülmektedir. Bu kapsamda ülkelerin mevcut yerel ceza uygulamalarının yanı sıra siber terörizme uygulanacak yaptırımlar açısından, uluslararası kurumlar ile koordinasyon ve işbirliği de fayda sağlayacaktır.²⁸³

2.4.2. İslam Hukukunda Terör Suçları ve Yaptırımları

Terör suçları Kur’an’da ve sünnette doğrudan ismi geçmese de, şartları ve mefhumunun aynı manayı ifade etmesi açısından klasik İslam hukuku kaynaklarında ‘**hırâbe**’ (yol kesme, kat’ut-tarik, kutta’ut-tarik) başlığı altında değerlendirilmektedir. Bu sebeple ilk önce hırâbenin tanım ve mahiyetine değindikten sonra gerçekleşebilme şartları, hukuki dayanakları ve hükmüne yer vereceğiz.

²⁸⁰ Peker, Bekir, Bilişim Suçları ve Bilişim Güvenliğinin Ulusal ve Uluslararası Boyutu, Konya, 2010, s. 75.

²⁸¹ Tulum, a.g.e., s. 63.

²⁸² Tulum, a.g.e., s. 64.

²⁸³ Ersoy, Kerem, Siber Terörle Bir Mücadele Modeli, www.siberteror.org/siberteror2017/files/KeremErsoy.pdf (22.3.2019).

2.4.2.1. Hırâbe Suçunun Tanım ve Mahiyeti

Hırâbe sözlükte, ‘saldırganlık, yağma, güvenli bölgeye korku salmak²⁸⁴ ve bir kimsenin malını elinden alıp, onun elinde bir şey bırakmamak’²⁸⁵ demektir. Tamamen hırsızlıkla alakalı olmadığı halde, günahının büyüklüğünü ifade etmek için büyük hırsızlık diye ifade edilen hırâbe; İslam devletinde Müslüman ve zimmîlerin, mallarını ellerinden zorla ve açıktan almak, canlarına kastetmek, halkı korkuya düşürmek için bir kişi ya da grup tarafından silahlı veya silahsız meskûn mahalde ya da başka bir yerde yollarının kesilmesidir.²⁸⁶

Hırâbe ile ilgili yapılan tanımlardan hareketle bu suçun üç şekilde işlendiği görülmektedir: Birincisi; insanların yollarını keserek öldürmek, ikincisi; mallarını almak suretiyle yol kesmek, üçüncüsü ise insanlar arasında sadece korku ve paniğe sebep olmaktır.

2.4.2.2. Hırâbe Suçunun Hukuki Dayanağı

Hırabe suçu Kitap ve sünnette yasaklanmıştır.

*‘Allah ve Rasulüne karşı savaşanların ve yeryüzünde (hak) düzeni bozmaya çalışanların cezası ancak ya (acımadan) öldürülmeleri, ya asılmaları yahut el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi yahut da bulundukları yerden sürülmeleridir. Bu onların dünyadaki rüsvalığıdır. Onlar için ahirette de büyük azap vardır. Ancak siz kendilerini yenip ele geçirmeden önce tövbe edenler müstesna. Biliniz ki Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.’*²⁸⁷

Burada suçun Allah ve Rasulüne savaş açmak olduğu belirtilmiştir. Gerçekte Allah’a savaş açmak mümkün görülmediğinden hareketle burada ifade edilmek istenen İslam’a savaş açılmasıdır. Rasulüne savaş açmak, devlet başkanına savaş açmak demektir. Devlet başkanına savaş açmak ise devlete, yani devletin güvenliğine savaş açmaktır. Yani Allah ve Rasulüne savaş açmak, birçok surette

²⁸⁴ Mustafa, a.g.e., c. 1, s. 163, Hasan Ramazan, Şerif Abdulhamid, el-İrhâbu’d- Devlî ve Esbâbuhû ve Turuku Mükâfahatihi fi’l Fıkhî’d-Devlî ve’l-Fıkhî’l-İslâmî, c. 3, sa, 31, s. 1124.

²⁸⁵ Bardakoğlu, Ali, Eşkıya, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1995, c. 11, s. 463.

²⁸⁶ Ebû Zehra, a.g.e., s. 128.

²⁸⁷ Mâide, 33.

devletin güvenliğini zedelenmesi anlamına gelmektedir. Devlet bakanına savaş açmanın yanı sıra insanların can, mal ve yol güvenliğini zarar görmesi de devletin güvenliğini etkileyen bir durumdur. Zira bir toplumdaki bireylerin güven içerisinde olmaması, devlet güvenliğini de bu durumdan etkilenmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır.²⁸⁸ Hırâbe suçunun büyük hırsızlık olarak nitelendirilmesi de, hem devlet başkanının hem de toplumdaki bireylerin güvenliğini zedelenmesinin devletin güvenliğini açıktan etkilediği bu durumun vahametini ortaya koymak içindir.

Sözü geçen ayetin nüzul sebebi ise hadis kaynaklarında şöyle ifade edilmektedir:

Müslüman olduklarını ifade eden Ureyneliler fakirliklerini ve hastalıklarını dile getirmek üzere Medine’de olan Hz. Peygamber (sav)’e geldiklerinde onlara beytülmale zekât olarak verilen develerin süt ve idrarlarından içmelerini tavsiye ediyor. Onlar da bunun üzerine gidip develerin sütlerinden ve idrarlarından içerek sağlıklarına kavuştuktan sonra dinden çıkıp develerin çobanlarını öldürerek develeri çalıyorlar. Bu sırada yol kestikleri ve tecavüzde bulundukları da rivayet edilmektedir. Bu haberi alan Hz. Peygamber (sav)’in işledikleri suçlardan dolayı gözlerine mil çekilip el ve ayakları çaprazlama kesildikten sonra güneş altına terk edilmelerini istediği ve nihayetinde öldükleri rivayet edilmektedir.²⁸⁹

Nitekim Rasulullah (sav) de ‘*Bize silah çeken bizden değildir*’²⁹⁰ buyurarak bu hareketin İslam toplumu ile bağdaştırılamayacağını ifade etmiştir.

2.4.2.3. Hırâbe Suçunun Gerçekleşme Şartları

Haddi gerektiren suçlar içerisinde yer alan hırâbe (yol kesme) suçuna ceza tatbik edilebilmesi için gereken şartları, bazılarında ihtilaf olmakla beraber aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

²⁸⁸ Ebû Zehra, a.g.e., s. 126.

²⁸⁹ Buhârî, Muhârebîn, 1-3. Râzî, Hasan b. Hüseyin et-Teymî, Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-Arabî, Beyrût, H. 1420, c. 11, s. 345.

²⁹⁰ Buhârî, Fiten, 7.

- **Akıl ve Buluğ:** Fail, akıl sahibi ve buluğa ermiş olmalıdır.²⁹¹
- **İslam:** Mağdur, İslam ülkesi vatandaşı olan Müslüman ya da zimmi olmalıdır.²⁹²
- **Erkek Olmak:** Hanefi fikhında zâhîrî’r-rivayeye göre failin erkek olması şart koşulmuştur. Ancak suçlunun kadın ya da erkek olması hususunda İslam hukukçularının çoğunluğuna göre fark yoktur.²⁹³ Hanefi âlimlerinden Tahâvi ve diğer mezhep imamaları, kadınların da erkeklerle eşit derecede oldukları yönünde fikir birliği etmişlerdir.²⁹⁴
- **Akrabalık:** Fail ile mağdur arasında akrabalık bağı ya da ortaklık bulunmamalıdır. Zira akrabalara ve ortaklara birbirlerinin mallarını alma izni verilmiştir.²⁹⁵
- **Suçun Açıkta İşlenmesi:** Suç, açıktan ve şiddet kullanılarak işlenmiş olmalıdır. Bu şart büyük hırsızlık diye isimlendirilen hırâbeyi, gizlice almak şartı bulunan âdi hırsızlıktan ayırmak içindir. Ancak Maliki ve Hanbelî fakihleri, gizli olarak işlendiğinde korunmanın mümkün olmayacağını belirterek gizli bir şekilde gerçekleştirileni de hırâbe suçu saymıştır.²⁹⁶
- **Bir Kişi veya Topluluk Olması:** Hırâbe suçunda bağı suçundaki gibi topluluk şartı aranmamaktadır. Fail bir kişi de olabilir, birden fazla da olabilir.²⁹⁷
- **İslam Devleti:** Suç, İslam ülkesinde işlenmiş olmalıdır.²⁹⁸
- **Meskûn Mahal Harici:** Mütেকaddim Hanefi âlimlerine göre suç, şehre uzak bir yerde işlenmelidir. Zira şehrin içinde asayiş sağlanmakta ve bu tür suçların işlenmesi durumunda insanların yardım ile müdahale etmesi mümkün olmaktadır. İmam Ebû Yusuf’un da aralarında bulunduğu diğer bir gruba göre ise hırâbe suçunun işlenmesi için şehir dışında gerçekleşmesine gerek yoktur, bilakis şehrin içinde yapılan zorbalık, yağma ve baskın durumunda mağdurun yardıma

²⁹¹ Mevsilî, a.g.e., c. 4, s. 116.

²⁹² Müste’men hakkındaki çoğunluk görüşe göre ise harbiler gibi mal dokunulmazlığı bulunmadığından, suçlu had cezasına muhatap olmamakla birlikte terör kapsamında korkutma, mal çalmak ve adam öldürmek suçları gerçekleştirdiğinde ta’ziren ayrı ayrı cezalandırılır. (Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 419)

²⁹³ İbni Kudâme, a.g.e., c. 8, s. 298.

²⁹⁴ Serahsî, a.g.e., c. 9, s. 197.

²⁹⁵ Kâsânî, a.g.e., c. 7, s. 91-92.

²⁹⁶ Bardakoğlu, Eşkiya, a.g.e., s. 464, İbni Âbidin, a.g.e., c. 8, s. 361, Udeh, a.g.e., c. 2, s. 638.

²⁹⁷ İbni Âbidin, a.g.e., c. 8, s. 362.

²⁹⁸ Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 421.

muhtaç olması mümkün görülmektedir. Bazıları ise, şehir merkezinde işlenen hırâbe suçunu kamu düzenini ihlalden dolayı daha ağır suç saymaktadır.²⁹⁹ Kâsânî'ye göre İmamı Azam Ebû Hanife ile İmam Ebû Yusuf arasındaki ihtilaf, yaşadıkları dönemden kaynaklanmaktadır. Ebû Hanife döneminde şehir merkezinde güvenlik sağlanabilirken Ebû Yusuf döneminde sağlanamaz hale gelmiştir.³⁰⁰ İbni Âbidin'e göre ise fetva İmam Ebû Yusuf'un rivayeti doğrultusunda verilmekte, suçun silahlı ya da silahsız, şehir içinde veya dışında işlenmesi fark etmemektedir.³⁰¹

- **Silah:** İmam Ebu Hanife ve bazı âlimler, hırâbe suçunun işlenmesinde silah kullanılmasını şart koşturmaktadır. Çoğunluğa göre ise, silahsız olarak bu suçun işlenmesi mümkündür. Nitekim Serahsî de yol kesmede öldürmede kullanılan aletlerin hepsinin bir³⁰² olduğunu belirterek İmam Ebû Yusuf'un görüşünü desteklemektedir.

- **Tövbe:** Suçlular, tövbe ederek kendileri gelip teslim olmamalıdır. Çünkü tövbe haddin uygulanmasına manidir.³⁰³

2.4.2.4. Hırâbe Suçunun Hükümü

Eşkıyaların ve yeryüzünde fesat yayan kimselerin İslam hukukundaki durumu, 'Allah ve Rasulüne karşı savaşırlar'³⁰⁴ ayetinin tefsirine göre, savaşırlar kelimesinin muhatabı olan yol kesenlere tatbik edilen hırâbe haddidir.³⁰⁵ İslam hukukunda cezası Şâri' tarafından belirlendiği için had cezaları kapsamında değerlendirilmektedir. Hırâbe suçunda teşebbüs had cezası kapsamında değerlendirilemez, zira suçun tamamen gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Ancak hırâbe suçunu gerçekleştirmek için bulunduğu girişimler de işlediği fiil miktarınca cezalandırılır.³⁰⁶ Suçu organize edenler ile faillere suç ortaklığından dolayı aynı ceza tatbik edilir. Hırâbe suçu dört şekilde işlenebilmektedir:

²⁹⁹ Bardakoğlu, Eşkıya, a.g.e., c. 11, s. 464.

³⁰⁰ Kâsânî, c. 7, s. 92.

³⁰¹ İbni Âbidin, c. 1, s. 815 ve c. 3, s. 232.

³⁰² Serahsî, c. 9, s. 202.

³⁰³ Mevsilî, Abdullah b. Mahmud, el-İhtiyâr li-Ta'lîli'l-Muhtâr, Dâru'l- Erkam, Beyrût, c. 4, s. 116.

³⁰⁴ Mâide, 33.

³⁰⁵ Miftâh, Ali Ömer, Abbas, İman Muhammed, Hüsnâ, Ahmed Muhammed, el-İrhâbu fi'l-İslâmî ve'l-Ğarbi, Ulûmu's- Şerîati ve'l-Kânun, Ürdün, 2015, c. 42, sa. 2, s. 530.

³⁰⁶ Udeh, a.g.e., c. 1, s. 350-351.

1. Halkı yalnızca korku ve paniğe düşürmek,
2. Mallarını çalmak,
3. Yalnızca öldürmek,
4. Hem mallarını çalmak hem de öldürmek.³⁰⁷

Görüldüğü gibi hırâbe suçu bu dört biçimden biri ile gerçekleştirilebilir ya da hepsi aynı anda gerçekleşebilir. İnsanların malına ve canına yönelik işlenen bir suç olmasa bile kamu düzeninin ve yol güvenliğinin ihlal edilmesi bile suça tabidir.

Hırâbe suçunun cezası hususunda iki temel görüş vardır. Malikiler ile farklı görüşlere sahip olan Hanefi, Şafii ve Hanbelîlerin görüşleri şu şekildedir:

Mâide 33'te geçen ayete göre verilecek cezalar arasındaki 'veya' anlamına gelen 'و' edatı, cezalar arasında tercih yapmak manasında değil, tertip manasında gelmiştir. Buna göre; hırâbe suçu kapsamında işlenen her suçun, ağırlığına göre cezalandırılması gerekmektedir. Malikiler ise 'و' edatını tahyîr anlamında yorumlamış, yani cezayı uygulayacak kimsenin takdirine göre zikredilen cezalardan herhangi birinin uygulanabileceğini savunmuştur.³⁰⁸ Bu bağlamda:

1. *Suçlu yalnızca kamu düzenini ihlal edip, insanları korku ve paniğe sürüklediğinde;* Hanefi ve Hanbelîlere göre yalnızca sürgün cezası verilmektedir. Hanefiler sürgün cezasını halini düzeltene kadar suçlunun hapsedilmesi, Hanbelîler ise suçlunun halini düzeltene kadar bulunduğu şehirden başka bir şehre gönderilmesi olarak yorumlamışlardır.³⁰⁹ Şafiler ise sürgün ya da ta'zir cezası verilebileceği görüşünü benimsemiştir.³¹⁰ Malikiler ise, cezayı uygulayacak kişinin maslahata göre hareket edip, zikredilen cezalardan herhangi birini uygulayacağı fikrine sahiptir.³¹¹
2. *Suçlu yalnız insanların mallarını çaldığında;* çalınan mal nisap miktarına ulaştığı takdirde, Hanefi, Şafii ve Hanbelîlere göre âyette belirtildiği

³⁰⁷ Bilmen, a.g.e., c. 3, s. 289.

³⁰⁸ İbni Rüşd, Ahmed b. Reşad, Bidâyetü'l-Müctehid, Dâru'l-Hadîs, Kahire, 2004, c. 4, s. 239.

³⁰⁹ Serahsî, c. 9, s. 199, Kâsânî, c. 7, s. 93.

³¹⁰ İbni Rüşd, a.g.e., c. 4, s. 239, Yiğit, a.g.e., s. 79.

³¹¹ Zerkânî, Yusuf b. Ahmed, Şerhu'z-Zerkânî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, 2002, c. 8, s. 110-111, Udeh, a.g.e., c. 2, s. 648.

şekilde sağ el ve sol ayak bilekten çaprazlama kesilmesi gerekir.³¹² Malikiler ise yine bu konuda hırsızlık şartlarını taşıdığı halde hâkimin yetkisine bırakılarak öldürülmeleri, asılmaları ya da el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi gerektiği görüşündedirler.³¹³

3. *Suçlunun yalnızca adam öldürmesi halinde;* cumhura göre ölüm cezası uygulanması gerekirken,³¹⁴ Malikilere göre ya ölüm ya da asma cezası arasında hâkim muhayyedir.³¹⁵

4. *Suçlu hem adam öldürüp hem de mal çaldığında;* cumhura göre asma ve öldürme cezası beraber uygulanır, el ve ayak kesme cezası uygulanmaz.³¹⁶ Malikilere göre ise, hâkim asma ve öldürme ile yalnızca ölüm cezası vermek hususunda muhayyedir.³¹⁷

2.4.3.Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Terör Suçlarının Fıkḥî Tahlili

Gelişen teknoloji ile birlikte suçların değişime uğraması sonucu ortaya çıkan siber terörizmin siyasi otoriteye dolaylı bir kalkışma olması açısından hırâbe kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.³¹⁸ Hırâbe suçlarından hırsızlık ve halkı korkutup toplum içerisinde paniğe sebep olmak suçları günümüzde bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirilebilmektedir. Siber teröristler bilişim sistemlerini kullanarak örgütün propagandasını yapmak, devlet başkanını ya da halkı ölüm ya da zarar vermek ile tehdit etmek ve şantaj suçlarını işlemektedir. Gelecekte ise siber ortamda insan ölümlerine sebep olacak uygulamaların üretimi ya da teröristlerin siber ortamı kullanarak insan öldürmesine varıncaya kadar birçok terör faaliyetlerinin bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirileceği öngörülmektedir.

³¹² Serahsî, a.g.e., c. 9, s. 200, Şafî, a.g.e., c. 8, s. 265, İbni Kudâme, a.g.e., c. 10, s. 311.

³¹³ Udeh, a.g.e., c. 2, s. 651, Bardakoğlu, Eşkiya, a.g.e., c. 11, s. 464-466, Zerkânî, a.g.e., c. 8, s. 110-111.

³¹⁴ Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 423, İbni Kudâme, a.g.e., c. 10, s. 304.

³¹⁵ İbni Rüşd, a.g.e., c. 4, s. 239, Yiğit, a.g.e., s. 80.

³¹⁶ Udeh, a.g.e., c. 2, s. 652.

³¹⁷ İbni Rüşd, a.g.e., c. 4, s. 239, Udeh, a.g.e., c. 2, s. 653.

³¹⁸ Udeh, a.g.e., c. 2, s. 675.

Bu kısımda devletin güvenliğine karşı bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen terör suçlarının İslam hukukundaki hırâbe suçu ile benzeme yönlerini karşılaştırıp verilebilecek hükmü tahlil edeceğiz.

2.4.3.1. Terör suçları ile Hırâbenin Şartları Açısından Benzeme Yönleri

Klasik İslam hukuku eserlerinde ‘hırâbe’ kavramı ile ifade edilen suç ile terör suçlarını mukayese ettiğimizde özetle aşağıdaki benzeme yönlerine ulaşabiliriz:

- Hırâbe suçunda suçlu kimsenin akıl sahibi ve buluğa ermiş olması gerekmektedir. Terör suçlarında da bilişim sistemini kullanarak terörist faaliyetler gerçekleştiren kişinin akıl sahibi ve buluğa erişmiş olması gerekmektedir, aksi takdirde akıl hastası, akıl zayıflığı olan kişi ya da küçük çocuğun bilişim sistemlerini kullanarak terör eylemleri gerçekleştirmesi düşünülemez.
- Hırâbe suçunda mağdurun İslam ülkesi vatandaşı olan Müslüman ya da zimmî olması gerekmektedir. Terör suçlarında da bilişim sistemi üzerinden terör faaliyetleri gerçekleştiren kişilerin İslam ülkesine bağlı Müslüman ya da zimmî bireyleri hedef almış olmaları gerekmektedir. Bu şart, faile İslam ceza hukukunun tatbik edilebilmesi için gerekmektedir.
- Hırâbe suçunda Hanefilerin zahir olan görüşüne göre kadınların, yol kesme faaliyetleri gerçekleştirebilecek kuvvete sahip olmamasından dolayı failin erkek olması şarttır. Hanefî âlimlerinden Tahavi ve diğer mezhep imamı ise kadınların da erkeklerle eşit derecede oldukları yönünde fikir birliği etmişlerdir. Terör suçlarında, kadınların günümüz şartlarına göre güç ve kuvvetlerinin karşılayabileceği türden silahların bulunma ya da silah kullanmayı gerektirmeyen yalnızca bilgisayar aracılığıyla bu tür suçların işlenebilme özelliğinden dolayı Ebû Hanife ve İmam Muhammed’in iyimser yaklaşımının sonuçsuz kaldığını ve erkek ile kadının eşit derecede cezalandırılması gerektiğini belirten İslam hukukçuları bulunmaktadır.³¹⁹ Günümüzde kadın teröristlerin de erkekler kadar yoğunlukta oldukları görülmektedir. Özellikle zarar görmeyecekleri ve fiziki kuvvet kullanma gibi bir durum söz konusu olmadığı siber alanda; terör propagandası yapmaları, halkı

³¹⁹ Çolak, a.g.e., s. 129.

korku ve paniğe düşürecek şekilde tehdit edip, şantaj yapmaları ya da mağdurun ölümüyle sonuçlanabilecek terör faaliyetleri yürütmeleri daha kolaydır. Dolayısıyla geçmişte hırâbe suçunu işlemek için gücü bulunmayan kadınlara günümüz şartları çerçevesinde eşit derecede ceza uygulanabileceği sonucu çıkarılabilmektedir.

- Hırâbede suçun açıktan ve şiddet kullanılarak işlenmiş olması gerekmektedir.³²⁰ Bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen terör suçlarında eylemler web sitelerden ya da sosyal medya hesaplarından herkes tarafından görülebilecek şekilde açıktan gerçekleştirilmekte ve direkt şiddet kullanılmasa da başkalarının şiddet kullanmasına sebep olabilmektedir.

- Hırâbe suçunda bağı suçundaki gibi topluluk şartı aranmamaktadır. Fail bir kişi de olabilir, birden fazla da olabilir.³²¹ Günümüzde terör suçlarında bir kişinin terör maksadıyla devlet sitelerini hacklemesi, sosyal medya hesabından terör propagandası yapması ya da bir örgütün organize olmasıyla böyle bir işlem gerçekleştirilebilmesi mümkün görülmektedir.

- Hırâbe suçunun İslam ülkesinde işlenmiş olması gerekmektedir.³²² Siber terör suçları fiber optik ağlar üzerinden gerçekleştirildiği için dünyanın diğer ucunda işlenebilmekte, saldırıya maruz kalan İslam ülkesi olabilmektedir. Mağdur ülke bir İslam devleti olduğunda ise hırâbe suçu ile aynı şartları taşımış olacak ve hırâbe kapsamında değerlendirmeye alınacaktır.

- Hanefi âlimlerinden İbni Âbidin'e ve cumhurun görüşüne göre, hırâbe suçunun silahlı ya da silahsız, şehir içinde veya dışında işlenmesi fark etmemektedir.³²³ Bu bağlamda terör suçlarında fail, bilişim sistemlerine hakîm olacak gerekli eğitime sahip olmakla ya da çeşitli finansman ve ekipman desteği sağlayan organize siber terör örgütleri aracılığıyla kuvvet bulmaktadır. Buna göre zaman ve mekân sınırı olmayan siber ortamda işlenen terör suçları silahsız olarak herhangi bir yerde etkili olacak şekilde gerçekleştirildiğinde hırâbe suçu ile benzetilmektedir.

³²⁰ Bardakoğlu, Eşkiya, a.g.e., s. 464, İbni Âbidin, a.g.e., c. 8, s. 361, Udeh, a.g.e., s. 638.

³²¹ İbni Âbidin, a.g.e., c. 8, s. 362.

³²² Zuhaylî, a.g.e., c. 7, s. 421.

³²³ İbni Âbidin, c. 1, s. 815 ve c. 3, s. 232.

2.4.3.2. Devletin Güvenliğine Karşı Bilişim Suçları Kapsamında İşlenen Terör Suçlarının Hükümü

Günümüzde olağanüstü hızı, düşük yakalanma riski, tespitin zorluğu, gizlilik ve soruşturma ve kovuşturma konusunda yasal boşluklar barındırması sebebiyle siber ortamda terör olaylarının yaygınlaştığını görmekteyiz.

Örneğin İran’da bir nükleer santralin bilgisayarlarına saldırı şeklinde gerçekleşen siber terörizmi, Türkiye’de daha çok hackleme yöntemiyle hükümet sayfalarına sızma, engelleme ve veri çalma şeklinde görmekteyiz. Şu an daha çok hackleme ve propaganda yapmak amacıyla terör eylemlerinin gerçekleştirildiği siber ortamda, ileriki yıllarda patlayan bombalar, acil servis hizmetlerinin sekteye uğratılması, ekonomik zararların verilmesi, insan öldürülmesi, baskı uygulanması gibi faaliyetler de görülebilecektir.³²⁴

İnterneti sosyal medyada örgütün tanıtım ve propagandasını yapmak, web siteleri aracılığıyla bağış toplamak, finansman sağlamak, organize olmak, sempatizan ya da örgüte eleman kazanmak, örgütsel eğitimler vermek ve veri madenciliği yapmak amacıyla kullanarak³²⁵ terör faaliyetleri düzenleyen kimseler İslam hukukuna göre cezasız kalmamalıdır. Bu tür suçlar için zarûrâtı hamseyi (din, can, mal, akıl, namus) korumayı hedefleyen maslahat kaidesine binaen devletin yönetimini dolaylı yoldan yıkmaya yönelik suç olan hırâbe suçunun düzenlenmesi mümkündür.

İslam hukukunda sosyal nizamı tehdit eden, toplumu korku ve paniğe düşüren, insanî değerleri ve devletin hâkimiyetini hiçe sayan bu suçların Allah’a ve Rasulüne açılan bir savaş olduğunu ve yeryüzünde fesat çıkaran bu kimseler için azabın müstahak olduğunu açıklayan ayet ve hadislerde halkı korku ve paniğe düşürmek, halkın eşyalarını çalarak ve onları öldürerek eşkıyalık yapmanın yasaklanmasıyla bu suçun kanuniliği anlaşılmaktadır.

³²⁴ www.forseti.com.tr/gorus/siber-suclar-cyber-crimes/ (15.2.2019)

³²⁵ Taşdemir, Erdem, Sosyal Medyada Terör Propagandası: Deaş Örneği, e-GİFDER, c. 5, sa. 2, 2017, s. 736.

Terör suçunun maddi unsuru ise, terör ve panik havası meydana getirerek halkı korkutmak suretiyle kamu düzenini bozmak, suç işlemek için örgüt kurmak, şiddet ve tehdit ile hırsızlık yapmak ve adam öldürmektir.³²⁶

Buna göre; bilişim sistemleri üzerinden (sosyal medya ya da e-posta yoluyla) halkı korku ve paniğe sürükleyecek yazı, görsel, video gibi paylaşımlar yapmak ya da tehdit ve şantaj mahiyetinde mesajlar göndermek ya da örgütün propagandasını yapmak ve bu örgüte üye olmak gibi suçlar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Terör örgütü adına yarar sağlamak amacıyla bilişim sistemi kullanılarak mal çalındığında, çalışmamızın hırsızlık bahsinde yer alan şartlar gerçekleştiği takdirde âdi hırsızlıktan daha ağır olan sağ el ve sol ayağın çaprazlama kesilmesi cezası uygulanabilir. Eğer bu hırsızlık devletin hazinesinden yapılmışsa bireylerin beytülmalde ortaklığı bulunma şüphesinden dolayı had cezası ile değil de, ta'zir ile hükmedilebilir. Ya da çalınan eşya finansal bir mal değil de veri ise mal olma durumu ihtilaflı olduğundan dolayı yine şüphe oluşacak ve bu durumda had cezası uygulanamayacaktır. Terör örgütü adına ya da bir amaca ulaşmak için terör faaliyeti olarak, bilişim sistemini kullanmak suretiyle adam öldürmenin karşılığı da hırâbe suçunun tüm şartları gerçekleştiği takdirde had cezası kapsamında suçlunun öldürülmesidir. Ancak şartlar tam olarak gerçekleşmediğinde, mesela bilişim sistemi aracılığıyla insan ölümlerine sebep olduğunda mübaşeret bulunmadığından dolayı had cezasının bu şüphe ile düşeceğinden işlenen fiilin derecesi ne ise o miktarda ta'zir cezası ile hükmedilmesi mümkündür.³²⁷ Teknoloji çok ileri seviyelere ulaşp bilişim sistemleri ile direkt insan ölümleri gerçekleştirilebildiği zaman hırâbede bulunan insan öldürme suçuna ait tüm şartlar yerine geldiğinde fail, had cezası olarak öldürülebilir.

Sonuç olarak; devletin güvenliğini zedeleyen siber terör suçları, İslam hukukunda dolaylı olarak siyasi otoriteyi ihlal eden hırâbe suçları kapsamında değerlendirilmekte, işlenen suça göre yukarıda sıraladığımız hükümler verilmektedir. Ayrıca, siber terör girişimleri de suç sayılarak had cezası ile olmasa da ta'zir cezaları kapsamında değerlendirilebilmektedir. Çünkü hırâbe suçu miktarını Şârî'in bildirdiği

³²⁶ Akalın, a.g.e., s. 155.

³²⁷ Akalın, a.g.e., s. 151.

haddi gerektiren suçlardandır. Bu suça teşebbüs ise şüphe oluşturmakta ve netice ile bir tutulmamaktadır.³²⁸

Günümüzde kanunlarını İslam hukukuna göre düzenlediğini ifade eden Müslüman devletlerde terör ve terörle ilgili suçlar (propaganda, örgüt üyeliği, bağış toplama, eğitim verme vb.) cezalandırılmaktadır. Bu kapsamda İran³²⁹ ve Suudi Arabistan'da³³⁰ terör suçlarına idam cezası uygulanmaktadır. BAE de ise, bir Türk vatandaşına Suriye'deki terör gruplarıyla işbirliği yapmak ve söz konusu gruplar için bağış toplama faaliyetleri ve Facebook hesabından kampanya yürütmek ile suçlanarak ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış, aynı dava kapsamında yargılanan bir Arap vatandaşına da IŞİD propagandası yaptığı gerekçesiyle 10 yıl hapis cezası ile hükmedilmiştir.³³¹

³²⁸ Udeh, a.g.e., c. 1, s. 350-351.

³²⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/iranda-teror-orgutu-deas-mensubu-8-kisiye-idam-cezasi-40834961> (15.5.2019)

³³⁰ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-48026581> (15.5.2019)

³³¹ <https://tr.euronews.com/2019/04/29/bae-de-terore-destek-suclamasiyla-turk-vatandasina-verilen-omur-boyu-hapis-cezasi-onandi> (15.5.2019)

SONUÇ

Günümüzde bilişim imkânlarının gelişmesine paralel olarak bilişim sistemlerine yönelik ya da bilişim sistemleri aracılığıyla işlenebilen birçok suç türü de ortaya çıkmıştır. Modern hukukun kategorize ettiği şekilde, devletin güvenliğini sağlayan bilişim sistemine karşı işlenen suçlar; yetkisiz erişim, verilere yönelik suçlar ve ağ sabotajlarıdır. Devletin güvenliğine karşı bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suçlar ise; hırsızlık, casusluk, isyan, terör ve bunlarla ilgili diğer suçlardır.

Devletin güvenliğini sağlayan bilişim sistemine yetkisiz erişim, devletin sırları mahiyetindeki verilerine erişimin engellenmesi, verilerin bozulması, yok edilmesi, değiştirilmesi, sisteme veri yerleştirilmesi veya başka yere gönderilmesi suretiyle işlenen verilere yönelik suçlar, İslam hukukunda hırsızlık suçu başlığı altında yer alarak üzerinde ittifak edilen belli şartları taşıması halinde had ya da ta'zir kapsamında değerlendirilmektedir

Devletin güvenliğine yönelik bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suçlara gelince; devlet bankalarının veya devlet kurum ve kuruluşlarının finansal varlıklarını kendi hesabına ya da başka bir hesaba aktarılması suretiyle işlenen hırsızlık suçu, modern hukukta âdi hırsızlık suçu kapsamında değerlendirilmektedir. İslam hukukunda ise hırsızlığın gerçekleşebilmesi için birtakım şartlar öne sürülmektedir. Buna göre; bilişim sistemi yoluyla hırsızlık yapıldığı takdirde nisap, hırs, gizlilik, kısıtlılık, mütekavvim mal olma ve temellük şartları tamamen gerçekleştiğinde had cezası tatbik edilebilecektir. Ancak burada ihtilaflı olan iki husus bulunmaktadır. Birincisi; verinin mal sayılıp, mütekavvim olma şartına dâhil edilip edilmeyeceği meselesidir. Çünkü verinin mal ya da menfaat sayılması hususundaki ihtilafa binaen failin hırsızlık haddi ya da ta'zir cezası ile cezalandırılması mümkün görülmektedir. Bir görüşe göre veri menfaat sayılmakta ve dolayısıyla mal kabilinde değerlendirilmektedir. Diğer görüşe göre ise menfaat sayılan veri mal kabilinde değerlendirilmemektedir. Bu durumda birinci görüşe göre had cezası tatbik edilirken, diğer görüşe göre ancak ta'zir cezası uygulanabilecektir. İkinci husus ise temellük

şartı; yani devlete ait bir malın tam mülkiyet ifade edip etmediği meselesidir. Buradaki ihtilaf, bağlı bulunduğu devletin beytülmalinden mal çalan hırsızın orada payı bulunup bulunmadığı hususundadır. Eğer devletin malını çalan kimsenin onda hakkı olduğu görüşüne göre hareket edersek ta'zir, hırsızın beytülmalde hakkı olmadığı görüşüne göre hareket edersek had cezası tatbik edilebilmektedir. 'Şüpheler haddi düşürür' kaidesine binaen bu iki şarttaki ihtilafın kuvvetli bir ihtilaf olması sebebiyle şüphe oluşturduğu kanaatindeyiz. Buna göre ta'zir cezasının uygulanması daha yerinde olacaktır.

Devletin güvenliğine yönelik bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suçlardan olan casusluk suçu ise bir devletin beka sorununu etkileyebilecek en ciddi suçlardandır. Bundan dolayı askerî, siyasi, ekonomik ve uluslararası casusluk diye sınıflandırdığımız casusluk suçlarında gizli bilgilerin temin edilmesi ve açıklanması durumunda; devlet başkanı casusun kimliği, dönemin şartları, casusun açtığı tahribatın boyutu ve pişmanlık derecesine göre ölüm, hapis veya fiziksel baskı uygulamak suretiyle ta'zir cezası ile hükmedebilmektedir.

Bilişim sistemleri aracılığıyla devlete karşı isyan mahiyetinde Cumhurbaşkanlığına, millete, devlete, devletin kurum ve organlarına hakaret edilmesi ve toplumu devlete karşı kışkırtarak yönetimin yıkılmasına yönelik sosyal medya platformlarında yazı, resim, çizim, video vb. paylaşılması durumunda İslam hukukunda bağy suçu için tatbik edilen cezalar uygulanabilmektedir. Bir tevil ve kuvvete sahip olan Müslüman bir topluluğun, meşru bir şekilde yönetime gelen ve idari sorumluluklarını yerine getiren devlet başkanına karşı ayaklanması devlete isyan suçunu oluşturmaktadır. Bu durumda devlet başkanı isyancı topluluğu önce itaate davet eder, itaat etmedikleri gibi bir de kuvvet kullanmaları durumunda devlet başkanının da kuvvet kullanması meşru görülmektedir. Bilişim yoluyla isyanın hazırlanmasına katkı sunulmuş ve meşru bir devlete karşı silah kullanarak isyan gerçekleşmişse bu yola giren isyancılara ölüm cezası da dâhil her türlü ta'zir cezası tatbik edilebilmektedir.

Ülkemizde, bilişim sistemi üzerinden yürütülen terör faaliyetleri daha çok propaganda yapmak, bağış toplamak, finansman sağlamak, organize olmak, sempatizan ya da örgüte eleman kazandırmak, örgütsel eğitimler vermek ve veri

madenciliği yapmak şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu bilişim suçlarını, isyana dair şartların tam olarak gerçekleşmemesinden dolayı İslam hukukundaki hırâbe suçu kapsamında değerlendirerek, isyandan farklı bir suç olarak cezalandırılmasının daha uygun olduğu kanaatine ulaştık. Siyasi otoriteyi dolaylı olarak ihlal eden hırâbe suçunu oluşturan şartların yerine gelmesiyle; bilişim sistemleri üzerinden (sosyal medya ya da e-posta yoluyla) halkı korku ve paniğe sürükleyecek yazı, görsel, video gibi paylaşımlar yapmak ya da tehdit ve şantaj mahiyetinde mesajlar göndermek ya da örgütün propagandasını yapmak ve bu örgüte üye olmak gibi suçlar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Kişi terör örgütü adına yarar sağlamak amacıyla bilişim sistemini kullanarak mal çaldığında, âdi hırsızlıktan daha ağır olan sağ el ve sol ayağın çaprazlama kesilmesi cezası uygulanabilir. Terör örgütü adına ya da bir amaca ulaşmak için terör faaliyeti olarak, bilişim sistemini kullanmak suretiyle direkt olarak insanları öldürmenin karşılığı da suçlunun öldürülmesidir. Burada mübaşeret yok tesebbüb varsa şüphe bulunduğundan dolayı had cezası yerine ta'zir cezası uygulanabilmektedir. Fail hem adam öldürmek hem de mal çalmak suçunun bir arada işlediğinde yine şartlar tam olarak gerçekleştiğinde ölüm cezası ile cezalandırılabilir.

İslam ceza hukuku, teknoloji ve medeniyetin gelişmesiyle ortaya çıkan yeni suç türlerine had ya da ta'zir kapsamında değerlendirerek uygun cezalar öngörmüştür. İslam devletlerinin ulusal çapta düzenlediği kanunların yanı sıra zaman ve mekândan bağımsız siber ortamda işlenen suçların kovuşturulabilmesi için uluslararası işbirliklerinden de faydalanılması yararlı olacaktır. Bu bağlamda; İslam İşbirliği Teşkilatının; BM, AB ve NATO gibi kuruluşların düzenlediği şekilde bilişim suçlarının cezalandırılması hususunda ortak kararlar alması, soruşturma ve kovuşturma evrelerinin daha net, suç tespit yöntemlerinin daha kolay, cezalandırmanın daha etkin şekilde uygulanabilmesi bağlamında fayda sağlayacağı kanaatine ulaşmaktayız.

KAYNAKÇA

Abdullah b. Mahmud el-Mevsîlî, el-İhtiyâr li Ta'îlî'l-Muhtâr, Dâru'l- Erkâm, Beyrût, t.y.

Acar, Ünal, Urhal, Ömer, Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terörizm, Adalet Yayınları, Ankara, 2017.

Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Sınıraşan Örgütlü Suç ve Teröre Karşı Uluslararası İşbirliği Semineri, Seminer Serisi 1, Ankara, 2013.

Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, el-Müsned, Dâru'l-Hadis, Kahire, 1995.

Akalın, Adnan, İslam Hukuku Açısından Suçun Unsurları, e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, 2013, c. 5, sa. 10, s. 50-72.

Akalın, Adnan, İslam Ceza Hukukunda Hırsızlık Suçu ve Çalınan Mal İle İlgili İhtilaflar (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006.

Akalın, Adnan, İslam Hukukunda Devlete İsyan Suçu, Fecr Yayınları, Ankara, 2016.

Akarsu, Murat, Kableden Devlete Medine Tecrübesi, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2018.

Akbulut, Berrin B., Bilişim Suçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, 2000, c. 8, sa. 1-2, s. 545-555.

Akdağ, Polatkan, Siber Suçlar ve Türkiye'nin Ulusal Politikası (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2009.

Akgüner, Tayfun, Milli Güvenlik Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2011, c. 6, sa. 1-3, s. 147-175.

Akkuş, Dinçer, İslam Ceza Hukukunda Bilişim Suçları (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2016.

Akşit, Cevat, İslam Ceza Hukuku ve İnsani Esasları, Gaye Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.

Alaca, Bahaddin, Ülkemizde Bilişim Suçları ve İnternetin Suça Etkisi (Antropolojik ve Hukuki Boyutları İle) (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

Altunok, Ebru, Bilişim Suçları, Denetişim Dergisi, Kamu İç Denetçileri Derneği, Ankara, 2011, sa. 8, s. 74-84.

Araz, Yunus, İslam Hukuku Açısından Menfaat ve Menfaat İçerikli Bazı Tasarruflar, İLTED, Erzurum, 2016, sa. 46, s. 81-129.

Askalâni, İbni Hacer, Bulûğu'l-Meram min Edilleti'l-Ahkâm, Dâru İbni'l-Cevzî, Dammam, 2014.

Aşcı, Bahar, Savaş ve Rekabetin Değişimi: Ekonomik İstihbarat, 21. Yüzyıl Dergisi, Ankara, 2013, sa. 52, s. 38-43.

Atıcı, Bünyamin, Gümüş, Çetin, Sanal Ortamda Gerçek Tehditler: Siber Terör, Polis Dergisi, Ankara, 2003, sa. 37, s. 57-66.

Avşar, Zakir, Öngören, Gürsel, Bilişim Hukuku, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, İstanbul, 2010.

Aybay, Rona, Milli Güvenlik Kavramı ve Milli Güvenlik Kurulu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Ankara, 1978, c. 33, sa. 1, s. 59-82.

Aydın, Mehmet Âkif, Ceza, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1993, c. 7, s. 237-246.

Aydın, Mustafa, Ereker, Fulya, Türkiye'de Güvenlik: Algı, Politika, Yapı, Kadir Has Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Dergisi, İstanbul, 2014, c. 11, sa. 43, s. 127-156.

Babacan, Mehmet Emin, Haşlak, İrfan, Hira, İsmail, Sosyal Medya ve Arap Baharı, Sakarya Üniversitesi Akademik İncelemeler Dergisi, Sakarya, 2011, c. 6, sa. 2, s. 63-91.

Bahar, Atalay, Bilişim Suçları, İletişim ve Sosyal Medya, İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, İstanbul, 2018, c. 10, sa. 3, s. 1-36.

Bardakoğlu, Ali, Ceza, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1993, c. 7, s. 470-478.

Bardakoğlu, Ali, Eşkîya, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1995, c. 11, s. 463-466.

Bardakoğlu, Ali, Hırsızlık, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1998, c. 17, s. 384-396.

Başoğlu, Tuncay, Ta'zir, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2011, c. 40, s. 198-202.

Bayraktar, Gökhan, Harbin Beşinci Boyutunun Yeni Gereksinimi: Siber İstihbarat, Güvenlik Stratejileri Dergisi, İstanbul, 2014, c. 10, sa. 20, s. 119-149.

Bebek, Adil, Ceza, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1993, c. 7, s. 469-470.

Behnesî, Ahmet Fethi, es-Siyâsetü'l-Cinaiyye, Dâru's-Şurûk, Beyrût, 1983.

Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin b. Ali Es-Sünenü'l-Kübrâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, 2010.

Bıçakcı, Salih, Ergun, Doruk, Çelikpala, Mitat, Türkiye'de Siber Güvenlik ve Nükleer Enerji, EDAM, İstanbul, 2016.

Bıçakcı, Salih, NATO'nun Gelişen Tehdit Algısı: 21. Yüzyılda Siber Güvenlik, Kadir Has Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Dergisi, İstanbul, 2014, c. 10, sa. 40, s. 101-130.

Bilgi Güvenliği Derneği, Siber Güvenlik Raporu, 2014, www.bilgiguvenligi.org.tr (23.9.2018).

Bilişim İnovasyon Derneği, Siber Güvenlik Raporu, İstanbul, 2019, <http://www.bilisiminovasyon.org.tr/tr/main/pages/siber-guvenlik-raporu/12> (7.9.2018).

Bilmen, Ömer Nasûhî, Hukûki İslâmiyye ve Istilahâtı Fıkhiyye Kâmusu, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1967.

Boynukalın, Mehmet, Suç, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2009, c. 37, s. 453-457.

Buhârî, Muhammed b. İsmail Ebu Abdullah, Sahîhu'l-Buhârî, Dâr-u Turukî'n-Necât, Dimeşk, H. 1422.

Bundes Kriminal Amt, Cybercrime,
(<https://www.bka.de/sharedocs/downloads/de/publikationen/jahresberichteundlagebilder/cybercrime/cybercrimebundeslagebild2016.html?nn=28110>) (11.9.2018).

Cezirî, Abdurrahman, Dört Mezhebe Göre İslam Fıkhi, çev. Mehmet Keskin, İstanbul, 1992.

Çağrı, Mustafa, Tecessüs, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2011, c. 40, s. 246-247.

Çaycı, Sadi, Türkiye'nin Milli Güvenliği, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2016, c. 65, sa. 4, s. 3327-3340.

Çınar, Bekir, Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör, Sam Yayınları, Ankara, 1997.

Çolak, Abdullah, İslam Ceza Hukuku, Kitap Dünyası Yayınevi, Çorum, 2018.

Dağcı, Şamil, Kısas, TDV İslâm Ansiklopedisi, Ankara, 2002, c. 25, s. 488-495.

Dağmî, Muhammed Rakan, Et-Tecessüs ve Ahkâmuha fî's-Şerîati'l-İslâmî, Dâru's-Selâm, Kahire, 1985.

Demîcî, Süleyman, El-İmâmetü'l-Uzmâ, İslam'da Devlet Başkanlığı, çev. İbrahim Cücük, Ravza Yayınları, İstanbul, 1996.

Demiral, Nusret, Devletin Güvenliği ‘Devlet Korunması’
<http://www.kavgamiz.com/orkun/devletin-guvenligi-devlet-korunmasi-y513.html>
 (11.4.2019).

Dijital Türkiye Platformu, Türkiye’nin Siber Güvenlik Stratejisine Yönelik
 Değerlendirmeler, İstanbul, 2017, <http://dijitalturkiyeplatformu.org/> (3.9.2018).

Doğan, Baran, Bilişim Suçları ve Cezaları, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/bilisim-suclari-nelerdir.html> (6.9.2018).

Doğan, Baran, Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu Cezası,
<https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/cumhurbaskanina-hakaret-sucu-cezasi-nedir.html> (8.12.2018).

Doğan, Baran, Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar,
<https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/devletin-guvenligine-karsi-suclar-tck-302.-madde.html> (7.2.2019).

Doğan, Baran, Hırsızlık Suçu, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/hirsizlik-sucunun-cezasi.html> (13.5.2018)

Dönmez, İbrahim Kâfi, Müeyyide, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2001, c. 31,
 s. 486-489.

Dölger, Murat Volkan, Bilişim Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

Ebû Ceyb, Sa’dî, el-Kâmûsu’l-Fıkhî Lügaten ve Istılâhen, Dâru’l-Fikir, Dımeşk,
 Suriye, 1988.

Ebû Yusuf, Yâkub b. İbrahim, Kitâbu’l-Harâc. Kahire, H. 1396.

Ebû Zehra, Muhammed, el-Ukûbe, Dâru’l-Fikri’l-Arabî, Kahire, t.y.,

Ekinci, Ekrem Buğra, Osmanlı Devleti Bir İslâm Devleti Değil
 miydi?, <http://www.ekrembuğraekinci.com/makale.asp?id=623>, 14.07.2019.

Ekizer, A. Hakan, Bilişim Suçları, 2014, <https://www.ekizer.net/tckda-bilisim-suclari/> (23.10.2018).

Emânullah, Muhammed Sadîk, Ahkâmü'l-Buğât fi'ş-Şerâti'l-İslâmî, (Doktora Tezi), Suudi Arabistan, 1976.

Erdağ, Ali İhsan, Bilişim Alanında Suçlar (Türk ve Alman Ceza Hukukunda), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2010, c. 14, sa. 2, s. 275-303.

Eren, Mehmet, Avrupa Birliği'nin Siber Güvenlik Stratejisi İçin Kuramsal Çerçeve ve Strateji Belgesi Öncesi AB'nin Eylemleri, Siber Politikalar Dergisi, 2017, c. 2, sa. 3, s. 59-86.

Ergün, İsmail, Siber Suçların Cezalandırılması ve Türkiye'de Durum, Adalet Yayınları, Ankara, 2008.

Ersoy, Kerem, Siber Terörle Bir Mücadele Modeli, (<http://www.siberteror.org/siberteror2017/files/KeremErsoy.pdf>) (22.3.2019).

Evik, Vesile Sonay, Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak Suçu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2016, c. 65, sa. 4, s. 1725-1747.

Ghayeb, Mahrous Nassar, el-Cerîmetü'l-Mâlûmâtîyyetü, 2010, <https://www.iasj.net/iasj?func=fulltext&ald=28397> (5.7.2018).

Gökçearslan, Şahin, Bilişim Suçları ve Etik, Eğitimde Bilişim Teknolojileri Dergisi, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2016, sa. 1-2, s. 127-148.

Gönen, Serkan, Ulus, Halil İbrahim, Yılmaz, Ercan Nurcan, Bilişim Alanında İşlenen Suçlar Üzerine Bir İnceleme, Bilişim Teknolojileri Dergisi, Ankara, 2016, c. 9, sa. 3, s. 229-236.

Gözel, Arif, T.C.K. 312. Madde 'Hükümete Karşı Suç' Tipinin İncelenmesi ve Yargıtay Kararları, <https://www.academia.edu> (24.1.2019).

Güldiken, Nevzat, Bilginin Elde Edilmesi ve Korunmasında Ekonomik İstihbarat Sistemlerinin Rolü, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sivas, 2006, c. 7, sa. 2, s. 169-182.

Gün, Çağlar, Ulusal Güvenlik Politikalarının Belirlenmesinde İstihbaratın Rolü ve Önemi (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.

Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr.

Güneysu, Gökhan, Bilişim Hukuku, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2017.

Gürpınar, Bulut, 1982 Anayasası'na Göre Milli Güvenlik Kavramı, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Gaziantep, 2012, sa. 2, s. 124-148.

Hafızoğulları, Zeki, Küçüktaşdemir, Özgür, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Ankara, 2006, sa. 14, s. 9-22.

Hassan, Ümit, Siyasi Suç Kavramı,
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/429/4799.pdf> (1.7. 2018).

<http://akademikarastirma.org/turkiyede-guvenlik-guvenlik-yapilanmasi-ve-istihbarat/>
(7.9.2018)

<http://parstoday.com/tr/news/iran> (28.2.2019).

<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2001/10/05/37045.asp> (2.1.2019)

<http://www.21yyte.org/tr/arastirma/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/2011/09/23/6309/siber-teror-ve-siber-istihbarat> (6.9.2018).

<http://www.haber7.com/teknoloji/haber/954347-lise-ogrencisinin-bilisim-sucu-sasirtti> (5.9.2018)

<http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1185004-devletin-guvenligine-karsi-suclar> (31.1.2019)

<http://www.hukukihaber.net/sosyal-medya-araciligi-ile-islenen-hakaret-ve-tehdit-suclari-makale,4205.html> (8.12.2018)

<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/iranda-teror-orgutu-deas-mensubu-8-kisiye-idam-cezasi-40834961> (15.5.2019)

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cia-in-internet-sitesine-saldirisi-iddiasi-18045207> (3.1.2019)

<http://www.milliyet.com.tr/abd-li-ozel-istihbarat-kurulusu-gundem-2285537/> (18.12.2019)

<http://www.milliyet.com.tr/dunyayi-vuran-adanali—hacker/yasam/haberdetayarsiv/27.08.2005/128913/default.htm>, (1.12.2018)

<http://www.stratejikanaliz.com/terorizmle-mucadele/> (6.9.2018).

<https://e-bergi.com/y/pc-virus-tarihi/> (4.01.2019)

<https://m.bianet.org/bianet/siyaset/101531-boluculuk-le-mucadelede-yeni-arac-tck-302> (15.12.2019)

<https://tr.euronews.com/2018/09/30/iran-da-ekonomik-suc-sebebiyle-3-kisiye-idam-cezasi-verildi> (1.3.2019)

<https://tr.euronews.com/2018/12/03/filistin-israil-adina-casusluktan-6-kisiye-idam-cezasi> (1.3.2019)

<https://tr.euronews.com/2019/04/29/bae-de-terore-destek-suclamasiyla-turk-vatandasina-verilen-omur-boyu-hapis-cezasi-onandi> (15.5.2019)

<https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201811231036285229-ingiliz-doktora-ogrencisi-casusluk-mahkumiyeti-ingiltere-bae-arasinda-kriz/> (1.3.2019)

<https://www.aksam.com.tr/dunya/suudi-arabistanda-iran-lehine-casusluk-sucundan-4-kisiye-idam/haber-743137> (28.2.2019)

<https://www.bankinfosecurity.com/hackers-practice-unauthorized-atm-endoscopy-a-10369> (21.11.2018)

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-48026581> (15.5.2019)

<https://www.gelgez.net/bilisim-sucu-nedir-bilisim-suclari-nelerdir-kanunlari-ve-cezalari/> (29.8.2018).

<https://www.haberturk.com/ankara-haberleri/16425392-emniyet-bilgisayarina-casus-yazilim-yukleyen-polislere-hapis> (15.9.2018)

<https://www.haberturk.com/gundem/haber/1564866-15-temmuz-da-yasananlar-15-temmuz-gecesi-ne-oldu> (5.3.2019)

<https://www.slideshare.net/batuhanalaoglu/trkiyedeki-siber-su> (5.9.2018).

<https://www.timeturk.com/fikri-isik-siber-guvenlik-milli-guvenlik-meselesi-haline-geldi/haber-785509> (5.9.2018)

https://www.zeynebiye.com/lubnan-da-siyonist-casuslara-idam-cezasi_h72387.html (1.3.2019)

İbni Âbidin, Redd'ül-Muhtâr, Şamil Yayınevi, İstanbul, 1982.

İbni Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed, et-Turuku'l-Hükmiyye, Mektebetü Dâri'l-Beyân, y.y.y., t.y.

İbni Kudâme, Ahmed b. Muhammed, el-Muğnî, Mektebetü'l-Kahire, Kahire, 1968.

İbni Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd er-Rebeî el-Kazvinî, Sünenu İbni Mâce, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, 2013.

İbni Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemaluddîn Muhammed b. Mükerrerem, Lisânü'l-Arab, Dâru-Sadr, Beyrut, H. 1414.

İbni Rüşd, Ahmed b. Reşad, Bidâyetü'l-Müctehid, Dâru'l-Hadîs, Kahire, 2004.

İnalcık, Halil, Padişah, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2007, c. 34, s. 140-143.

İnan, Şükrü, Doğan, Yakup, Economic Intelligence and State Practices (Ekonomik İstihbarat ve Ülke Uygulamaları), Journal of Current Researches on Social Sciences, 2018, c. 8, sa. 1, s. 317-342.

İsfahânî, Hüseyin b Râğıb el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur'ân, (Tahkik; Safvan Adnan Davudi), Dâru'l-Kalem, Dımeşk, 1992.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü, Siber Güvenlik Raporu, İstanbul, 2012, <https://itlaw.bilgi.edu.tr/tr/>, (18.1.2019).

Kallek, Cengiz, Casus, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1993, c. 7, s. 163-166.

Kara, Oğuz, Aydın, Üzeyir, Oğuz, Ahmet, Ağ Ekonomisinin Karanlık Yüzü: Siber Terör, 2006,
<http://kisi.deu.edu.tr/oguz.kara/Ag%20Ekonomisinin%20karanlik%20yuzu%20siber%20teror.pdf> (31.12.2018).

Karagülmez, Ali, Bilişim Suçları ve Soruşturma-Kovuşturma Evreleri, Seçkin Yayınları, İstanbul, 2010.

Karaman, Hayreddin ve diğerleri, Kur'an Yolu Tefsiri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.

Kâri, Nûreddîn Ebû'l-Hasan Ali b. Sultân Muhammed Ali, Fethu Bâbi'l-Înâye fî Şerhi Kitabî'n-Nekâye, Mektebetü't-Türâs ve'l-Ulûmi'l-Arabiyye, Mısır, 2010.

Kartal, Çetin, Küreselleşme Sürecinde Devlet ve Ordu İlişkileri, Galeati Yayıncılık, Ankara, 2018.

Ketizmen, Muammer, Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları (Doktora Tezi), Ankara, 2006.

Kılıçarslan, Mehmet, Kur'ân-ı Kerim Tarafından Belirlenen Suç ve Cezalar Bağlamında İslam'ın Suça Bakışı, *Bilimname Dergisi*, Kayseri, 2018, sa. 2, s. 313-350.

Kızılkaya, Necmettin, Serahsî'nin el-Mebhut İsimli Eserindeki Ceza Bahislerine Hâkim Olan Fıkhî Kaideler, *Diyanet İlmî Dergi*, Sakarya, 2010, c. 49, sa. 2, s. 155-170.

Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit (Tevrat ve İncil), Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 1991.

Koç, Serhat, Kaynak, Selva, Bilişim Suçları Bağlamında Yeni Medya Olarak İnternet ve Kişisel Güvenlik, 12. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, *Akademik Bilişim Dergisi*, Muğla, 2010, s. 71-78.

Köse, Osman, Osmanlı'dan Günümüze Eşkıyalık ve Terör, İlkadım Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Samsun, 2017.

Köse, Üzeyir, İslâm Hukukunda Devlet Başkanlığı ve Meşru Devlet Başkanına İsyan Suçu ve Cezası, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2017, c. 4, sa. 7, s. 107-140.

Krasavin, Serge, What is Cyber Terrorism?, <http://www.crime-research.org/library/Cyber-terrorism.htm> (31.12.2018).

Kubbealtı Lugatı, www.lugatim.com.

Lloyd, Ian J., *Information Technology Law*, Butterworths, Dublin, 2000.

Mâliki, Abdurrahman, İslam Hukuku'nda Ceza, 2002. <http://www.khilafah.nl/pdf/Ukubat.pdf> (11.9.2018).

Mâverdî, Muhammed b. Habîb, el-Ahkâmü's-Sultâniyye, Dârü'l-Hadîs, Kahire, t.y.

Mâverdî, Muhammed b. Habîb, en-Nüket ve'l-Uyûn Tefsîru'l-Mâverdî, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, t.y.

Miftâh, Ali Ömer, Abbas, İman Muhammed, Hüsna, Ahmed Muhammed, el-İrhâbu fi'l-İslâmi ve'l-Ġarbi, Ulûmu's- Şerîati ve'l-Kânun, Ürdün, 2015, c. 42, sa. 2, s. 525-535.

Mustafa, İbrahim, el-Mu'cemu'l-Vasît, Mektebetü's-Şurûki'l-İlmiyye, Kahire, 2004.

Müslim, İbnü'l-Haccac, Sahîh-i Müslim, Mektebetü Dâri's-Selâm, Riyâd, 2000.

Nacak, Mehmet, Hırsızlık Suçları (Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2013, s. 49.

Nacar, Fatma Burcu, Avrupa Birliği Ülkeleri Ve Türkiye'de Bilişim Suçlarının Ceza Hukukundaki Uygulamaları (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010.

Nebhân, Muhammed Faruk, İslam Anayasa ve İdare Hukukunun Genel Esasları, çev. Servet Armağan, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1980.

Neccar, Ubeyr Ali Muhammed, Cerâimu'l-Hâsibi'l-Âlî fi'l-Fıkhî'l-İslâmî, Gazze, 2009.

Nesâi, Ahmed İbnu Şuayb Sünen-i Nesâi, Ebû Abdurrahman, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, 2015.

Nesâi, Şuayb b. Ali, Süneni Nesâi, Mektebü'l-Matbuâtî'l-İslâmiyye, Halep, 1986.

Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahya b. Şeref b. Mürî, Riyâzü's-Sâlihîn, çev. M. Yaşar Kandemir, Erkam Yayınları, İstanbul, 2000.

Okka, Sevinç, İslam Hukuku ve Osmanlı Uygulamasında Devlete İsyan (Bağy) Suçu (Yüksek Lisans Tezi), Konya, 1997.

Orhan, Fatih, İslam Hukuku ve Türk Hukukunda Siyasi Suç Kavramı, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Samsun, 2018, c. 11, sa. 58.

Öğün, Mehmet Nesip, Kaya, Adem, Siber Güvenliğin Milli Güvenlik Açısından Önemi ve Alınabilecek Tedbirler, Güvenlik Stratejileri Dergisi, İstanbul, 2013, c. 9, sa. 18, s. 145-181.

Önal, Huzeyfe, Siber Dünyada Suç Kavramı ve Sosyal Yaşama Etkileri, <http://blog.lifeoverip.net/2014/12/27/siber-dunyada-suc-kavrami-ve-sosyal-yasama-etkileri/> (3.9.2018).

Özcan, Hüseyin, Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1985.

Özcan, Mehmet, Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu, <http://www.uiportal.net/siber-terorizm-ve-ulusal-guvenlige-tehdit-boyutu.html> (27.7.2018).

Özdaş, Muhammed Raşit, Siber Güvenlik Kurumsal Yapılanması: Dünya Örnekleri ve Türkiye İçin Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi, Siber Politikalar Dergisi, 2017, c. 2, sa. 3, s. 59-85.

Peker, Bekir, Bilişim Suçları ve Bilişim Güvenliğinin Ulusal ve Uluslararası Boyutu (Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2010.

Râzî, Hasan b. Hüseyin et-Teymî, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrût, H. 1420.

Sabûnî, Muhammed Ali, Tefsîru Âyâtî'l-Ahkâm, Dâru's-Sabûnî, Kahire, 2007.

Sağıroğlu, Şeref ve Diğerleri, Siber Güvenlik ve Savunma Farkındalık ve Caydırıcılık, Grafiker Yayıncılık, Ankara, 2018.

San'ânî, Ebû Bekir Abdurrezzak b. Hemmâm, Musannef, Dâru't-Te'sil, Kahire, 2015.

Scholberg, Stein, Hubbard, Amanda M., Harmonizing National Legal Approaches on Cybercrime, Internatinal Telecommunication Union, WSIS Thematic Meeting on Cybersecurity, Cenevre, 2005, http://www.itu.int/osg/spu/cybersecurity/docs/Background_Paper_Harmonizing_National_and_Legal_Approaches_on_Cybercrime.pdf (13.02.2019).

Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ahmed Ebî Sehl, el-Mebsût, Dâru'l-Marife, Beyrût, 1993.

Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ahmed Ebî Sehl, Şerhu's-Siyerî'l-Kebîr, Şirketü's-Şarkiyye, y.y.y., 1971.

Sınar, Hasan, İnternetin Ortaya Çıkardığı Hukuki Sorunlara Bir Ceza Hukuku Yaklaşımı, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni Dergisi, İstanbul, 1997, c.17, sa. 1-2, s. 355-372.

Sökmen, Aşkın İnci, Dünyadaki Siber Terör Örnekleri, Barış Platin Kitapevi, Ankara, 2009.

STM Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu, 2017 Ekim_Aralık Dönemi, www.stm.com.tr.

STM Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu, 2017 Ocak_Mart Dönemi, www.stm.com.tr.

STM Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu, 2017 Temmuz_Eylül Dönemi, www.stm.com.tr.

STM Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu, 2018 Nisan_Haziran Dönemi, www.stm.com.tr.

STM Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu, 2018 Ocak_Mart Dönemi, www.stm.com.tr.

Şafak, Ali, Bağy, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1991, c. 4, s. 451-452.

Şafî, Muhammed b. İdris, el-Um, Dâru'l-Ma'rife, Beyrût, 1990.

Şamlı, Rüya, Türk ve Dünya Hukukunda Bilişim Suçları, Akademik Bilişim Dergisi, Muğla, 2010, s. 121-128.

Şener, Bülent, Tarihsel Boyutla Boğazlar'ın Jeopolitik ve Jeostratejik Önemi, Jasss International Journal of Social Science, y.y.y., 2015, sa. 35, s. 327-349.

Şerif Abdulhamid Hasan Ramazan, el-İrhâbu'd- Devlî ve Esbâbuhu ve Turuku Mükâfâhatihi fi'l Fıkhi'd-Devlî ve'l-Fıkhi'l-İslâmî, Suudi Arabistan, c. 3, sa, 31, s. 1106-1193.

Şevkânî, Muhammed b. Abdullah, Neylû'l-Evtâr, Dâru'l-Hadîs, Mısır, 1993.

Şimşek, Murat, Terörizm: Kavramsal Bir Çalışma, Akademik Bakış Dergisi, Kırgızistan, 2016, sa. 54, s. 319-335.

Şimşir, Mehmet, İslam Devletinin İlk Kuruluş ve Kurumsallaşma Süreci, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Konya, 2017, sa. 38, s. 273-286.

T. C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi 2016-2019 Eylem Planı, www.udhb.gov.tr (20.1.2019).

T.C. Adalet Bakanlığı Aday Memur Hazırlayıcı Eğitimi, T.C.'nin Ulusal Güvenlik Politikaları ve Güvenlik Stratejilerin Gelişimi, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara, t.y.

Tarablusî, Muhammed b. Abdurrahman, Mevâhibü'l-Celîl, Dâru'l-Fikir, y.y.y., 1992.

Tarhan, Kamil, Siber Uzayda Realist Teorinin Değerlendirilmesi, Siber Politikalar Dergisi, 2017, c. 2, sa. 3.

TASAM, Siber Terörizm Raporu,

http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/siber_terorizm_raporu_84be5753-d219-418f-9a68-e6c719b645b1.pdf (19.2.2019).

Taşdemir, Erdem, Sosyal Medyada Terör Propagandası: Deaş Örneği, e-GİFDER, 2017, c. 5, sa. 2, s. 726-752.

Taşkın, Ş. Cankat, Bilişim Hukuku Uluslararası Uyuşmazlıklar, TBB Dergisi, Ankara, 2009, sa. 85, s. 332-372.

TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu Raporu, Bilişim Suçları, Ankara, 2012, 24. Dönem, sıra sa. 381.

Terzi, Mahir, Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Dayalı Oluşumlar ile Bu Oluşumların Uluslararası İlişkilere Güvenlik Bağlamındaki Etkisi: Siber Terörizm 2016-2019 Ulusal Siber Güvenlik Strateji Belgesi Kapsamında Türkiye İncelemesi, Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, Ankara, 2018, c. 28, sa. 1, s. 73-108.

Tiedemann, Klaus, Bilgisayarlarla İşlenen Suçların Ceza Hukuku Yönünden İncelenmesi, Çev. Feridun Yenisey, İÜHFİM, 1975, c. 41, sa. 1-2, s. 319-332.

Tirmizî, Ebû İsmâ Muḥammad ibn İsmâ es-Sulamî, Sünen-i Tirmizî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, 2008.

Tulum, İsmail, Bilişim Suçlarıyla Mücadele (Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2006.

Turhan, Oğuz, Bilgisayar Ağlarıyla İşlenen Suçlar (Planlama Uzmanlığı Tezi), Ankara, 2006.

Turinay, Faruk, Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı, TBB Dergisi, Ankara, 2016, sa. 116.

Udeh, Abdulkâdir, et-Teşrîu'l-Cinâi fi'l-Fıkhî'l-İslâmî, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrût, t.y.

www.artigercek.com/haberler/iran-daki-devrim-degil-sivil-itaatsizlik (3.1.2019)

www.forseti.com.tr/gorus/siber-suclar-cyber-crimes/ (15.2.2019)

www.haberler.com/suudi-arabistan-da-sosyal-medya-uzerinden-devlete-10612273-haberi/ (3.1.2019)

www.milliyet.com.tr/bae-de-whatsapp-cezasi/dunya/detay/2201975/default.htm (3.1.2019)

www.ntv.com.tr/turkiye/sosyal-medyada-teror-orgutu-propagandasina-hapis-cezasi,JX9WBobQW0u82DIBu9bX7g (9.2.2019)

Yaşar, Ahmet, İslam Ceza Hukukunun Hedef ve İlkeleri Açısından İdamı Gerektiren Suçlar, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, İzmir, 1995, sa. 9, s. 281-317.

Yaycı, Esra, Bilişim Suçları (Master Tezi), Ankara, 2007.

Yayla, Ebru Yavuz, Yayla, Mehmet, Basın Özgürlüğü Kapsamında Devletin Güvenliği ve Siyasal Yararlarına İlişkin Bilgileri Açıklama Suçu, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara, 2016, c. 7, sa. 25, s. 43-78.

Yayla, Mehmet, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (Doktora Tezi), Ankara, 2010.

Yayla, Mehmet, Hukuki Bir Terim Olarak ‘Siber Savaş’ ‘Cyber War’ As A Legal Term, TBB Dergisi, Ankara, 2013, sa. 104, s. 178-202.

Yılmaz, Ceren, Siber Güvenlik ve İnsan Hakları, Siber Politikalar Dergisi, 2017, c. 2, sa. 3, s. 86-104.

Yılmaz, Furkan Türkiye’deki Bilişim Suçlarının Sosyolojik Bir Analizi: Tehditler ve Çözüm Stratejileri (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2015.

Yılmaz, Metin, Hz. Peygamber Döneminde İstihbarat, Siyer Yayınları, Samsun, 2017.

Yılmaz, Murat, Sosyal Medya Aracılığı İle İşlenen Hakaret ve Tehdit Suçları, <http://www.hukukihaber.net/sosyal-medya-araciligi-ile-islenen-hakaret-ve-tehdit-suclari-makale,4205.html> (8.12.2018).

Yılmaz, Tuğsan, Uluslararası Casusluk Suçu, <http://www.tugsanyilmaz.av.tr/ceza-hukuku/uluslararasi-casusluk-sucu-tck-331> (26.2.2019).

Yiğit, Yaşar, İslam Ceza Hukukunda Casusluk Suçu ve Cezası, Diyanet İlmî Dergi, 1999, c. 35, sa. 3, s. 39-50.

Yiğit, Yaşar, İslam Ceza Hukukunun Hükümlerinin Yürürlüğü, Sistem Ofset Yayıncılık, Ankara, 2012.

Yüksel, Okan, Türkiye'nin ilk Bilişim Suçu,
<https://www.medyaakademi.org/2016/12/11/turkiyenin-ilk-bilisim-sucu/>
(22.11.2018).

Zerkânî, Yusuf b. Ahmed, Şerhu'z-Zerkânî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût, 2002.

Zuhaylî, Vehbe, İslâm Fıkhi Ansiklopedisi, çev. Ahmet Efe, Beşir Eryarsoy, H.Fehmi Ulus, Abdurrahim Ural, Yunus Vehbi Yavuz, Nureddin Yıldız, Risale Yayınevi, İstanbul, 1994.

